

Η ΕΥΤΕΡΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

Φυλλιδ. 86.

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Τόμος. Δ'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1851.

ΜΗΤΡΟΣ ΣΚΛΗΡΟΤΗΣ.

Ἰπὸ τοῦ ὑποκόμηντος

Φριδερίκου δὲ Σεζαννῆ.

Α'. — Ἡ Μαρία.

Ἐν τῇ μέσῳ κοιλάδος ἀγρίας καὶ ἐπὶ τῶν οὐρανῶν λίμνης διαυγοῦς ὑψοῦται καλύθη ταπεινῆ, ἧς οἱ κισσοσκεπεῖς τοῖχοι, παρουσιάζουσι θεῶν εὐχαριν καὶ ἀγροικὴν ὄπισθεν δὲ τοῦ καλυδίου τούτου ἐκτείνεται εὐρύχωρος κήπος, προφυλαττόμενος ὑπὸ γηραιοῦ τινος βράχου, κατὰ τοῦ ὁποῖου ἀνωφελῶς μένοντα τὰ κύματα τῆς θαλάσσης.

Ἰπὸ γηραιῶν ἰτέων κάθηται εὐειδῆς τις γέρον, τὴν μὲν κόμην ἔχων μακρὰν καὶ πολὴν, τοὺς δὲ χαρακτηριστικὰς ἐμφαντικοὺς καὶ σοβαροῦς. Τὸ βλέμμα του ἀτενίζει μετὰ τρυφερότητος ἐπὶ νεάνιδος ἐνησυχλημένης εἰς τὴν περιποίησιν τῶν ἀνθῶν τῆς καὶ τῶν πτηνῶν τῆς. Στέμμα ἐξ ἰασιῶν περικοσμεῖ ἀτημελήτως τὴν ξανθοπλόκαμον κεφαλὴν τῆς κόρης· τὸ βάδισμά της εἶναι εὐχαρι καὶ βραδύ, τὸ δὲ μεδίξ

μα γλυκὺ καὶ μελαγχολικόν ὑπὸ δὲ τῶν τεταπεινωμένων βλεφαρίδων τῶν μεγάλων τῆς οὐρανοῦ διακρίνεται δάκρυ μυστηριώδες, τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ κρῦψῃ ἀπὸ τῆν τρυφερὰν προσοχὴν τοῦ γέροντος.

Ἡ νεάνις αὕτη ὀνομάζεται Μαρία· πλησίοντης εἶναι κατακεκλιμένος ὠραίος τις μακρόμαλλος κύων, μὲ ὄμμα ζωηρὸν καὶ νοσημον· οὗτος αἰφνης εὐθύνει τὸ οὖς του, ἐγείρεται, καὶ φεύγει ὡς βέλος, ἰδὼν νέον πρόσωπον, πρὸ ὀλίγου φανὲν εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς διόδου.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ἐξηκοντοῦτης περίπου, μεγαλόσωμος καὶ ἰσχνός. Οἱ κόποι μάλλον ἢ τὰ ἔτη εἶχον ἀλλοιώσει τὸ πρόσωπόν του, τὸ ἱλαρὸν καὶ προσηγνὲς ἐκ φύσεως. Τοῦτον ἰδοῦσα ἡ νεάνις, ἐλησμονῆσε τὰ ἄνθη τῆς, καὶ ἔδραμε πρὸς συνάντησίν του· καὶ ὁ γέρον ἐπίσης, ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ γλοερροῦ θρόνου, ἔκαμε κίνημά τι ἵνα ἐγερεθῆ, ἐκείνου πλησταζωτος, πλὴν ἐμποδίσθη παρ' αὐτοῦ.

— Καλημέρα, κύριε Βερνάρδε, εἶπεν ἡ Μαρία, τείνουσα τὴν λεπτοφυῆ καὶ κρινόλευκον χεῖρά της πρὸς τὸν νεοελθόντα, ὅστις ἔσπευσε νὰ τὴν θλίψῃ ἐντὸς τῶν ἐδικῶν του, καὶ σπεκρήθη.

— Εἶθε ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι, ὧν ἦσαι ἡ ἀδελφὴ, νὰ εἶναι μετὰ σοῦ, τέκνον μου.

Ὁ γέρων οὗτος ἦτον ἐφημέριος εἰς τὸ πολίχνιον Κεργολέκ. Ὁ δὲ πατήρ τῆς Μαρίας ἦτο πτωχὸς τις ἐκμισθωτῆς, πλήρης νοημοσύνης, φυσικοῦ πνεύματος, καὶ ἀληθοῦς εὐλαβείας· ἦτο δὲ τῶν ἀδιάφορος, ὥστε δὲν ἐλάμβανεν οὐδέποτε χρήματα δι' ὑπόπτων μέσων, καὶ ἤθελε περιπέσει εἰς τὴν μεγαλύτεραν ἀπορίαν, ἂν εἰ ἰδιοκτῆται τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἐκαλιέργει πρὸ εἰκοσιν ἐτῶν, δὲν τῷ ἐδίδον νὰ κατοικήσῃ μικρὸν οἰκίσκον γειτνιάζοντα πρὸς τὰ κτήματά των, καὶ δὲν τῷ παρεχώρουν πρὸς διατροφὴν του στρέμματά τινα γῆς, μέχρι τοῦδε χέρσα.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ γέροντος ἱερέως ἦτο διὰ τὸν Μορίνον καὶ τὴν χαρίεσσαν θυγατέρα του Μαρίαν συμβάν εὐτυχῆς μὲν, ἀλλ' ὄχι καὶ σπάνιον.

Ἡ Μαρία λοιπὸν ἔσπευσε νὰ θέσῃ ἐμπροσθεν τῶν δύο γερῶνων, ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς μεγάλης ἱεῖας, μικρὰν τράπεζαν, ἣν ἔστρωσε διὰ χιονολεύκου τραπεζομανθῆλου, μὲ δπώρας, ἀνθόγαλα καὶ ἄνη. Μετὰ ταῦτα τὸ χάριεν τέκνον ἤλαθε καὶ ἐκάθησε μετὰ τοῦ πατρὸς του καὶ τοῦ ἐφημερίου.

Τὸ φαγητὸν καὶ τὸ ἀπόγευμα διήλθον ἐν θερμῇ καὶ θεωρίῃ συνομιλίᾳ. Ἀκολουθῶν, δετὴ ἠνὺξ ἤρχιζε νὰ περικαλύπτῃ τὸν δρίζοντα καὶ νὰ ἀκούωνται συγκεχυμένως πέραν τῶν εὐρυχώρων πεδιάδων οἱ ἀποθηνήκοντες τῆς πόλεως θόρυβοι, ὁ ἐφημέριος ἠγέρθη ἵνα ἀποχειρητῆσθαι τοὺς ξενοδόχους του, ἣ δὲ Μαρία ἐπροθυμοποιήθη νὰ τὸν συνοδεύσῃ, καὶ ἀμφότεροι διευθύνθησαν διὰ μέσου τῶν περιφράκτων γαιῶν καὶ τῶν δασῶν πρὸς τὸ πρεσβυτέριον.

Ἡ Μαρία ἀποχωρισθεῖσα τοῦ ἐφημερίου, ὅστις τῇ ἔδωκε τὴν εὐλογίαν του, ἐπανέλαθε, σεμνὴ καὶ προσεκτικὴ, τὴν πρὸς τὴν καλύβην τῆς ὁδῶν, ἀκολουθεῖσα τὰς περιελίξεις βουαίου τινὸς, τοῦ ὁποίου τὸ σιγαλὸν ὕδωρ ἀνεμιγνύετο μὲ τὸν θόρυβον τῶν ξιφῶν καὶ τῶν ἀνθισμένων νυμφαίων, μαλθακῶς ταραττομένων ὑπὸ τῆς ἐσπερίου αὔρας· ἡ ψυχὴ τῆς ἦτον δλόκληρος παραδεδομένη εἰς βαθεῖαν ὄνειροπόλησιν.

Ὅταν ἔκαμψε τὴν ἀτραπὸν, χεῖρ τις ἐτέθη ἀκροθεγῶς ἐπὶ τῆς ἰδικῆς τῆς καὶ αἱ λέξεις αὗται ἠκούσθησαν εἰς τὴν καρδίαν τῆς, πρὶν ἢ ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀκοήν τῆς.

— Εἶσαι σὺ Μαρία;

— Γαβριήλ! εἶπεν αὐτὴ ἀνασκιρτώσα καὶ ζωηρῶς θλίβουσα τὴν ἐπιτεθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἰδικῆς τῆς ἐκείνην χεῖρα.

— Γλυκυτάτη μου Μαρία, πόσον εἶμαι εὐτυχῆς, ὁπότεν σὲ βλέπω, πόσον δὲ δυστυχῆς ὅταν πρέπει νὰ χωρίζωμαι ἀπὸ σοῦ . . . σὺ εἶσαι ἡ μόνη μου φίλη, ὁ μοναδικὸς μου σύντροφος, ἡ μόνη μου παρηγορία εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Ὡ! Μαρία, μὴ μὲ ἐγκαταλείπῃς ποτὲ, διατήρησον καθαρὸν, φλογερὸν, ἀναλλοίωτον αὐτὸν τὸν ἔρωτα, τὸν ὁποῖον μοὶ ὑπέσχεθης, τὸν ὁποῖον μοὶ ὠμώσας. Ὁ ἔρωσ οὗτος εἶναι παρὰ πάντων καθηραμένος, ἀλλ' ἐγὼ τὸν εὐλογῶ, ἐγὼ ὅστις ἀνευ αὐτοῦ δὲν δύναμαι νὰ ζήσω.

— Κατηράσῃς! ὑπέλαβεν ἀκουσίως ἡ Μαρία, τῆς ὁποίας τὰ ὄμματα ἐπλήσθησαν ἀπὸ δάκρυα.

— Ναί, καθηραμένος, καταδικασμένος, θεωρούμενος ὡς ἐγγλήμα, ὡς ἔρωσ δυσανάλογος . . . ! μόλις εἶμαι δεκαοκταετής, Μαρία, καὶ δὲν δύναμαι νὰ θραύσω τὰς ἀλύσεις τῆς οἰκογενείας μου, ἧτις μὲ συνέχει, ὄχι ὡς τέκνον τῆς, ἀλλὰ δούλόν τῆς, θυμὰ τῆς. Ἡ μήτηρ μου ὑψηλόφρων καὶ ὑπεροπτικὴ,

δὲν θὰ δυνήθῃ νὰ ἐννοήσῃ τὴν καρδίαν μου, γαλᾶ εἰς τὰς θλίψεις μου καὶ εἰς τὰ δάκρυά μου.

Ὡρὰ σελήνης ἀκτῆς ἤλθε τὴν στιγμήν ἐκείνην καὶ ἐφώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ νεανίου καὶ τοὺς μαύρους αὐτοῦ ὀφθαλμούς, ἐρωτικῶς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς ξανθοπλοκάμου καὶ θελκτικῆς κεφαλῆς τῆς Μαρίας. Ἀμφότεροι ἔμεινον ἰστάμενοι οὕτω περιλυτοὶ καὶ σιωπηλοί.

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἦταν ἀμφότεροι βυθισμένοι ἐν τῇ αὐτῇ θλιβερᾷ ἰδέᾳ· ἀπεσύρθησαν περίτρομοι ἐκ τῆς ἐμφανίσεως ἀνθρωπίνης τινὸς μορφῆς, αἰτιδιῶς ἀνεγερθείσης ἐμπροσθέν των.

Ὡρροὶ καὶ ἔντρομοι δὲν ἐδυνήθησαν οὐδὲν κίνημα νὰ πράξουν. Ἡ ὠραία κεφαλὴ τῆς Μαρίας ἐσηριζέτο ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ Γαβριήλ.

Ἡ ἀνθρώπινος ἐκείνη μορφή ἦτον ἡ μήτηρ τοῦ νεανίου, ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ.

Ἐπελοῦσα καὶ δράξασα βιαίως τὴν Μαρίαν, τὴν ἔσυρεν ἀποτόμως πρὸς ἑαυτήν.

— Σταθῆτε, μήτηρ μου, ἀνέκραξεν ὁ Γαβριήλ, μετὰ φωνῆς σπαραξκαρδίου.

— Ὅχι, εἶπεν, ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, μὲ τραχὺν καὶ ἀπειλητικὸν τόνον· δὲν σὲ ἐμπόδισα νὰ ἐνταμόνεσαι μὲ τὴν Μαρίαν; Σέβεται, βλέπω, τὰς διαταγὰς τῆς μητρός σου, καὶ οὐ, ἐπρόσθεσε ῥίπτουσα ἐπὶ τῆς Μαρίας βλέμμα μίσους, τὸν ἐνθαρόνευς εἰς τὰς ἀπειθεῖς πράξεις του. Ἄλλ' ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ ὑπακούωμαι. Σὺ, υἱέ μου, ἀκολουθεῖ μοι!

— Ὡ! σὲ ἐξορκίζω, μήτηρ μου, εἶπεν, ὁ Γαβριήλ, ἱκετικῶς, μὴ εἶσαι ἀδυσώπητος, μὴ μὲ χωρίζεις ἀπὸ τὴν Μαρίαν.

— Ἀκολουθήσον με, σὲ διατάττω, καὶ μὴ προσέρεις ποτὲ ἐμπρὸς μου τὸ ὄνομα τῆς κόρης ταύτης.

— Ὡ! κυρία, εἶσαι σκληρὰ, ἀδιάλλακτος. . . . Καὶ λοιπὸν! ἀφοῦ οὔτε δάκρυα, οὔτε ἱκεσίαι δὲν δύνανται νὰ σὲ μαλαξῶσιν, ἀφ' οὗ θυσιάσεις τὸν υἱόν σου εἰς ἀνωφελῆ καὶ ἀθλίαν φιλοδοξίαν, ἔσο εὐχαριστημένη, δὲν θὰ ἔχῃς πλέον υἱόν, παραιτοῦμαι τὰ πάντα, σήμερον μάλιστα φεύγω ἀπὸ τὸν πύργον καὶ σὲ ἀφίνω μόνην, μόνην μὲ τὰς λύπας τῆς στερησεως, αἵτινες ἀναμφιβόλως θὰ σὲ πικράνουνσι τὴν καρδίαν, μὲ τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεως, ἡ ὁποία σὲ περιμένει!

— Τί; τί εἶπες; ἀνέκραξεν ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, ἐπάκρως ἀγανακτοῦσα· εἰς ἐμὲ τολμᾶς νὰ ὀμίλης τοιουτοτρόπως; Δὲν μοὶ εἶσαι πλέον τίποτε· ἀλλὰ δὲν παραιτοῦμαι διὰ τοῦτο τὴν ἐπὶ σοῦ ἐξουσίαν μου. Ὡς πρὸς δὲ τὴν κόρην ταύτην, εἶπεν αὐτὴ δεικνύουσα τὴν Μαρίαν, αὔριον ὁ πατήρ τῆς θέλει διωχθῆ ἀπὸ τὴν κατοικίαν, ἣν κατέχει ἀναξίως τῆς ἐλεημοσύνης μου.

— Κυρία, Κυρία! ἀνεκράυγασεν ἡ Μαρία, γονυπετήσασα, χάριν, οἰκτιρμὸν διὰ τὸν πατέρα μου!

— Οὔτε χάριν, οὔτε οἰκτιρμὸν, σὰς διώκω, καὶ σὲ, τέκνον ἀπειθεῖ, σὲ καταρῶμαι.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Γαβριήλ, καὶ σύρων αὐτὸν μετὰ δυνάμει ὑπερφυσικῆς, προσέθηκεν.

— Ἐλθέ· σὲ τὸ προστάζω!

Ἡ πτωχὴ Μαρία, ἐθεώρησε τὴν μητέρα καὶ τὸν υἱὸν ἀπομακρυνόμενους μετὰ σιωπηλῆς ἀπελπισίας, μετ' ἀνεκφράστου ἀλγηδόνος· ἔπειτα ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκλινεν, αἱ κνῆμαί τῆς ἐκλονίσθησαν. Ἐπροσπάθησε

νὰ στηριχθῆ, ἀλλὰ ματαίως· καὶ ἔπεσε λειποθυμημένη.

Β'. — Ὁ ἐφημέριος.

Ὁ πύργος τοῦ Ῥαμπέρ, ὅστις ὑψοῦται παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ὠκεανοῦ, ἐκεῖτο ἐπὶ τινος παραλίου τῆς Βρεταννίας, περικυκλωμένου ἀπὸ βράχους ἀποκρήμνους. Ἡ θέσις ἦτο μεγαλοπρεπῆς. Ἀφ' ἐνὸς ἐβλέπετο ὄχθη χαλικοστρωτος, ἐκτεινομένη σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῆς ἀχυροσκεπτοῦς καλύψεως τοῦ Μορίνου καὶ τοῦ πύργου. Ὁ δὲ κόλπος ἐσχηματιζέτο ἐκ δύο ἀκρωτηρίων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἐνὸς ὑψοῦται σιδηροὺς σταυρὸς. ὅπου ἦν ὁ τάφος τοῦ ἀρχαίου ἀρχόντος Κ. δὲ Ῥαμπέρ. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας ἀκτῆς, εἰς τὸ στόμιον μικροῦ τινος ποταμοῦ, ὑψοῦτο γοθητικὸν οἰκοδόμημα.

Ἐνταῦθα ἐγεννήθη ὁ Γαβριήλ· ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγρίας αὐτῆς φύσεως ἀπέκτιψε χαρακτήρα ποιητικὸν καὶ μελαγχολικόν· ὁ Γαβριήλ εἶχε πῖει, νεώτατος ἔτι, τὸ μικρὸν ποτήριον τῶν οἰκογενιακῶν θλίψεων. Οὐδέποτε ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ ἐθώπευσε τὸν μονογενῆ τῆς υἱόν. Ἡ μεγάλη αὐτῆς ψυχρότης τὸν ἐμάκρυνε πάντοτε ἀπὸ πλησίον τῆς, καὶ οὐδέποτε τῷ ὀμίλει μετὰ γλυκύτητος. Διὰ τοῦτο, ὁ Γαβριήλ ἠσθάνθη πάντοτε, ἐνώπιον τῆς μητρός του, εἰδὸς τι τρόμου. Μικρότατος ἔτι ὢν, ὅσκις ἐκυλίετο ἐπὶ ἀνθῶνος, εἰς τοὺς πόδας τῆς τροφοῦ του, καὶ ἐγέλα μὲ τὸ ὠραῖον καὶ χάριεν ἐκεῖνο τῆς παιδικῆς ἡλικίας μειδιάμα, ἡ φωνὴ μόνη τῆς μητρός του ἐσταμάτα τὴν χαρὰν του.

Καὶ αὐτὸς ὁ Κ. δὲ Ῥαμπέρ ἀπέθανεν μέχρι τέλους, μὴ φέρων τὸν ζυγὸν τῆς γυναικὸς του, διότι ἦτο τῶν ἀγαθῶν, ὥστε οὐδέποτε ἀντέλεγέ τι κατὰ τοῦ τῶν μισεροῦ χαρακτήρος τῆς, καὶ ὑπέφερε τὰ πάντα ἐν σιωπῇ. Ἀποθνήσκων δὲ, ἐλυπεῖτο διὰ τοῦ τὸ μόνον, ὅτι ἄρνεε τὸν υἱόν του εἰς τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν τῆς Κ. δὲ Ῥαμπέρ, ἧτις δὲν ἐθεώρει τὴν μητρικὴν στοργὴν πλην ὡς καθήκον τι.

Ὁ Γαβριήλ μετέφερεν ὄλον αὐτοῦ τὸν ἔρωτα, ὃ λην του τὴν στοργὴν εἰς τὴν σπουδὴν. Ἐγένετο κατηγῆς, βρεμῶδης, μελαγχολικῆς· ἀλλ' ὅμως χάριεν τὰ τέκνον, ἡ κόρη τοῦ γεωργοῦ Μορίνου, ἐπῆλθεν ἵνα φαιδρῶνῃ τὰς λύπας του· ἡ νέα εἶχεν ἐννοήσει τὴν πλήρη μυστηριωδῶν θλίψεων ταύτην ψυχῆν καὶ συχνάκις συνητήθησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν, ὅπου ἐπήγαινον καὶ συνέλεγον φυτὰ καὶ ἄνη.

Ὁ Γαβριήλ ἐπῆδα ἀπὸ βράχον εἰς βράχον, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὴν θαλασσίαν αὔραν, καὶ τὸ βλέμμα του ἠκολούθει μακρῶθεν πλοῖόν τι θαλασσοποροῦν. Ἐκάλει τότε τὴν Μαρίαν νὰ ἔλθῃ καὶ ν' ἀπολαύσῃ μετ' αὐτοῦ τὸ θαυμάσιον τοῦτο θέαμα.

Ἐβλεπέ τις μεθ' ἡδονῆς τὰ δύο ταῦτα ὠραῖα τέκνα νὰ ζητοῦν ἀλλήλα διὰ τινος ἀορίστου κλίσεως, καὶ ἐμάντευεν ὅτι αἰσθημά τι φλογερῶτερον ἠδύνατο νὰ τὰ συνδέσῃ μίαν ἡμέραν. Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ καταρχὰς παντελῶς δὲν εἶχεν ἀνησυχῆσαι ὡς πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην ἔνωσιν τοῦ υἱοῦ τῆς μετὰ τῆς κόρης τοῦ Μορίνου· ἀλλ' ὅταν ἴδεν αὐτὰ ἡλικιωμένα, χωρὶς ἡ ἀγάπη των νὰ ἐξαστεινῇ, ἤρχισε νὰ φοβίξῃ αὐτὴν ἡ ἀθῶα ἐκείνη φίλια, ἧτις μετεβλήθη, χωρὶς τὰ παιδία νὰ τὸ ἐννοήσουν, εἰς ἀγνὸν καὶ ἄγιον ἔρωτα.

Ὁ βίαιος χωρισμὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Κυρία δὲ Ῥαμπέρ τοὺς κατεδίκασεν, ἐνέπλησε τὴν καρδίαν τοῦ Γαβριήλ πικρίας καὶ ἀπελπισίας.

Ἡ ὁδὸν τῆς νεανίδος ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ κρύψῃ τὰς θλίψεις τῆς, καὶ ὁ ἐφημέριος, ὅστις τὴν εἶχε, τρόπον τινὰ, ἀναθρέψῃ, παρετήρησε τὴν μεταβολὴν τῆς. Τὴν ἠρώτησε τὸ αἷτιον, καὶ ἡ δύστηνος κόρη, ἔσπευσε νὰ ἐκμυστηρευθῆ τοὺς πόνους τῆς καρδίας τῆς εἰς τὸν ἀρχαῖον τῆς φίλον.

Τὰ δὲ τέκνα ἐβλέποντο ἐνίοτε, ἐπειδὴ ὁ Γαβριήλ ἠπάτα τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ, καὶ, δραπετεύων ἐκ τοῦ γοθητικοῦ πύργου, μετέβαινε πρὸς συνάντησιν τῆς Μαρίας.

Εἶπομεν τίνι τρόπῳ ἐφωράθη ὑπὸ τῆς μητρός του, ἧτις τὸν ἔσυρε μακρὰν τῆς Μαρίας, χωρὶς καὶ νὰ καταδεχθῆ νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς δυστυχῆς, τὴν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει θνήσκουσαν ὀπισθὲν τῆς.

Ἐισελθὼν εἰς τὸν πύργον, ὁ Γαβριήλ κατέπεσεν ἀδρανῆς καὶ ὑπὸ πυρετοῦ κατεχόμενος ἐπὶ σκίμποδος. Παρατηρήσασα τὴν ὠχρὰν ὄψιν του, τὸν κυανόφαιον ἐκεῖνον κύκλον, τὸν περικυκλόνοντα τοὺς κοπήδεις ὀφθαλμούς του, ἐν ἐνὶ πάντα τὰ σημεῖα δεινῆς ἀπελπισίας καὶ ἀλγηδόνος, ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, ὡς νὰ ἠσθάνθη οἰκτὸν τινα, τῷ ἔλαβε τὴν χεῖρα, ἣν εὗρε καίουσαν, καὶ

— Πάσχεις; τῷ εἶπε.

— Πολύ.

— Πρέπει νὰ ἡσυχάσῃς ὀλίγον, δὲν θὰ ἐνθυμηθῆς τίποτε αὔριον.

— Καὶ αὔριον καὶ πάντοτε· ὁ πόνος μου εἶναι ἀνίατος!

Ἡ ἀσθένεια πραγματικῶς ἐποίησε μεγάλας προόδους, ὁ πυρετὸς ἠῤῥῆξαν ἀπὸ ὠραν εἰς ὠραν, καὶ ἐπῆλθεν ἡ παραφροσύνη. Ὁ ἰατρὸς προσκληθεὶς καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ, ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν μὲ ὕψος ἀμφιβόλου, καὶ περιωρίσθη νὰ τὴν πληροφωρήσῃ ὅτι ὁ Γαβριήλ ἦτον εἰς κίνδυνον.

Ἡ δὲ Μαρία, ἣν ἀφήσαμεν λειποψυχοῦσαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, συνῆλθεν ἐκ τῆς λειποθυμίας τῆς διὰ τοῦ Φέξ, τοῦ ὠραίου Ἰσπανικοῦ κυνός τῆς, ὅστις, ἀνυπομονῶν διότι δὲν ἔβλεπεν αὐτὴν ἐπανερχομένην, ἤρχισε νὰ τὴν ἀναζητῆ καὶ ἐπροσπάθει νὰ τὴν ἐναναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις τῆς διὰ τῶν γερωῶν του κραιψῶν.

Ἡ Μαρία ἐπεδαψίλευσε τὰ τρυφερότερα θωπεύματα εἰς τὸν πιστὸν αὐτὸν φίλον, καὶ ἐπανῆλθε μετὰ πολλοῦ κόπου εἰς τὴν καλύβην τῆς.

Τῇ ἐπαύριον, τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς ὀμιλίας ἀπάντων τῶν κατοίκων τοῦ μέρους ἦτον ἡ ἀσθένεια τοῦ Γαβριήλ. Ὁ ἀγαθὸς ἐφημέριος ὑπονῶν τὴν ἀπελπισίαν τῆς Μαρίας, ἐπορεύθη ἐνωρίς εἰς τὸν οἶκον τοῦ γεωργοῦ Μορίνου, ὅπου βασιλευεν ἡ ἐσχάτη ἀπελπισία· διότι, τὴν πρωῒαν, ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, πιστὴ εἰς τοὺς λόγους τῆς, εἶχε στείλει νὰ θηλώσων εἰς τὸν πατέρα καὶ τὴν θυγατέρα του τὴν προσταγὴν τῆς ταχείας των ἀναχωρήσεως ἀπὸ τὸ εὐτελὲς οἶκμά των.

— Ἴδου λοιπὸν! ἀριστέ μου φίλε, εἶπεν ὁ Μορίνος, μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά του. Ἴδου ἐγὼ, ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ διωκόμενος ἀπὸ τὴν κα-

τοιχίαν, εἰς ἣν διήλθον τὴν ζωὴν μου! τί θὰ γίνω τώρα; . . . Καὶ ἡ πτωχὴ Μαρία, ἥτις θρηνεῖ καὶ ἀπελπίζεται!

— Μὴ λυπῆσαι εὖτω, φίλε μου, τὸ πρεσβυτέριον δὲν εἶναι κλεισμένον δι' ὑμᾶς, καὶ δύνασθε νὰ ζήσετε πλησίον μου.

— Πῶς θὰ ἀναγνωρίσω ποτὲ ὄλας αὐτάς σου τὰς ἀγαθοεργίας, ἅγιε ἐφημέριε; Πῶς; καταδέχεσαι νὰ μοὶ προσέρῃς ἀτυλον πλησίον σου;

Ἄντι πάσης ἀπαντήσεως, ὁ ἐφημέριος ἔθλιψε τὴν χεῖρα τοῦ Μορίνου, λέγων αὐτῷ.

— Ἐλθετε.

— Ὡ! ναὶ πλὴν πρὸ πάντων, συγχωρήσατέ μοι ν' ἀπευθύνω τελευταῖον χαιρετισμὸν εἰς τοὺς προσφιλεῖς αὐτοὺς τόπους, εἰς τὴν γηραιὰν Ἰτέαν, ἥτις τοσάκις με ἐκκίασεν εἰς τὰ προσφιλεῖς ἀνθη τῆς Μαρίας, εἰς τὸν θαλαμον ἐκεῖνον, εἰς δὲ ἡ γυνὴ μου ἀπέθανεν, εἰς τὸν ὅποιον ἡ κόρη μου ἐγεννήθη.

Ἡ Ὀλίφις τῆς Μαρίας ἦτον ἄφρονος καὶ σιωπηλῆ, οἱ χαρακτήρες τῆς κατηρεῖς καὶ καταπεπονημένοι· ὁ ἐφημέριος τὴν ἐθεώρησε μετὰ συγχινήσεως.

— Τέκνον μου, γλυκεῖά μου Μαρία, μὴ ληπείσαι εὖτω δειξὸν ὑποταγὴν εἰς τὰς θελήσεις τοῦ Θεοῦ, καὶ λάβε θάρρος κατὰ τῆς δυστυχίας.

— Πάτερ μου, φίλε μου, εἶπεν ἡ Μαρία, λαβομένη τῆς χειρὸς τοῦ ἐφημερίου, ὁ Γαβριὴλ ἀποθνήσκει καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπαναίδῳ πλέον!

— Σοὶ ὑπόσχομαι νὰ ὑπάγῃς νὰ τὸν ἰδῆς, καὶ νὰ σοὶ διδῶ περὶ αὐτοῦ πληροφορίας· ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶσαι φρονιμωτέρα, κύτταξε τὸν πατέρα σου, πάσχει ἐπίσης καὶ αὐτός.

— Δύστηνε πάτερ, ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰτία· σύγγνωθι, πάτερ μου, σύγγνωθι τὴν ἀτυχὴν θυγατέρα σου!

— Νὰ σὲ συγχωρήσω, τέκνον; ἀλλὰ δὲν εἶσαι σὺ ὁ ἀγαπητὸς ἄγγελος τοῦ γέροντος; ἔλα, κόρη μου, δὲν χρειάζονται συγχωρήσεις, ἀλλ' ἡ εὐλογία τοῦ γέροντος πατρός σου.

Ἡ ἀγαθὸς ἱερεὺς, ἀφ' οὗ κατοίεισε τοὺς ξένους τοῦ εἰς τὸ πρεσβυτέριον ὑπῆγε νὰ ἰδῆ τὸν Γαβριὴλ.

Ἐδήγησαν τὸν σεβάσιμον ἐφημέριον παρὰ τῷ ἀσθενεῖ, ὅστις δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ ἐδοκίμαζε, κατὰ πρῶτον ἦδη, αἰσθητὰ φόβου καὶ συμπάθειας· ἴστατο ἄρτια εἰς τὸ προσκεφάλαιον τοῦ υἱοῦ τῆς ἀλλὰ, μ' ὄλον τὸν πόνον, τὸν ὅποιον ἤθλωνετο βλέπουσα αὐτὸν πάσχοντα, δὲν ἀνείχετο, ἐν τῇ ὑπεροφίᾳ τῆς, ν' ἀκούη τὸν Γαβριὴλ κράζοντα ἀπαύστως τὴν Μαρίαν, καὶ ἐπιδαψιλεύοντα αὐτῇ τὰ γλυκύτερα ὀνόματα ἐπιθύμει, εἰ δυνατόν, νὰ τῷ ἐπιβάλλῃ σιωπὴν· ἀλλὰ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῆς φαντασίας τοῦ ἀσθενοῦς, ὅστις, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τὴν μητέρα του, ἔφρισεν ἀκόμη εἰς τὴν φωνὴν τῆς.

Ἡ ἰατρὸς εἰσῆλθεν ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ· ἡ δὲ κυρία δὲ Ῥαμπέρ ἐμακρύνθη ἵνα δώσῃ διαταγὰς τινὰς. Τότε ὁ ἰατρὸς εὐρέθη μόνος μετὰ τοῦ ἱερέως.

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμμία ἐλπίς σωτηρίας; ἠρώτησεν ὁ Κ. Βερνάρδος.

— Τὸν οὐδοῦμαι· ἐπειδὴ ἡ καρδία του μάλλον εἶναι ἀσθενὴς παρὰ τὸ σῶμα· καὶ δὲν δυνάμεθα τίποτε

νὰ πράξωμεν κατὰ τῆς ἀσθενείας ταύτης. Ἐάν ἦτο γνωστὴ ἡ αἰτία τοῦ πόνου, ὅστις τὸν φονεύει, ἴσως ὑπῆρχε καμμία ἐλπίς.

— Τὴν γνωρίζω, ἐψιθύρισεν ὁ ἐφημέριος.

— Καὶ λοιπὸν! κύριε, εἰπέτε μέτην, ἐάν μὲ κρίνετε ἄξιον τῆς ἐμπιστοσύνης σας.

Ἡ Κ. Βερνάρδος ἐνεπίστευθη εἰς τὸν ἰατρὸν τὸν ἔρωτα τοῦ Γαβριὴλ καὶ τῆς Μαρίας, ἀφίνων εἰς αὐτὸν νὰ ὑπονοήσῃ ὅτι ἡ συνάντησις τῶν δύο νέων ἦτον ἀδύνατος, καθὼ χωρισθέντων δι' ἀκαμπτου θελήσεως.

— Σοὶ τὸ λέγω μὲ θλίψιν μου, ἐπανελάθεν ὁ ἰατρὸς, μετὰ τὴν ὁποίαν μ' ἔκαμες διήγησιν, ἐάν ἡ νεανὶς δὲν παρουσιασθῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀσθενοῦς, ἐάν δὲν τὸν ἀρήσουν νὰ ἔχῃ μικρὰν κἂν ἐλπίδα, ἀπώλετο.

— Γνωρίζω τὸν ἀκαμπτὸν χαρακτήρα τῆς γυναικὸς ταύτης· ποτὲ δὲν θὰ συγκατανεύσῃ.

— Ὑπάρχει ἴσως ἐν μέσῳ, ὑπέλαθεν ὁ ἰατρὸς· νὰ τὴν φέρωμεν τὴν νύκτα, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ. Θὰ εἶμαι μόνος πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ πέπεισμαι ὅτι ἡ θέα τῆς νέας, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷ, θέλει ἐπιφέρει εὐτυχὴ κρίσιν.

Ἡ ἐφημέριος ἐδίστασε κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ νὰ γίνῃ συνέννοχος τῆς δουλιότητος ταύτης· ἀλλ' ἡ κινδυνώδης θέσις, εἰς ἣν εὐρίσκετο ὁ Γαβριὴλ, τὸν κατέπεισε τελευταῖον νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς ἀμφιβολίας του.

Γ. — Ἡ κακώτερος μήτηρ.

Πικρὸν σκότος περιεκάλυπτε τὸ παραθαλάσσιον· ὁ ἄνεμος ἔπνεε μανιώδης, καὶ χεῖμαρροι ὑετοῦ κατέπιπτον παταγώδεις ἐπὶ τῶν παραθύρων τοῦ πρεσβυτηρίου.

Καὶ ὅμως, μ' ὄλην τὴν φοβὴν αὐτῆς τῆς νυκτὸς, δύο ἄνθρωποι ἐξῆλθον αὐτοῦ. Ὁ μὲν ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ μακροῦ μανδύου, ὁ δὲ ὑπὸ στακτόχρου κἀππας. Ἀμφότεροι διευθύνθησαν εἰς τὰς ἐρήμους χέρσους· Ἡ καταιγὶς ἐδίωκε τὰ πτηνὰ, ζητοῦντα καταφύγιον εἰς τὰς ἐρείκας, καὶ θρηνοῦντα διὰ τῆς μονοτονίας τῶν θρηνωδίας. Ὁ ὄμβρος ἐπίπτεν ὡς χεῖμαρροι ἐπὶ τῶν δύο ὀδιδίων, καὶ κατέσταζεν ἐκ τῶν ἐνδονύμων τῶν τὸ βάδισμα τῶν ἦτο κοπιώδες, διὰ μέσου δρόμου πλήρους βράχων, τετρασμένων ὑπὸ μανιώδους καταιγίδος. Ἀλλ' οἱ δύο ὀδοιπόροι ἐφαίνοντο ὅτι οὐδὲν ἔδλεπον, οὐδὲν ἐφοβούντο· ἦταν δ' αὐτοὶ ὁ ἐφημέριος καὶ ἡ Μαρία.

Μετὰ μακρὰν, δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον ὀδοπορίαν, ἔφθασαν τέλος εἰς τὴν θύραν τοῦ πύργου. Τὰ ἐνδύματά των ἦσαν βαρῆα ἐκ τῆς βροχῆς, ἀλλὰ κανεὶς ἐκ τῶν δύο δὲν παρεπονείτο.

Πιστὸς τις ὑπῆρξεν εἰς τὴν ὑπό τῶν ἰατροῦ διὰ νὰ ἐνεδρεύῃ τὴν ἀφίξιν των, καὶ, ἅμα παρουσιάσθησαν, τοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Ἀφ' οὗ διήλθον, μετὰ τῆς βαθυτέρας σιγῆς, μακρὸς διαδρόμος, ἔφθασαν ἐντὸς μεγάλου, ψυχροῦ καὶ σκοτεινοῦ δωματίου, ὅπερ προηγίτο τῶν θαλάμων τοῦ Γαβριὴλ. Τὴν στιγμὴν δὲ καθ' ἣν ἦσαν εἰτοιμητοὶ νὰ εἰσελθῶσι, γυνὴ τις ἀνηγέρθη ἐνώπιόν των, καὶ ἡ Μαρία δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ κραυγὴν φρίκης, ἀναγνωρίζουσα τὴν κυρίαν δὲ Ῥαμπέρ.

Αὕτη δὲ ἔστη ὠχρὰ καὶ σιωπηλὴ· ἀλλ' ὁ θυμὸς καὶ ἡ μανία διέλαμπον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς.

Τέλος πάντων ἡ ὀργή, ἡ ἀναβράζουσα εἰς τὴν καρδίαν τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ ἐξεβράχθη, δὲν ἦτο πλέον κυρία ἑαυτῆς, ἐτόλμησε νὰ προσφέρῃ λόγους ὑβριστικούς ἐμπροσθεν τοῦ ἐφημερίου.

— Κυρία, τῆς εἶπεν ὁ τελευταῖος αὐτός με τόνον σοφάρων καὶ ἐπίσημον· ὁ θυμὸς μᾶς κάμνει νὰ λησιμονώμεν συνεχῶς τὸ καθήκον μας· πιστεύω, ὅτι, ἐάν ἦσθε ἡσυχωτέρα, ἠθέλατε μετανοήσει· παρευθὺς διὰ τοὺς μισητούς λόγους, οὗς ἐπρόφεραν τὰ χεῖλη σας. Βλέπουσά με μετὰ τῆς Μαρίας, πρέπει νὰ σκεφθῆτε ὅτι, ἐγὼ μόνος εἶμαι ὁ ἐνοχος· ἐγὼ τὴν ἔφερα ἐδῶ.

— Ἄγιε ἐφημέριε, ἐχρεώσεται νὰ μὲ συμβουλευθῆς, μοὶ φαίνεται, προτοῦ νὰ φέρῃς αὐτὴν τὴν νέαν εἰς τὸν οἶκόν μου· ὅθεν θέλω τὴν διώξει· ἀμέσως ἐάν δὲν φύγῃ μόνη τῆς.

— Κυρία, εἶπεν τότε καὶ ἡ Μαρία, τρέμουσα ἐκ τῆς συγχινήσεως, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς εὐγενοῦς· ἤξεύρω ὅτι ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ διώξετε ἀπὸ τὸν οἶκόν σας, ἀλλ' ἐπίσης ἤξεύρω ὅτι τὸ καθήκον μου μὲ καλεῖ ἐνταῦθα, ἐπειδὴ ὁ υἱός σας κινδυνεύει. Ἡ θέλησίς μου, κυρία, ἔσεται ἀκράδαντος ὡς ἡ ὑμετέρα, διότι τὴν ἔλαβα παρὰ τοῦ Θεοῦ!

— Ὡ! τοῦτο ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον, ἀνέκραξεν ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ· τολμᾷ νὰ μὲ ἀντιλέγῃ παρρησία! Οὐδε στιγμὴν, οὔτε λέξιν· ἐξέλθε, ἡ δὲν ἐγγυώμαι διὰ τὴν μανίαν μου.

— Κυρία, ἐπανελάθεν ἡ Μαρία γονυπετοῦσα, ταπεινῆ, συντετριμμένη καὶ λυομένη εἰς δάκρυα· λησιμονήσατε τοὺς λόγους μου, ἐάν αὐτοὶ ἠδυνήθησαν νὰ σᾶς παροργίσωσιν· ἀλλ' ἐν ὀνόματι τοῦ προσφιλεστέρου σας ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῳ ἀντικειμένου, ἀφήσατέ με νὰ ἰδῶ τὸν Γαβριὴλ διὰ τελευταίαν φορὰν. Ἐν ὀνόματι τοῦ υἱοῦ σας, τὸν ὅποιον λέγουσιν ἀποθνήσκοντα, ἀφήσατέ με νὰ ὑπάγω μέχρις αὐτοῦ· ἀφήσατέ με νὰ παρατηρήσω τοὺς προσφιλεῖς τοῦ χαρακτήρα, νὰ θλίψω μίαν φορὰν ἀκόμη τὴν χεῖρά του εἰς τὴν ἐδικήν μου, νὰ τὴν καλύψω μὲ τὰ δάκρυά μου καὶ τὰ φιλήματα, καὶ θὰ σᾶς εὐλογῆσω, κυρία, καὶ θὰ κάμω ἔπειτα ὅτι προστάξετε.

— Ἐδειξα ἀρκετὴν ὑπομονὴν! πήγαινε, κυρία, δὲν θέλω νὰ δεχθῶ εἰς τὸ εὐγενὲς ἐνδιαίτημα τῶν προγόνων μου ἐν πλάσμα ἀναίσχυντον, μίαν κόρην ἀπολωλυτάν.

Προφέρουσα δὲ τὰς λέξεις ταύτας, ἡ κακώτερος γυνὴ ὄθησε βιαίως τὴν Μαρίαν, ἥτις ἦτον εἰσέτι γονυπετῆς ἐμπροσθέν τῆς.

— Φρίκη! ἀνέκραξε φωνὴ τῆς πλήρης ἀγανακτικῆς καὶ λύπης, ἣν ἠθέλε τις ἐκλαβεῖ ὡς φωνὴν φαντάσματος.

Ἄνῃ τις ἔτρεψε πρὸς τὴν Μαρίαν, τῆς ὁποίας ἐπροσπάθησε ν' ἀνεγείρῃ τὴν κεφαλὴν· ἔπειτα εἶπεν, στήριζον ἐπὶ τῶν γονάτων του τὴν ἀξιολάτρευτον αὐτὴν κεφαλὴν.

— Μαρία, ὠραία μου Μαρία, ἀποκρίσου εἰς τὸν ἀδελφόν σου, εἰς τὸν φίλον σου. Εἶμαι ἐγὼ· εἶμαι ὁ Γαβριὴλ, ὅστις σὲ κρατεῖ ἐπὶ τῆς καρδίας σου, ὅστις σὲ ἰκατεύει νὰ τῷ ἀποκριθῆς. Δὲν μ' ἀποκρίνεται, Θεέ μου! μήπως ἀπέθανεν; Ἀνάθεμα ἐπὶ σὲ μητέρα μου, διότι σὺ τὴν ἐφόνευσες.

Ἡ Ὀλίγια τινὰ πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἐμφανήσεως τοῦ Γαβριὴλ καὶ τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ εἶναι ἀναγκαῖα νὰ εἰ-

πωμεν ἐνταῦθα. Ἡ μήτηρ τοῦ Γαβριὴλ ἀνησυχούσα διὰ τὴν ἐπικίνδυνον θέσιν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θαλάμου τῆς, καὶ μετέβη εἰς τὸν τοῦ Γαβριὴλ· ἀλλ' ὁ ἰατρὸς, ὅστις ἐνθυμᾶτο τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ ἐφημερίου καὶ τὸν ἐπεριμένει, τὴν ἐβεβαίωσε περὶ τῆς βελτιώσεώς του, λέγων αὐτῇ ὅτι δύναται ν' ἀποσυρθῇ, καὶ ὅτι, ἐάν ὁ κινδυνὸς ἠῤῥαξαν, ἠθέλει τὴν εἰδοποιήσῃ. Ἀπεσύρθη λοιπὸν ἐμπιστευομένη εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, καὶ ἐμελλε νὰ διαβῇ τὸ τελευταῖον δωματίον, ὅτε ἐξεπλάγη ἀπὸ τὴν ἐμφανισίν τῆς Μαρίας καὶ τοῦ ἐφημερίου, ὁδηγουμένων ὑπὸ τινος ὑπηρέτου.

Ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ σκηνὴ ἐκεῖνη, ἡ φωνὴ τῆς Μαρίας ἀναγνωρισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γαβριὴλ, ἀντήρχει μελωδικῶς μέχρι τῶν μυχῶν τῆς καρδίας του· τὸ λογικόν του εἶχεν ἐπανέλθει· ὁ ἰατρὸς, ὅστις ἠκολούθει μετ' ἀνησυχίας ὄλας τὰς φάσεις τῆς εὐνοικῆς ταύτης κρίσεως, εἶδε μετὰ χαρᾶς ὅτι δὲν ἠπατήθη, σκεπτόμενος ὅτι ἡ συγχινήσις αὐτῆς, ἡ ἀνέλπιστος αὐτῆς εὐτυχία ἠθέλει τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν ζωὴν· Ἡκοῦντο λοιπὸν ἀμφότεροι τί συνέβαιεν ἐντὸς τοῦ ἄλλου θαλάμου· ἀκούων δὲ τὸν φρικτὸν τρόπον, δι' οὗ ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ μετεχειρίζετο τὴν γλυκεῖαν νεανίδα, ὁ Γαβριὴλ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ κυριεύσῃ τὴν ἀγανάκτησίν του, ἐξώρμησε τὸν ἰατρὸν ὅπως τὸν βοηθήσῃ νὰ ἐνδύθῃ, καὶ τότε ἐνεφανίσθη, ὡς ζῶσα τις μομφή, ἐμπροσθεν τῆς ἐκπεπληγμένης μητρὸς του. Ἐν τούτοις ἡ ἀνιλεὴς ἀλαζονεία τῆς γυναικὸς ταύτης δὲν ὑπεχώρησεν.

Ἡθέλησε νὰ προχωρήσῃ καὶ ν' ἀποσπάσῃ τὴν Μαρίαν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ Γαβριὴλ, ἀλλ' ὁ ἐφημέριος ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν λέγων·

— Σταθῆτε, κυρία, ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὰς ἀσπλαγχνούς μητέρας καὶ τὰς σκληρὰς ψυχὰς.

Καὶ ὁ σεβάσιμος ἱερεὺς, κεκλιμένος πρὸς τὴν Μαρίαν, περιέβρεχε μὲ δάκρυα τὸ πελιδνὸν πρόσωπόν τῆς, καὶ τὸ ἄψυχον αὐτῆς μέτωπον· ὁ δὲ Γαβριὴλ εἶχε λησιμονήσῃ τὴν ἀσθενείαν του, τὸν πόνον του, καὶ ἐσκέπετο μόνον περὶ ἐκείνης, ἥτις ἔπαυσε διὰ τὴν ἀγάπην του· ἡ δὲ κυρία δὲ Ῥαμπέρ μόλις συνέχευε τὴν ἀνίσχυρον λύσαν τῆς.

Τέλος ἡ Μαρία ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς, περιέφερον αὐτοὺς πεπλανημένους. Λόγοι δὲ ἀσυνάρτητοι ἐξῆλθον τῶν χειλέων τῆς· οὐδένα τῶν παρισταμένων ἀνεγνώρισεν, καὶ ἠθέλησε νὰ φύγῃ ὡς νὰ τὴν ἠπειλοῦν.

— Βλέπεις τὸ ἔργον σου, μητέρα μου, εἶπεν ὁ Γαβριὴλ με φωνὴν πλήρη δακρύων, οἱ εὐχαὶ σου θέλουσιν εἰσακουσθῆ ἐντὸς ὀλίγου· ἐπειδὴ δὲν θὰ ἔχεις πλέον υἱόν.

Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, πάντοτε ψυχρὰ καὶ ἀπαθὴς, ἐμειδίασεν εἰρωνικῶς, ἠγέρθη καὶ ἐξῆλθεν.

— Εἶμαι ἐγὼ, Μαρία, ἐξηκολούθησεν ὁ νεανίας περιπτύξας αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἐγὼ ὁ Γαβριὴλ.

— Ὁ Γαβριὴλ . . . ὦ! ναὶ, ἐνθυμούμαι, ἐψιθύρισεν ἡ πτωχὴ νέα, φέρουσα τὴν χεῖρά τῆς εἰς τὸ μέτωπον, ὡς νὰ ἐξῆται ἀνάμνησίν τινα. Ἄγγελε τοῦ οὐρανοῦ, ἐξηκολούθησεν αὐτῇ, γονυπετοῦσα ἄγγελε τοῦ οὐρανοῦ, σοὶ ἐμπιστεύομαι τὴν ζωὴν τοῦ προσφιλεστάτου μου· ἄς ζήσῃ ἐπὶ μακροὺς ἡμέρας· ἀλλὰ κόμισσον αὐτὸν ἐκεῖ, ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ἤδη, νὰ τὸν προσμένω καὶ ὅπου θέλωμεν εἶσθαι ἡνωμένοι διὰ παντός.

Τὸ στιγμιαῖως ἀποπλανηθὲν λογικόν τῆς Μαρίας ἐπανῆλθεν· ἀνεγνώρισεν τὸν ἐφημέριον, ἀνεγνώρισεν τὸν

Γαβριήλ. Ἡσθάνθη τὴν χεῖρά του τρυφερώς θλίβουσαν τὴν ἰδικήν της, ἤκουσε τὴν φωνήν του, λέγουσαν αὐτῇ.

— Ἔσο ἡσυχος τοῦ λοιποῦ, ὦ γλυκεῖα Μαρία μου, θέλω ζῆσαι διὰ νὰ σὲ ἀγαπῶ πάντοτε. Δέξου τὸν ὄρκον τοῦ παντοτεινοῦ ἔρωτος, ὃν ὀρκίζομαι ἐμπροσθεν τοῦ σεβασμοῦ καὶ ἀγίου ἱερέως μας.

— Δύστηνα τέκνα! εἶπεν ὁ κύριος Βερνάνδος, ὁ Θεὸς ἐδέχθη αὐτὴν τὴν ὑπόσχασιν· ἀλλὰ πρέπει ἐν τῷ κόσμῳ ἢ θέλησις τῶν γονέων νὰ ᾖναι σεβαστή.

Δ'. — Ἡ παράφρων.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἡ Μαρία καὶ ὁ Γαβριήλ, πειθόμενοι εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ ἐφημερίου, ἀπέφυγον σταθερῶς πᾶσαν περίστασιν συναντήσεως· ἀλλὰ καὶ τοὶ μακρὰν ὄντας ἀλλήλων, συνεῖχεν ὁμοῦ αὐτοὺς αἱ ἐντὸς τῆς καρδίας παθήσεις. Ὁ Γαβριήλ εἶχε καταντήσει σκελετὸς· οἱ μέλανες καὶ μεγάλοι ὀφθαλμοὶ του, ἦσαν ἀτενεῖς καὶ ἀψυχοὶ· ὠχρότης ἀμαυρὰ ἐμαρμάρωσε τὸ πρόσωπόν του. Τὸν ἐδλεπον πλανώμενον εἰς τὰ δάση ἄνευ σκοποῦ, ἄνευ ἐλπίδος· πολλάκις ἐπῆδα, μετὰ τρομερῆς ἀφροσύνης τοὺς ἀποκρημνοτέρους βράχους, καὶ ἡ ψυχὴ του ἐκυριεύετο ὑπὸ μελαγχολίας.

Τὴν νύκτα, ὅτε ὁ οὐρανὸς ἦτο ζοφερότατος, καὶ οὐδεὶς ἐλαμπεν ἀστὴρ, ὁ Γαβριήλ ἐξήρχετο σιωπηλῶς τοῦ πύργου, καὶ βαδίζων παρὰ τὴν ἀκτὴν λίμνης τινός, ἐφθάνεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον· ἐκεῖ διὰ μέσου πυκνοῦ τινος δάσους, εὐχαριστεῖτο νὰ θεωρῇ τὴν μονῆρην κατοικίαν τῆς Μαρίας· ἐνόησε ἐδλεπε ταύτην δεομένην ἐμπροσθεν τοῦ παραθύρου, καὶ τὴν θεώρει ἐρωτικῶς. Ἀνεγίνωσκεν ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς ὄψεώς της ὄλους αὐτῆς τοὺς πόνους, καὶ μετέπεμπε διὰ τῆς εὐώδους νυκτερινῆς αὐρας μυρία φιλήματα πρὸς αὐτήν. Ἐνόησε λυγμὸς τις ἐφρευγεν ἐκ τοῦ στήθους τῆς Μαρίας, καὶ ἀνεμυγνύετο μὲ τὸν ἀνεμον καὶ τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων, καὶ εἰσέδυνεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γαβριήλ, ὡς ὄρατος εὐεργετικῇ.

Ὁ Γαβριήλ εἶχεν ἀνακαλύψει μικρὸν προσευχητήριον εἰς τὸ ἐνδότερον τῶν δασῶν. Ἐπὶ ἡμιθραύστου τινός βωμοῦ ἐκεῖτο σηκός, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἔν κρέμαντο στεφανοειδῶς εἰς τὸν πρόναον τοῦ παρεκκλησίου. Ἀφ' οὗτου ἀνεκάλυψε τὸ μονῆρες αὐτὸ καὶ ἄγνωστον καταφύγιον, δὲν παρήρχετο ἡμέρα καθ' ἣν νὰ μὴν ὑπάγῃ νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ θρηνησῇ. Ἐστόλιζε μὲ ἄνθη θαλερὰ τὸ μέτωπον τῆς μητρὸς τῶν ἀγγέλων, καὶ ἐδέετο ὑπὲρ ἐκείνης, ἣτις ἔφερε τὸ ὄνομά της.

Μίαν ἡμέραν, ὁ Γαβριήλ ἐκάθητο ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχων ἐστηριγμένην ἐντὸς τῶν χειρῶν του, δὲν ἤκουε τίποτε ἄλλο περὶ αὐτὸν, εἰμὴ τὸ μινύρισμα τῆς πηγῆς, τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν, τὸν θόρυβον τοῦ ὄρου, καὶ τὴν ἀκατάσχετον βοὴν τοῦ ἀνέμου.

Παραδεδομένος εἰς βαθεῖαν ὄνειροπόλησιν, δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνανεώσει τὰ ἄνθη τῆς εἰκόνας, ὡς ἔπραττε καθεκάστην. Ἡγέρθη διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον τοῦτο, ἀλλὰ ἡ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅτε εἶδεν ὅτι ἄλλου τινός χεῖρ εἶχε κατασκευάσει ἐν στέμμα καὶ εἶχε στολίσαι τὸ ἄγαλμα! Μυστικῆς τις φωνῆ τῷ ἔλεγεν ἐνδομύχως ὅτι ἦτον ἡ τῆς Μαρίας. Τότε προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς ἱερέως εἰ-

κόνας, ὅπως τὴν εὐλογῆσθαι διὰ τὴν εὐτυχίαν, ἣν παρ' αὐτῆς ἀπελάμβανεν.

Ἐλαφρὸς θόρυβος τὸν ἀπέσπασε τῆς ἐκστάσεώς του· ἐστράφη ἦτον ἡ νεάνις.

— Δὲν ἤλπιδες νὰ μὲ ἴδῃς εἰς τὸ μέρος τοῦτο, Γαβριήλ! ἀλλ', εἰς δρόμον μακρυνόν, ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τῶν ἐρημιῶν, ἐσυλλογίσθηεν ὅτι θὰ ἤρχετο συχνὰ νὰ ὄνειροπολῆς περὶ τῆς δυστήνου Μαρίας, καὶ βλέπουσα τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἐστολισμένην μὲ ἄγροτικά ἄνθη, δὲν ἀμφίβαλλον οὐδὲ στιγμὴν ὅτι ἦσαν ἰδικὰ σου καὶ ἠθέλησα νὰ σ' ἐπαναῖδῶ διὰ τελευταίαν φοράν.

Καὶ ταῦτα λεγούσης, ἡ φωνὴ τῆς Μαρίας ἦτο τόσον θλιβερά, ὥστε ἀκουσίως του ἐδάκρυσεν ὁ Γαβριήλ. Αὕτη ἐξηκολούθησε.

— Ναι, ἡ θέλησις τῆς μητρὸς σου πρέπει νὰ ᾖναι ἱερὰ, ὁ σεβαστὸς ἐφημέριος μᾶς τὸ εἶπε, καὶ ἰδοὺ, ἤλθον ἐγὼ αὐτὴ νὰ σὲ ἰκετεύσω νὰ ζήσης καὶ νὰ λησμονήσης τὴν τάλαιαν Μαρίαν. Μὴ δάγεις οὕτω μόνος, ἀπομακρυσμένος ἀπὸ τὸν κόσμον, τοῦτο δὲν ἀρμόζει οὔτε εἰς τὴν ἡλικίαν σου, οὔτε εἰς τὴν καταγωγὴν σου, οὐδὲ εἰς τὸν πλοῦτόν σου. Ζήτησον διασκεδάσεις εἰς τὴν σπουδὴν καὶ εἰς τὴν περιήγησιν.

— Θέλεις νὰ σὲ λησμονήσω προσφιλεῖ ἀγγελεῖ μου; ἀλλὰ λησμονεῖται ὁ Θεὸς; Ὅχι· ποτε· εἶναι ἀδύνατον ὑπέκυψα, πρὸς ἡσυχίαν καὶ εὐτυχίαν τοῦ γηραιοῦ πατρός σου, εἰς τὴν θέλησιν τῆς μητρὸς σου, διότι αὕτη θὰ ἐμνησικακεῖ καθ' ὅλων ἡμῶν. Ἀλλὰ οὐ εἶσαι, ἡ σύζυγος τῆς καρδίας μου· σὺ μόνη καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι βίω.

Καὶ, τοιαῦτα ὁμιλῶν, ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ καθαροῦ καὶ λευκοτάτου μετώπου τῆς παρθένου τὸ διὰ τὴν Παναγίαν προσδιορισμένον ἐκ μυρσίνης στέμμα.

— Οὕτω σέβασαι τὴν θέλησίν μου; εἶπεν αἰφνης φωνῆ τις σοβαρὰ. . . Ὅχι ἀνάξει, ἐγνώριζα καλῶς τὴν ὑποταγὴν σου· ἐμπροσθέν μου τρέμεις, ἀλλ' ἐδῶ, μακρὰν τῶν ἀνθρωπίνων βλεμμάτων, παραδίδεσαι εἰς τὸ ἀνόητον πάθος σου, εἰς τὸν ποταπὸν ἔρωτα. Ὅστις σὲ κυριεύει· ἀλλ' ὑπομονὴ! τῶρα διδῶ τέλος εἰς τὴν ἀναιδῆ παρακοήν σου.

Ὁ Γαβριήλ ἤγειρε τὸ μέτωπόν του, ἀκούσας τὴν ὕβριν ταύτην.

— Μητέρα μου, εἶπε μετὰ φωνῆς σταθερᾶς, ἐφιλοτιμήθης μέχρι τοῦδε νὰ ταρατῆς τὴν ζωὴν μου, νὰ θραύσης τὴν εὐτυχίαν μου. Παιδίον ὢν, οὐδέποτε ἤκουσα τὰς ἐνθαρρύνσεις σου, οὐδέποτε ἠσθάνθηεν τὰ φιλήματα σου· μὲ ἔχεις ἀδιαλείπτως κεχωρισμένον ἀπὸ τῆς καρδίας σου, ὡς καὶ ἀπὸ τὸ ἄτομόν σου. Τὸ μόνον πλάσμα ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπερ ἐμάθη νὰ ἐννοῇ τὴν ψυχὴν μου καὶ νὰ συμπάσχη εἰς τοὺς πόνους τῆς μονώσεώς μου, τὸ ἀπομακρύνεις ἀπ' ἐμοῦ. Εἶμαι μόνος εἰς τὸν πύργον, ὡς εἰς τινὰ ἐρημίαν. Ἔσο λοιπὸν εὐχαριστημένη, καὶ παῦσε τοῦ νὰ μὲ καταρᾶσαι. . . Μὴ καταδιώκεις πλέον τὴν Μαρίαν διὰ τῶν ἀδικῶν ὑβρεῶν σου, ἀφῆσέ την, ἀφῆσε τὸν γηραιὸν πατέρα της νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας του πλησίον ἐκεῖνον, ὅστις φιλοανθρώπως τοὺς ἐπρόσφερεν ἄσυλον, ἀφ' οὗ σὺ τοὺς ἐδίωξες. Ἐγὼ δὲ ἀναχωρῶ!

Ὁ οὐρανὸς, ἐν τῷ μεταξύ τούτω, ἐκαλύπτετο ἀπὸ πυκνὰ καὶ μελανὰ νέφη, ὁ ἀνεμὸς διήρχετο ὡς παράπνον διὰ τοῦ ἀρχαίου παρεκκλησίου, καὶ ἔξαφα-

νίζετο εἰς τὰς οὐρανογεῖτονας κορυφὰς τῶν δένδρων. Ἡ βροντὴ ἐκυλίστο μετὰ κρότου, αἱ ἀστραπαὶ ἔσχιζον ἀδιακόπως τὰ νέφη. Τὰ πτηνὰ, περίτρομα ἐξήτουν ἄσυλον ὑπὸ τοὺς ἐφθαρμένους τοίχους τοῦ παρεκκλησίου, ἀφίνοντα γοερὰς κραυγὰς.

Τὴν στιγμὴν ταύτην, ἣν τόσαι ἐξωτερικαὶ περιστάσεις καθίστανον ἐπίσημον, ὁ Γαβριήλ ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς φρικιώσης Μαρίας, τὴν ἔσυρε πρὸς ἑαυτὸν, ἔπειτα γονυπετῶν μετ' αὐτῆς ἐμπροσθεν τῆς εἰκόνας τῆς Παναγίας,

— Ὁ Ἀειπάρθενε! μητέρα τῶν τεθλιμμένων, καὶ φύλαξ τῶν ὄρκων, εἶπε μὲ φωνὴν πλήρη καὶ ἰσχυρὰν, ἐπικαλοῦμαι σε μάρτυρα ἐνταῦθα, ὅτι δὲν θέλω ἔχει ποτὲ ἄλλην σύζυγον παρὰ τὴν Μαρίαν.

Ἐπειτα, ἐγειρόμενος, ὤρμησεν ἔξω τοῦ παρεκκλησίου.

Καί, προτοῦ αἱ δύο γυναῖκες ἐπανέλθωσιν ἐκ τῆς ἐκπληξέως των καὶ τῆς συγκινήσεως, ὁ Γαβριήλ εἶχε γίνεαι ἄφαντος.

Ἡ βροχὴ ἐπίπιπε χειμαρρῶδης, καὶ ἤκούετο ὁ κρότος τῶν θραυσμένων δρυῶν ὑπὸ τῆς καταγίδος. Ἐν τούτοις ἡ Μαρία, καὶ ἡ κυρία δὲ Ῥαμβέρ ὤρμησαν ἀμφοτέραι ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ, ὅπερ τὰς ἐπροφύλαττεν ἀπὸ τὴν θύελλαν, καὶ ἔτρεξαν κατόπιν τοῦ Γαβριήλ. Διέτρεχον τὰς ἀτραπούς τῶν πεδίων. Τὰ δένδρα ἐκάλυπτον αὐτὰς μὲ δρυὸν καὶ μὲ κλάδους ξηρῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἐμπόδιζε τὴν κατεσπευσμένην πορείαν των· ἐπῆδων ἐπὶ τῶν ἀποτομωτέρων βράχων, προσπαθοῦσαι ν' ἀνακαλύψωσιν μακρῶθεν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀναζητήσεώς των. Τέλος βεβαρυνμένοι ἐκ τοῦ κόπου καὶ τοῦ καμάτου, εἶχον φθάσει μέχρι τῆς κορυφῆς ὑψηλοῦ τινος ὄρους· ἡ θάλασσα ἐδρυχάτο ἐπὶ ὑπὸ τοὺς πόδας των, ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἠθρίασε καὶ ἡ βροχὴ εἶχε παῦσει. Τὰ βλέμματα τῆς Μαρίας ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἀπειρον ὠκεανόν, ὅτε ἀφῆκε φρικιῶδη κραυγὴν, καὶ δεικνύουσα διὰ τοῦ δακτύλου ὄχθηεν τινὰ τῆς θαλάσσης, ἀνεφώνησεν.

— Ἐκεῖ! ἐκεῖ! ἰδέτε κυρία. . .

Εἰς τὸ δεικνυόμενον ὑπὸ τῆς Μαρίας μέρος ὑπῆρχε ναὺς τις, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ Μαρία εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸν προσφιλέστατόν της. Τότε ἡ κυρία δὲ Ῥαμβέρ τὸν παρετήρησε καὶ αὐτῆ, καὶ ἀμφοτέραι ἀφῆκαν λυγμοὺς σπαραξικαρδίου. Γονάτισσαι δὲ ἐπὶ τῆς βραχίονος ὄχθης, ἔτεινον τοὺς ἰκετηρίου βραχίονάς των καὶ τὰς ἠνωμένας χεῖράς των πρὸς τὴν ναῦν ἀλλ' ἦτον ἡ εὐχὴ περιττὴ, ἡ ἀπελπισία ἀνωφελής, ὁ Γαβριήλ δὲν τὰς ἤκουε. Τὰς παρετήρησε μόλις κατὰ ταῦτα καὶ ταῖς ἀπέυθυνε τελευταῖον σημεῖον ἀποχαιρετισμοῦ, ἔπειτα ἐκάλυψε τὴν ὄψιν του διὰ τῶν παλαμῶν του· τὸ δὲ πλοῖον, ἀπομακρυνόμενον μετὰ ταχύτητος, δὲν ἤργισε νὰ ἐξαλειφθῇ εἰς τὰ βάθη τοῦ ὄριζοντος.

— Ὁ Θεέ μου! εἶπεν ἡ Μαρία, δὲν θὰ τὸν ἰδῶ πλέον!

Ἐκλαμψίς παραφροσύνης ἤστραψεν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της· ἐθεώρησε τὴν κυρίαν δὲ Ῥαμβέρ ὡς ἀνθρώπος, ὅστις δὲν τὴν ἐγνώριζε, καὶ ἤρχισε νὰ ψάλλῃ βραδέως καὶ γοερῶς.

— Σύγγωθί μοι, Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία δὲ Ῥαμβέρ, παρεφρόνησεν ἡ δυστυχὴς!

Ἄκρυσά τινα ἐβρεξαν τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἐξ-

αίσθήματος ἀγνώστου μέχρι τοῦδε εἰς τὴν καρδίαν της, ἔλαβε τὸν βραχίονα τῆς πτωχῆς κόρης, ἣτις ἤρχισε νὰ χαμογελεῖ λέγουσα,

— Σὺ κλαίεις, σὺ . . . εἶσαι ἀγαθὴ! διότι οἱ κακοὶ δὲν ἔχουν παντελῶς δάκρυα.

Ε'. — Ὁ τελευταῖος ἀσπασμός.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ παραστήσωμεν τὴν θλίψιν, ἣτις ἐκυριεύσε τὸν καλὸν ἐφημέριον, ὅτε ἡ κυρία δὲ Ῥαμβέρ ἐπανεφέρει τὴν Μαρίαν, ὡχρὰν ὡς τὸ σουδάριον· ὁ γέροντ πατὴρ Μορίνος ἐκάλυψε τὴν κόρην του μὲ φιλήματα, ὀνομάζων αὐτὴν μὲ τὰ γλυκύτερα ὀνόματα. Ἀλλὰ ματαίως· ἡ Μαρία ἔγεινε παράφρων ἐκ τοῦ ἔρωτος, παράφρων ἐκ τῆς δόξης! Ὁ ὠραῖος της κύων τὴν ἠκολούθει πανταχοῦ· φίλος πιστός, εἶχε κατασταθῆ ἄγρυπνος φύλαξ της· ἠθέλε τις εἰπεῖν ὅτι τὸ νοήμον ζῶον ἠσθάνετο ὅτι ἡ πτωχὴ νεάνις, στερηθεῖσα τοῦ λογικοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ ὀδηγῆται μόνη της.

Ἡρέσκετο νὰ στολιζῇ τὴν ὠρανίαν καὶ ξανθὴν κόμην της διὰ στέμματος ἐκ μυρσίνης, διότι μικρὰ τις ἀνάμνησις, εἰσδύουσα διὰ μέσου τῆς ἐσθραμένης νεότητός της, τὴν ἐνθύμιζεν ὅτι ὁ Γαβριήλ, τῆς εἶχε δώσει παρόμοιον.

Ὁ ἀγαθὸς ἐφημέριος δὲν τὴν ἐγκατέλιπε πλέον· τὴν ἠκολούθει ἐπίσης εἰς τὰς ἐκδρομάς της διὰ μέσου τῶν δασῶν καὶ τῶν χέρσων. Συχνότατα ἡ Μαρία ἐπορεύετο μέχρι τοῦ γοθικοῦ παρεκκλησίου, ὅπου διὰ τελευταίαν φοράν, εἶχεν ἰδεῖ τὸν φίλον της· ἐγονυπέτει τότε ἐπὶ τῶν τεθραυσμένων μαρμάρων καὶ ἐδέετο. Ἡ ὄψις της ἐγίνετο μαρμαρόλευκος, ἡ μακρὰ της κόμη ἐπίπτεν ἀτάκτως ἐπὶ τῶν ὤμων της, ὡς πέπλος τις ἐπ' αὐτῶν. Ἡ ἔμπνευσις, ἣτις ἐνεψύχονε τὰ βλέμματά της, τὴν καθίστα ὁμοίαν πρὸς τὰς θεσπεσίας ἐκείνας παρθένους, τὰς ὁποίας μᾶς παρέδωκεν ἡ γραφίς τοῦ Ἀνδρέου Σάρτη καὶ τοῦ Ῥαφαήλ.

Ἡ κυρία δὲ Ῥαμβέρ δὲν ἄφινεν ἡμέραν χωρὶς ν' ἐλθῇ νὰ ἰδῇ τὴν Μαρίαν· τὴν ἐπετήρει μετὰ πάσης φροντίδος, καὶ τὴν ὠμίλει μετὰ τρυφερῶν λόγων· ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τῆς δυστήνου νεάνιδος, ὡς νὰ ἠδύνατο εἶναι νὰ τὴν ἐννοήσῃ· συνομίλει μετ' αὐτῆς περὶ τοῦ Γαβριήλ, καὶ συνεθρήνη μετ' αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν ἐστερήθη τὸν υἱόν της, ὁ χαρακτήρ της γυναικὸς ταύτης εἶχε μεταβληθῆ. Ἐξ ὑπερηφάνου ἐγίνετο εὐμένης, καὶ οἱ ὑπῆρται συνειθισμένοι νὰ τρέμουν εἰς τὴν φωνὴν της, δὲν ἠννόουν τίποτε εἰς τὴν τόσον αἰφνιδίαν αὐτὴν μεταβολὴν. . . Ἐφρόνει ὅτι ὁ Θεὸς τὴν ἐτιμῶρει σκληρότατα· ἀλλ' ἡ τιμωρία του ἦτο δικαία, καὶ τῷ προσέφερε τὴν θλίψιν της εἰς ἐξίλασμον τῶν πρραπτωμάτων της.!

Ὁ Κ. Μορίνος, βλέπων ὅτι ἡ Μαρία ἀπώλεσε διὰ παντός τὸ λογικόν της, ἠσθάνθη ἀλγυθδὸνα ἐξασθενήσαν ἐπὶ μᾶλλον τὴν ἀσθενῆ καὶ ἀσπροφαλῆ αὐτοῦ ὑγείαν· ὥστε ὁ πτωχὸς γέροντ, κυριευθεὶς ὑπὸ πυρετοῦ, μεθ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανεν.

Ὁ ἐφημέριος ἔφερε τὴν Μαρίαν εἰς τὸ νεκροκράβατον τοῦ πατρὸς, ὅστις τῇ ἔδωκε τὴν τελευταίαν εὐλογίαν· χωρὶς νὰ συνασθάνεται τί ἔκαμαν, ἐγυμνήθησεν ὑπὸ τὴν τρέμουσαν χεῖρα τοῦ γέροντος, εὐχρηθέντος αὐτῆν καὶ λέγοντος·

— Ὑγίαινε, κόρη μου, πηγαίνω νὰ εὐρῶ τὴν ψυχὴν σου εἰς τὸν οὐρανόν, τὸ σῶμά σου μόνον ἀφίνω

εις την γην· ἔσο εὐλογημένη. — Ἅγιοι ἡμέριε, προσέθηκεν οὗτος, ἀπευθυνθεὶς πρὸς τὸν σεβάσιμον ἐκκλησιαστικόν, ἀναθέτω τὸ τέκνον μου εἰς τὴν θεοφιλή και ἀγαθὴν φιλανθρωπίαν σου, μὴ τὸ ἐγκαταλείψης εὐδέποτε.

— Ἀξιότιμο φίλε μου, εἶπεν ὁ ἡμέριος, ἔσο βέλαιος ὅτι ἡ Μαρία εὐρήσει ἐν τῇ τρυφερότητι μου δεύτερον πατέρα, προσάτην. Ὁ ἀπαγρυπνῶ ἐπ' αὐτῆς ὡς ἐπὶ ἱεράς παρακαταθήκης, ἦν ἔλαβα παρὰ τοῦ Θεοῦ.

— Εὐχαριστῶ! εἶπεν ὁ γέρον, ὡς ἂν ὅλη αὐτοῦ ἡ ὑπαρξίς συνεκεντροῦτο εἰς αὐτὴν μόνην τὴν λέξιν· ἔπειτα ἐλκύνων τὴν Μαρίαν ἐπὶ τῆς καρδίας του, τῇ ἔδωσε τὴν τελευταίαν, τὴν ὑστάτην θώπευσιν αὐτῇ δ' ἔφερε τὴν χεῖρά της εἰς τὴν λευκότερον κόμην τοῦ γέροντος, καὶ τῷ ἔδωσε τὸ φίλημά της, τὸν τελευταῖον τοῦ ἀσπασμῶν, λέγουσα·

— Κοιμήσου, καλέ μου πατέρα, καὶ ὁ Θεὸς εἶθε νὰ σοῦ δώσῃ γλυκὰ ὄνειρα.

Ἐπειτα ἡ νεανίς ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ἐπὶ ἤχου μελαγχολικοῦ τὸ ἔξῃς ᾄσμα.

Ὡς τὸ κελᾶθμα τὸ γλυκύ σου
Τῆς ἐρημίας κορδαλαῖ,
Ὡς τὸ τετέρισμα τῆς φωνῆς σου,
Εἰς τὸ στερέωμα χάνοντ' ἐξίσου
Αἱ ὄνειρώξεις μου αἱ πολλαί.

Κορδαλέ μου
Τερπνὸν πτηνὸν,
Ἀνάβα, πέτα
Εἰς οὐρανόν.

Ἀθῶε ψάλτα, τὴν νεκροκλίνην
Σὺ συνοδεύεις τοῦ γεωργοῦ,
Θέλων νὰ χύσῃς τερπνὴν γαλήνην
Εἰς τὴν ψυχὴν του, κ' εἰς τὴν εἰρήνην
Νὰ τὸν κομίσης τοῦ Πλαστούργου...

Κορδαλέ μου
Τερπνὸν πτηνὸν
Ἀνάβα, πέτα
Εἰς οὐρανόν.

Ἡ ἀδριστες αὐτὴ ποίησις, οἱ τρυφεροὶ καὶ λυπηροὶ οὗτοι ἤχοι τῆς φωνῆς, εἶχον ἀνακουφίσει τὴν αγωνίαν τοῦ γηραιοῦ Μορίνου, ὅστις ἀπέθανεν ἀνευ ὀδύνης και ψυχρομαχητῶν.

Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ εἰσελθοῦσα ὀλίγον ὕστερον εἰς τὸν θάλαμον τοῦ νεκροῦ, ἐκυριεύθη ἀπὸ συμπάθειαν, εἰς τὴν θεάν τοῦ τεθνεῶτος καὶ τῆς παράφρονος νεανίδος. Τὰ δύο ταῦτα πτώματα, τὸ ἕν ἔτοιμον νὰ παραδωθῇ εἰς τὸν τάφον, τὸ δὲ ἄλλο τεθαμμένον εἰς τὴν ζωὴν· ἰδὲν ἦσαν σαφῆς ὁμολογία, φρικώδης ἐλεγχος τῆς σκληρότητός της;

Ὁ ἡμέριος καὶ ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ διήλθον τὴν νύκτα εἰς δεήσεις, βεθυσιζόμενοι εἰς ἁγίαν σύννοιαν· τίποτε δὲν ἐτάραττε τὴν σιγὴν τοῦ πενθίμου αὐτοῦ θαλάμου, παρὰ τὸν θόρυβον τοῦ ἀνέμου δ' αἰαίνοντος ὡς θλιβερὸν παράπονον ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ πρεσβυτερίου.

Ἡ Μαρία ἔψαλλε πάντοτε.

Τὴν ἐπαύριον ὠδήγησαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον τὸ λείψανον τοῦ ἀποθανόντος... Ἡ Μαρία πολὺν χρόνον τὴν ἐξήτησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν ὁ κύων αὐτὸς τὴν ὠδήγει συνεχῶς ἐπὶ τοῦ τάφου, ὅπου ἤρχιζε νὰ σκάπητῃ τὴν γῆν θρηῶν και ὀλολύζων.

ΣΤ'. — Ὁ Φόξ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ υἱοῦ της, ἀναχώρησιν μυστηριώδη και αἰνιδιαίαν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχεν οὔτε καιρὸν οὔτε δύναμιν νὰ ἐμποδίσῃ ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, δὲν εἶχε πλέον τὴν αὐτὴν φυσικὴν και ἠθικὴν κατάστασιν. Τὸ ὑψηλὸν της ἀνάστημα ἐκυριώθη, ἡ μαύρη κόμη της εἶχε λευκανθῆ· ρυτίδες τῆς ἀλγηδόνος ἠρωτρίασαν τὸ μέτωπον και τὰς ὠχρὰς παρεΐάς της. Γλυκεῖα, μελαγχολικὴ και εὐπροσήγορος πρὸς πάντα, ἐφαίνετο ὅτι ἠθελε νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν παρελθούσαν σκληρότητά της και τὰ σφάλματά της διὰ πολλῆς ταπεινοφροσύνης και συγκαταβάσεως· ὑπετάγη εἰς τὴν θρησκευτικὴν διευθυνσιν τοῦ ἡμεριου και ἔλαβε τὴν ἀρεσίαν της. Τὴν Μαρίαν ἐθεώρει πλέον ὡς τρυφεράν της κόρην, προσφιλή, λατρευτὴν· τὴν ἠγάπα διὰ τὰς τόσας πρὸς αὐτὴν ἀδικίας της και τὰ δεινὰ τὰ ὅποια τῇ ἐπροξένησεν.

Ἐν τῷ μέσῳ γαληνιαίας και ἀθροῦδου νυκτὸς ἠκούσθη κρούων τις τὴν θύραν τοῦ πρεσβυτερίου· ὁ ἡμέριος ἠγέρθη παρευθὺς, και ἐνῶ ἡ ὑπηρετίς του ὕπνῃε ν' ἀνοιξῆ διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τίς ἦτον· ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐνεδύθη πάραυτα.

Ἦτο δὲ χωρικός τις, ὅστις ἐφθάνεν ἐκ τινος γειτονικοῦ πολιχίου, και ἤρχετο νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἡμέριον ὅπως ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον ἐνὸς πνέοντος τὰ λοιπία, ὅστις εἶχεν ἀνάγκην τῆς θρησκευτικῆς συνδρομῆς του, Ὁ Κ. Βερνάρδος ἠτοιμάσθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, και, ἀφοῦ ζωηρῶς ἀνέθεσε τὴν γλυκεῖαν του Μαρίαν εἰς τὰς φροντίδας τῆς οἰκονομίας του, ἀνέχωρησεν.

Ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ διαγαλᾷ ὁ ἥλιος ἐπεχρύσωνε διὰ τῶν ἀκτίων του τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων και τῶν βράχων. Ἡ Μαρία ἠγέρθη ὠραία και βραδινή, ἐνεδύθη ἐσθῆτα χιονόλευκον, ἦν περιεσφιγγε ζώνη κυανῆ, ἔχουσα τὰς ἀκρας ἐξήμενας· διεκόσμησε τὴν μεταξώδη κόμην της συμμετρως και τεχνιέντως· κατέθη ἀκολουθως εἰς τὸν κῆπον και συνέλλεξε δέσμην ἐκ ῥόδων και ἰασιμίνων.

Ὁ Φόξ ἠκολούθει δλα της τὰ κινήματα, και ἐφαίνετο μειδιῶν πρὸς τὴν ὠραίαν του δέσπειαν.

Ἡ γραῖα ὑπηρετίς, ἣτις ἐγνώριζεν ὅτι ἡ Μαρία ἦτον εἰς τὸν κῆπον, ἐνησχολεῖτο, ἀνευ δυσπιστίας εἰς τὴν συνήθη τακτοποίησιν τῆς οἰκίας, ἠξέυρουσα καλῶς ὅτι ἡ νεανίς δὲν ἠδύνατο νὰ φύγῃ χωρὶς νὰ διέλθῃ ἐμπροσθέν της. Ἐντούτοις ἡ Μαρία, ἀφοῦ πολλὰκις περιήλθε τοὺς διαδρόμους, ἐφθασεν εἰς τινα μικρὰν θύραν, φέρουσαν εἰς τὴν ἐξοχὴν, και ἣτις, μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς ἦτον ἀείποτε κεκλεισμένη ἐπιμελῶς· ἀλλ', ἐξ ὀλθηρίας λησμοησίας, ἡ κλεις ἦτο παρηρημένη εἰς τὸ κλειθρον.

Ἡ Μαρία ἐσταμάτησεν ἔπειτα ἤρχισεν, ὡς πρᾶτον τὰ τέκνα, νὰ παίξῃ στρέφουσα και ἀντιστρέφουσα τὴν κλειδα και ἡ θύρα εὐρέθη ἀνοικτῇ. Ἡ Μαρία ἔτρεξε περιχαρῆς εἰς τὴν ἐξοχὴν. Ὁ Φόξ τὴν ἠκολούθει βῆμα πρὸς βῆμα, σταματῶν, ὅτε ἐξαμαίε

ἐκείναι· μετ' ὀλίγον ἐφθασεν ἐπὶ τοῦ ἐρήμου βράχου, ὅθεν εἶχε παρατηρήσει τὸν Γαβριὴλ διὰ τελευταίαν φοράν. Ἐπεριπάτησε πολλὴν ὥραν ἐπὶ τῆς ἀποτόμου ἀκτῆς· ἔπειτα ἤλθε και ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ κατωφεροῦς τοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης.

Ἦχοι μακρῶν τοῦ κώδωνος τοῦ χωρίου ἠκούσθησαν, και ἡ Μαρία ἠγέρθη ἐν κατανύξει και ἀγωνῷ ἐκστάσει, και ἐγονάτισε, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζουσα εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ ἀνεμος, ταραττων ἡσύχως τὰ κύματα, ἀπετέλει φλοῖσθον σταγόν· αἱ μέλισσαι περιεδύμβουν εἰς τὴν χέρσον και εἰς τὸ ἀνθοστόλιστον παραϊγάλιον τῶν ἀρωματικῶν. Αἴφνης, ἡ Μαρία ἀνεσκήρτησεν, ἠγέρθη ἐκ νέου, ἐκλινεν ὡς ἂν φωνή τις τὴν ἐπροσκάλει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, ἐκύψεν ὑπεράνω τῆς ἀθύσου και, καλυπτομένη διὰ τῆς μακροπλοκάμου κόμης της, ὡς διὰ τινος πέπλου, ἐβρίβη εἰς τὰ κύματα, ἀνακράζουσα διὰ τόνου χαμηλοῦ και μυστηριώδους.

— Ἰδοῦ με, φίλε ἰδοῦ με!

Τὸ κύμα ἠνεώχθη ἀροβολοῦν και χαινον, και ἐδέχθη τὸ σῶμα τῆς Μαρίας, ὅπερ ἐκαλύφθη ἐντελῶς· ἀλλ' ἠνεώχθη πάλιν, σχεδὸν παρευθὺς, ἐπειδὴ ὁ Φόξ εἶχεν ἰδεῖ πεσοῦσαν τὴν δέσπειαν του και ὤρμησε νὰ τὴν σώσῃ.

Ἐπρόφασε νὰ τὴν δράξῃ ἐκ τῆς ἐσθῆτός της, και ἔπλεε θαρβυλέως, αὐρων πάντοτε πρὸς τὴν ὄχθη τὴν πτωχὴν κόρην, ἣτις δὴν ἔδιδε πλέον σημεῖα ζωῆς· τέλος μετ' ἀνωφελεῖς προσπάθειας, τὸ ἀγρυπνον ζῶον κατώρθωσε νὰ φέρῃ τὸ σῶμα τῆς Μαρίας ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ἐν τῷ μέσῳ ξιφιδῶν και νυμφαῖων, και ἔπεσεν ἐξησθενημένον πλησίον τῆς δέσπεινός της, μακρὸς ἐκβάλλον ὠρυγμούς.

Ὁ ἡμέριος ἐπιστρέφων εἰς τὸ πρεσβυτερίον, δὲν εὔρεν οὔτε τὴν Μαρίαν, οὔτε τὴν γραῖαν του οἰκονόμου· ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ μόνη ἦτον ἐκεῖ. Αὐτὴ τῷ εἶπεν ὅτι δις εἶχεν ἔλθει ἦδη χωρὶς νὰ συναντήσῃ κανένα, και διέτρεξε τὴν ἐξοχὴν χωρὶς νὰ ἰδῇ τὴν Μαρίαν.

Ἀδριστεὸς τις ἀνησυχία, σκληρὸν τι προαίσθημα ἐκυριεύσεν ἀμφοτέρους, και τὸ προαίσθημα τοῦτο, τάχιστα ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς γηραιᾶς οἰκονομίας, ἣτις ὀλότρομος και ὀλόδακρος, τοῖς ἐδιγγήθη ὅτι ἀπὸ πρῶτας ὑπῆγεν εἰς ἀναζήτησιν τῆς Μαρίας, χωρὶς ν' ἀνακαλύψῃ τὰ ἴχνη της.

Τὸ ἀκουσμα τοῦτο ὑπῆρξεν ὡς τι κεραυνοβόλημα. Ὁ γέρον ἱερεὺς, ὅστις ἦνται εἰς τοὺς φόβους του ἐνέργειαν ὑπὲρ τὸ γηραιὸν τῆς ἡλικίας του, και τὸ ἀσθενὲς αὐτοῦ, ἔτρεξε παρευθὺς εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ καταπεληγμένης. Εἰσεδύσαν εἰς τὰ δάση, και ἐφθασαν εἰς τὸ παρεκκλήσιον. Ματαίᾳ ἐλπίδι. ἡ Μαρία δὲν ὑπῆρχε πλέον! Ἡ νύξ ἐπελθούσα ἐπρόσθεσε νέος βασάνους εἰς τὰς προτέρας αγωνίας των. Ἡ ἐξησθενημένη τοῦ γέροντος φωνὴ και ἡ τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ ἠνώθησαν, ἵνα καλέσωσι τὴν Μαρίαν οἰκωγῆ τις ὑπόκομος και παρατατάμενη ἀπεκρίθη εἰς τὴν πρόσκλησιν των.

— Ὡψιστε Θεέ! ἀνεδῶσεν ὁ ἅγιος ἄνθρωπος, ἐλθε εἰς βοήθειάν μας, συνέθη δυστύχημα εἰς τὴν Μαρίαν· εἶναι ἡ κραυγὴ τοῦ Φόξ, ὅστις μᾶς ἀποκρίνεται ἀπὸ τὸ ὄρος.

Και πάντοτε παρακολουθούμενος ὑπὸ τῆς κυρίας ΤΟΜ Δ'. (Φυλλάδ. 86).

δὲ Ῥαμπέρ, ἔτρεξε διευθυνόμενος πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ἤρχοντο αἱ οἰμωγαί. Καθ' ὅσον δ' ἐπλησίαζον, ἤκουον μᾶλλον διακεκριμένας και πενθίμους τὰς κραυγὰς. ἐφθασεν τέλος εἰς τὴν ἀκτὴν, και ἀμφοτέροι ἐκλονίσθησαν ἀνακαλύπτοντες ἐκεῖ ἕν πτώμα. Τὰ ὄμματα τῆς Μαρίας ἐθεώρουν τὸν οὐρανόν· ἡ σελήνη ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν χαριέντων χαρακτήρων τοῦ μαρμαρίνου προσώπου της, ἐκράτει εἰσέτι τὸν ἐξ ἀγρίων ἀνθέων στέφανόν της, και ὁ Φόξ, κύπτων ἐπὶ τὸ πλευρόν της, με δ' ὀφθαλμὸν ἀνήσυχον και πυρώδη, ἐκράτει τὴν βεβρεγμένην κεφαλὴν αὐτῆς, ἐστηριγμένην ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν χειρῶν της.

Ὁ ἡμέριος και ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, κυριευθέντες ἀπὸ ἀγος και ἐκπληξιν, ἐκλιναν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς νεανίδος, προσποθεύοντες νὰ τὴν ἀναθάψωσι διὰ τῶν θωπιῶν των, και ἐπιδοπιλεύοντες τὰ τρυφερώτερα και θρηνωδέστερα ὀνόματα· πλὴν ἦτο πολὺ ἀργά· ἡ κόρη δὲν ἤκουε πλέον.

Ζ'. — Δέσεις ἐπιτάφιος.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἐπρεπε νὰ ἔχῃ τὴν λύσιν της. Ἡ δυστυχία, ὡς εἶναι γνωστὸν, εἶναι ὡς αἰσὺς τις ἕλεθρία, τῆς ὁποίας, ἐὰν κρῖόν τινα ἀφαιρέσῃς, οἱ λοιποὶ ἀποσπῶνται και συντρίβονται. Οὕτως ἠθέλησεν ἡ Πρόνοια, και οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ὑποκύπτωσιν εἰς αὐτὴν.

Αὐτὴν ταύτην λοιπὸν τὴν ἐσπέραν, καθ' ἣν ἡ Μαρία, αὐτοχειρισθεῖσα ἐκ τῆς παραφροσύνης της, εἶχε ζητήσει τάρον εἰς τὰ κύματα, τὴν αὐτὴν, λέγοντες, ἐσπέραν, ὁ σκοπιωρὸς τοῦ μικροῦ λιμένος τῆς Φεργολῆν ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς κατοίκους ἀφίξιν νηός. Ἐπιβάτης τις, ὅστις εὐρίσκειτο εἰς τὴν πρῶραν τοῦ πλοίου, και πρῶσῆλωνε τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς χέρσου και τῶν σπιλάδων, ἐβρίβη ὁ πρῶτος ἐντὸς λεμβου και ἐφθασεν εἰς τὴν ὄχθη. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, χθὲς εἶναι νέος φαινόμενος, ἦτον ἀξιοπαρατήρητος διὰ τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του, τοὺς μεγάλους και μελανοὺς ὀφθαλμούς του, και τὴν μακρὰν και κυματίζουσαν κόμην του. Τὸ βλέμμα του ἐσέρετο ἐρωτικῶς ἐπὶ τῶν ξηρῶν ἀκτῶν· ἡ ἐλαχίστη κίνησις τοῦ στελέχους τοῦ χόρτου, ὅπερ ἐτάραττεν ἡ αὐρα, ἐπροξένει παλμὸν ἠδονῆς εἰς τὴν καρδίαν του. Ἦτον εὐκολὸν νὰ μαντεύσῃ τις ὅτι εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἦταν ἐντετυπωμένα ἕκαστη βάτος, ἕκαστος βράχος, ἕκαστη δέσμη ἰτέων, αἵτινες ἐπεσωρεύοντο ἐμπροσθέν του. Τὰ ἐπανεῦρισκεν ἕν πρὸς ἕν ὡς μετὰ πολυχρόνιον περιήγησιν· ὄλαι του αἱ ἀναμνήσεις ἐπανήρχοντο, ὄλαι του οἱ ἐλπίδες, ὄλαι τὰ λατρευτὰ ἀντικείμενα τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ διευθύνετο με βήματα βραδέα πρὸς τὸ χωρίον, οὐτινος ἐβλέποντο ἐκ τῆς παραλίᾶς οἱ λευκαὶ οἰκίαι, και τῶν ὁποίων ὑπερείχε τὸ πέτρινον κώδωνοστάσιον τῆς ἐκκλησίας, ὁ ξένος παρετήρησεν, εἰς τὴν στροφὴν διαδρόμου ἐξ ἀγείρων, κηδεῖαν ἐν παρατάξει πρὸς τὸ κειμητήριον οὐδεύουσαν.

Ἡ νεκροβόχη ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ λευκῆς ἐρέας· νεανίδες τινες συνώθειον με δ' ὀφθαλμοὺς δακρυβεγμένους, ψάλλουσαι στίχους ψαλλοῦ τινος, εἰς οὗ· ἀνεμιγνύετο ἡ σοβαρὰ εὐνή τοῦ ἱερέως. Ὁ σεβάσιμος ἡμέριος ἐπροχώρει με βῆμα τρέμον και

σφαλερὸν, ἀκολουθεύμενος ὑπὸ γυναικὸς ἔνδυμα πένθιμον ἠμφιεσμένης, καὶ διὰ μακροῦ καὶ μελανοῦ πέπλου κεκαλυμμένης, Ἐκράτει δ' αὐτὴ μανθῆλιον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καὶ ἄφινε λυγμοὺς πνιγῆρους.

Ἡ νεανίας ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς δόξης καὶ συνώδευσε μακρόθεν τὴν θλιβεράν συνοδείαν, ἣτις φθάσασα εἰς τὸ κοιμητήριον ἔφερε τὴν νεκροθήκην εἰς τὸν τάφον καὶ τὴν ἐπλήρωσε χώματος. Ἀπαντες ἀπεσύρθησαν σιωπῶντες καὶ ἀφίνοντες δεσμένους τὸν σεβάσιμον ἑφημέριον, τὴν κυρίαν δὲ Ῥαμπέρ, καὶ τὸν ἄγνωστον.

Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ, βεβυθισμένη εἰς τὴν δόξην τῆς, δὲν εἶχε παρατηρήσει τὸν ἀπροσδόκητον αὐτὸν συνοδόν. Ὅτε ἀνηγέρθη, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐφέρθησαν ἐπὶ τοῦ ξένου· προσηλώθησαν ἐπιθυμητῶς ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἂν παρετῆρει φάντασμα· ἔπειτα, τεταραγμένη, πνευστιῶσα, διστάζουσα, ἀφῆκε κραυγὴν μεγάλην, ἐρρίβθη πρὸς τὸν νεανίαν, ὃν ἐνηγκαλίσθη ἀνακράζουσα·

— ὦ! σὲ ἀναγνωρίζω, εἶσαι σύ! δὲν εἶν' ἀληθές; τέκνον μου, υἱέ μου Γαβριήλ.

— Ναί, ἐγὼ εἶμαι, μητέρα μου, ἐγὼ ὅστις δὲν ἠμποροῦσα πλέον νὰ ζήσω μακρὰν τῆς Μαρίας, μακρὰν σοῦ καὶ τοῦ ἀξιολόγου καὶ σεβασίου φίλου μου, ἡ δοκιμασία ἀπέβαλε τὸ θάρρος μου, καὶ ἰδοὺ με!

Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ ἵστατο ἄλαλος· τὸ πρῶτον τῆς κίνημα εὐδαιμονίας, διεδέχθη στυγνὴ ἀπόγνωση. Ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ γονυπετήσασα ἐπὶ τοῦ χειλοῦς τοῦ τάφου, μόλις πρὸ δλίγου πληρωθέντος, ἐφέλισε μὲ φωνὴν ὑπόκωφον, ἀναπαύσθητον σχεδόν.

— Οἱ ἔνοχοι ἔχουσι χρεῖαν ἀφέσεως! Γαβριήλ, τέκνον μου, σύγγνωθί μοι!

Καί, τεθραυσμένη ὡς ἐκ τοῦ ὑπερτάτου ἀγῶνος, ὃν ὑπέστη, καὶ βεβαρυμένη, ἐλειποθύμησεν.

Ὁ Γαβριήλ, ταραχθεὶς μέχρι τοῦ μυχοῦ τῆς καρδίας του, τὴν ἤγειρεν ἐντὸς τῶν βραχιόνων του, καὶ βεβυθισμένη ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ ἱερέως, τὴν ἔφερε μὲ χροὶ τοῦ πρεσβυτέρου, ἔνθα διὰ τῶν συντόνων φροντιδῶν συνῆλθεν. Τότε ὁ Γαβριήλ, σπαραξίς πρὸς τὸν ἑφημέριον, ἠρώτησεν.

— Τίς λοιπὸν ἀπέθανεν;

Ὁ Κ. Βερνάρδος ἐσιώπη. Ὁ Γαβριήλ τὸν ἐθεώρει μὲ ἦθος ἠλλοιωμένον.

— Δὲν μ' ἀποκρίνεσθε; ἀνέκραξε· Σὰς ἐρωτῶ, τίς εἶναι ὁ νεκρὸς τὸν ὁποῖον πρὸ δλίγου εὐλογήσατε; Σὰς ἐρωτῶ, τί ἠμῆτηρ μου ἠθέλησε νὰ μὲ εἴπῃ.

— Ἡ κυρία δὲ Ῥαμπέρ ἠθέλησε νὰ εἴπῃ, ἐπανελάθεν ὁ ἅγιος γέρον, ὅτι ἡ Μαρία δὲν σὲ περιέμενε. Θὰ προσθέσω δὲ, Γαβριήλ, ὅτι τὰ ὡς τὴν Μαρίαν τέκνα γίνονται ἄγγελοι, ἀναχωροῦντα ἐκ τῆς γῆς!

Ὁ δυστυχὴς νεανίας, εἰς τὰς λέξεις ταύτας, ἔφερε τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ στήθους, ὡς ἂν τὸ ὄνομα τοῦ ἐπλήγωσε τὴν καρδίαν του. Συνεσταλμένον ἔχων τὸ πρόσωπον, καὶ ἀκίνητον τὴν στάσιν, ἐρρίψεν ἐπὶ

τῆς κυρίας δὲ Ῥαμπέρ βλέμμα, τὸ ὁποῖον ὠμοίαζε σιωπηλὴν κατάραν, καὶ εἶπε, σφίγγων τὰς χεῖρας τοῦ ἑφημέριου μετὰ στυγνῆσεως,

— Ὁ Θεὸς ἀποτρέπει τοῦ νὰ μισῶμεν, καὶ μᾶς συγχωρεῖ νὰ λησμονῶμεν. Θὰ γίνω ἱερεύς.

Π. Η.

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ ΕἰΣ ΛΟΝΔΙΝΟΝ.

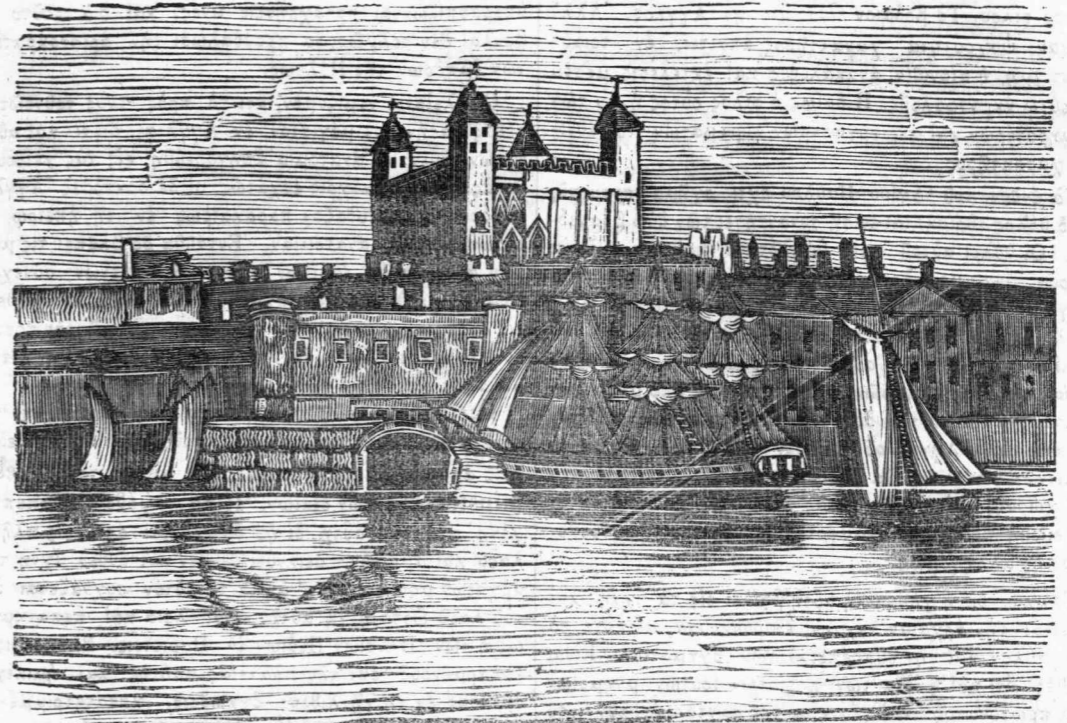
(Συγγραφή Φραγγίσκου Βέϋ, μετάφρασις

Ἀ. Γ. Ἰωαννίδου).

(Συνέχεια, ἴδε φυλλάδ. 85.)

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐν Λονδίῳ ὢν ὑψηλότερος, μεγαλοπρεπέστερος καὶ μᾶλλον κεκοσμημένος τοῦ γαλλικοῦ Πανθέου, ὁμοιάζει τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα τὰ πρὸς ἐξάσκησιν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ πρὸς τιμὴν τῆς ἐπιστήμης οἰκοδομούμενα· διδὲ καὶ παρατηρῶν τις αὐτὸν ἐμβριθῶς καὶ ἐν συνειδήσει δὲν δύναται εὐδέποτε νὰ εὐχαριστήσῃ. Ὁ Ἅγιος Παῦλος εὐχαριστεῖ τοὺς Ἄγγλους διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῷ κορινθιακῶν κίονων· ἡ δὲ μέχρι μανίας χρῆσις τῶν ἀετωμάτων, τῶν ἐπιστηλίων περιστευλίων, τῶν ὑποστηλίων στοῶν καὶ τῶν ὑπὸ στηλῶν κλασσικῶν κοσμομένων ἑλληνορωμαϊκῶν κατασκευῶν ἐμποιεῖ ἀλλόκοτόν τι καὶ γελοῖον ὕψος ἐπὶ τῆς ἄλλως ἀξιολογητάτης ταύτης οἰκοδομῆς. Ὑπερβαίνει δὲ κατὰ 400 περίπου πόδας τὸ ὕψος τοῦ Πανθέου, καὶ εἶναι ταπεινότερος 60 ἕως 80 πόδας τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Ἄλλ' εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀληθῶς πατριωτῶν ὁ Ἅγ. Παῦλος φαίνεται πολὺ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ναοῦ λαμπρότερος, καὶ ἰδοὺ διατί Ὁ Ἅγ. Πέτρος ἐπεραιώθη δι' ἐργασίας 145 ἐτῶν, καὶ ἀπῆντε τὴν σύμπραξιν εἴκοσι περίπου ἀρχιτεκτόνων, ἐνῶ εἰς διάστημα τριάκοντα πέντε ἐτῶν, ἀπὸ τοῦ 1675 μέχρι τοῦ 1710, δι' ἐνὸς καὶ μόνου ἀρχιτέκτονος, τοῦ Χριστοφόρου Βρὲν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐνὸς μόνου ἐπισκόπου, τοῦ δόκτωρος Ρόμπινσον, ὁ Ἅγ. Παῦλος ἀνηγέρθη ἐκ θεμελίων.

Θεωρουμένη ἐξῶθεν, ἡ ἐκκλησία αὕτη παρέχει ἀποψιν ἤττον πένθιμον τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἀδελφῆς, τῆς ἐπὶ τῶν δόχθων τοῦ Σηκουάνα κειμένης. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Ἅγ. Παῦλος κεῖται ἐν τῇ ταραχωδεστέρᾳ καὶ θορυβωδεστέρᾳ συνοικίᾳ, μετὰ τὸ δηλαδὴ τοῦ London-Bridge καὶ τῆς πύλης τῆς Πόλεως. Χριστόφορος Βρὲν, ὁ ἀρχιτέκτων καθωράισεν τὰ ἐνώπια διὰ δύο πολυποικίλων, καὶ πολυδαιδάλων θόλων, ἵνα παρασκευάζωσιν, ὡς φαίνεται, διὰ τοῦ ὄγκου αὐτῶν, τὸ ὄμμα τοῦ παρατηρητοῦ εἰς τὴν θέαν τῆς ψυχρᾶς τοῦ ἐσωτερικοῦ θόλου μεγαλοπρεπειᾶς· ὑπ' αὐτοὺς δὲ εὐρίσκειται ὑπερμέγεθες ὠρολόγιον ὑπὸ λαμπροτάτων σκιοθηρῶν κοσμούμενον, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ θαυμασιώτερον καὶ λαμπρότερον πάντων τῶν ὠρολογίων. Ἐχε πίστιν καὶ βαίνει πάντοτε ἐλεύθερος εἰς λαοὺς ἀγαπῶντας καὶ εὐτερομένους εἰς τὰ φαινόμενα ὠρολόγια· διότι εἶσαι μετὰ τὸ λαοῦ ἡπίου, εἰρηνικοῦ καὶ ὑποχρεωτικοῦ. Παρά-

δειγμα δὲ τοῦ λόγου μου ἔστω τὸ Στρασβοῦργον καὶ αἱ Βρυῶναι.

Τέλος τὰ ὑψηλὰ καὶ μακρὰ τοῦ Ἁγ. Παύλου τείχη, μὴ ὄντα γυμνὰ καὶ πλήρη χόρτων ἀναφυέντων ὡς τὰ τοῦ Πανθέου, μυρμηκιοῦσιν ὑπὸ τῶν παραθύρων, τῶν στολῶν, τῶν θριγκῶν, τῶν κυματίων (moultures) τῶν στερνῶν τῶν περιπλασιωμάτων καὶ ἄλλων ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτικῶν κοσμημάτων.

Ὁ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ὑψηλότατος θόλος εἶναι ἀριστοῦργημα μεγαλοπρεπειᾶς καὶ ἐπιστήμης ἀποτελεσμένης. Θαυμάζει ὁ παρατηρητῆς, μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ ποῦ στηρίζεται ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ αἰωρούμενος τοῦ τροῦλου ὄγκος.

Κύπτων ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ ἐξώστου τῆς στοᾶς τῶν Ἡχῶν, ἣτις μοι ἐφάνη, κάτωθεν θεωρουμένη, ὡς στέμμα βασιλείως τινος τῆς Κύπρου, παρετήρουν τὰς ἐπὶ τοῦ θόλου εἰκόνας τοῦ James Thornhill παριστώσας διαφόρους σκηνὰς τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου Παύλου. Ἡ Ἄγγλια θεωρεῖ τὸν Thornhill ὡς τὸν καλλίτερον τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς ζωγράφων, διότι μόνον αὐτὸν παρήγαγεν. Ὁ ζωγράφος οὗτος ἀγαπᾷ νὰ συσσωρεύῃ εἰς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ πολλὰς καὶ ποικίλας μορφὰς ζωγράφιζε μετὰ λαμπρότητος καὶ ζωηρότητος, καὶ κατέλιπεν ἐν Γρεενβίχη σειρὰν ἐκτενῆ τειχογραφιῶν οὐχὶ ἀσήμων.

Ἐπρεπε νὰ διηγήσω περὶ τῶν ἐν Γρεενβίχη ἔργων αὐτοῦ ἵνα δώσω ἰδέαν τινὰ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ τεχνίτου, διότι τὰ ἐν τῷ ἁγίῳ Παύλῳ οὐδεμίαν μοι ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν. Ἐνῶ δὲ κεκλιμένος παρὰ τὰς ἄκρας τῆς στοᾶς ταύτης παρετήρουν τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος εἰκόνας, μοι ἐδιηγήθησαν ἀνεκδοτόν τι μεγάλως καταπληξάν με. Ὁ Thornhill ἐζωγράφιζεν αἰωρούμενος ἐπὶ τινῶν ἀφράκτων ἱκνωμάτων. Περαιώσας δὲ, τῇ συμπράξει τινος τῶν φίλων αὐτοῦ, τὴν κε-

φαλὴν τοῦ ἁγ. Παύλου, ἤρχισεν διὰ τῆς ἐμφύτου τοῖς τεχνίταις κινήσεως ἐκείνης, νὰ ὀπισθοδρομῇ βαθμιδῶν, ἵνα δυνηθῇ νὰ κρῖνῃ μακρόθεν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῆς. Ὅλος ἐνασχολούμενος ἐκ τῆς περὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὁ ζωγράφος ἐξηκολούθει νὰ ὀπισθοχωρῇ, καὶ αἴφνης ὁ συνεργάτης αὐτοῦ βλέπει αὐτὸν ἔτοιμον νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐκτὸς τῶν σανιδῶν τῆς αἰώρας ἐκείνης καὶ νὰ κατασυντριβῇ, πίπτων ἀπὸ τοσοῦτου ὕψους. Ὅθεν χωρὶς ν' ἀμφιβάλλῃ, χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ν' ἀφήσῃ φωνήν, χύνεται ταχὺς ὡς ἀστραπὴ καὶ φθείρει τὸ πρόσωπον τοῦ ἁγίου διὰ τῆς γραφίδος του.

— Τί κάμνεις; ἀνακράζει τότε ὁ Thornhill, ὁρμῶν πρὸς αὐτὸν καὶ ζυτῶν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ.

— Σοὶ σώζω τὴν ζωὴν, ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγλος ἡσύχως.

Ἄγνω ἂν συνεχόμενος ὑπὸ τοιαύτης τινος ἀναμνήσεως περὶ ἀπροσεξίας ἐπὶ τινος τῶν ἱκνωμάτων τῶν Βερσαλλιῶν, ἔνθα παρετήρουν εἰκόνας τινὰς. δι' ὧν ὁ φίλος μου Λουδοβίκος Βουλανζέρος ἐκόσμησε τὸν ὑψηλότατον αἰθούσης τινος θρίγκον, ἀγνοῶ, λέγω, ἂν ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως ἐκείνης συνεχόμενος, συνεκινήθην τοσοῦτον ὑπὸ τῆς διηγήσεως ἐκείνης· ἀλλ' ἀκούων αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἐναερίου ταύτης σκοπίας, ἠεθάνθην οἱ εἰς ὀφθαλμοὶ μου εἰκλύνοντο πρὸς τὰς τοῦ ἐδάφους πλάκας, ἐνῶ ἡ καρδία μου ἐφευγε μακρὰν αὐτῶν. Οὐδὲν ἤττον παρετήρουν μετὰ περιεργείας τὰς εἰκόνας τοῦ Thornhill, αἵτινες μοι ἐφάνοντο ὡς ἱπτάμεναι καὶ κυματίζουσαι ἐπὶ τοῦ θόλου, καὶ συνέσφιγγον μετὰ ζήλου τὰς κίγκλιδας, τὰς τὴν στοᾶν περιριζούσας. Ἐξελεθὼν ὁμοῦς τοῦ ναοῦ παρετήρησα ὅτι ἐληξμόνησα τὰς εἰκόνας τοῦ Thornhill, οὐχὶ ὁμοῦς καὶ τὸ ἀνεκδοτόν τὸ ὁποῖον οὐδέποτε θέλει μοι διαφύγει τὴν μνήμην.

Τὸ χρονικὸν ἀποσιωπᾷ τὸ ὄνομα τοῦ εὐφυοῦς τοῦ τε-

χνίτου φίλου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἦν Ἄγγλος. Ἄλλ' ὅποιαν ψυχρότητα χαρακτηῖρος ἀπαιτεῖ, ἐν τοιαύτῃ στιγμή, ἢ αἰφνιδία ἀνακάλυψις καὶ ἐκτέλεις μέσου τοσοῦτο ἀκροσφαλοῦς. Βεβαίως ὁ φίλος οὗτος ἦν ἐν τῶν τολμηροτέρων καὶ περιεργωτέρων φουραμάτων τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτηῖρος.

Τὸ ἔνδον τοῦ Ἁγίου Παύλου ἔχει σχῆμα σταυροῦ, καὶ ὁ θόλος εὐρίσκεται ἐν τῇ συναντήσει τῶν δύο βραχιόνων. Οἱ θόλοι αὐτοῦ εἰσὶν ὑψηλότατοι καὶ ἀποπνέουσι ψυχρὰν τινα μεγαλοπρέπειαν ἀρέσκουσαν ἴσως τοῖς Ἄγγλοις. Τὸ μνημεῖον δὲ τοῦτο δικαίως νομίζεται ὡς ἡ ἀξιολογώτερον τῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὸ μήκος τῶν τοίχων αὐτοῦ κατεσκευάσθησαν πληθὺς σηκῶν καὶ ὀθλῶν μικρῶν κεκοσμημένων, ὑπὸ μνημείων ἐγειρομένων ὑπὲρ τῆς δόξης τῶν θησοκότων ἐνδόξων ἀνδρῶν τοῦ Ἀγγλικῆς ἔθνους. Ἐπί τῶν μνημείων τούτων δύναται τις νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν γλυπτικὴν τέχνην τῆς χώρας, καὶ, ἐπιθεωρήσας πλέον τῶν ἑκατῶν, νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τοὺς ἐπαμφοτερισμοὺς καὶ τὰς δυσκολίας τῆς ἀλληγορίας.

Γενικῶς δὲ ἡ γλυπτικὴ αὕτη βαίνει εἰς τὰ ἔχνη καὶ μιμνῆται τὴν ἀρχαίαν τέχνην, ἐπιδιώκουσα ἀείποτε τὸ στρογγύλον καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν σχημάτων. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ ἡ ἰδέα τῶν πλείστων τούτων μνημείων εἶναι πρωτότυπος καὶ γέννημα τῆς φαντασίας τεχνίτου εὐφυοῦς, ἀλλ' ἡ ἁρμονία ἀφιπταται ἀείποτε τῶν συμπλεγμάτων. Ὁ Ἄγγλος φαίνεται μάλλον ἐπιτηδεύειν τῆς τοσοῦτον λεπτῆς καὶ ἀκροσφαλοῦς τέχνης τῶν λογογράφων καὶ τῶν ἄλλων αἰνιγματικῶν παραστάσεων, διὰ τὴν γονιμότητα καὶ τὴν φαντασίαν τῶν ἀλληγορικῶν αὐτοῦ ἐφευρέσεων. Περὶ τὸν Ἁγ. Παῦλον εὐρίσκειται χέρσος τις ἑκτασις, ὑπὸ ἀγρίου καλυπτομένη χόρτου καὶ ὑπὸ λαμπροτάτης κιγκλίδος περιοριζομένη. Περὶ δὲ αὐτὴν βλέπει τις παρακειμένης τὰς οἰκίας, δι' ἣν ἔδρουνται αἱ πολυπληθέστεροι τῆς πόλεως ὅδοι.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὄλου σχεδὸν τοῦ λαοῦ ταρασσεται καὶ ἀνακυκᾶται καθ' ἑκάστην σχεδὸν τὸ ἔδοφος τῆς χέρσου ταύτης γῆς πρὸς ἐναπέθεσιν νεκρῶν καὶ ἰδρῶν τάφων. Πρὸ τοῦ 83, ἡ βροντώδης τοῦ Βουλταίρου φωνὴ ἀπεμάκρυνε τῶν πόλεων μᾶς τὰς νοσηρὰς ὀστεοπότηκας. Ἐν Λονδίῳ θμῶς ὑπάρχουσιν εἰς ἑκάστην σχεδὸν συνοικίαν δυναστείαί τινες εὐγενῶν, ἔχουσαι τὸ δικαίωμα, κατὰ τὴν ἀρχαίαν προνόμια νὰ ἐνταφιάζωνται πρὸ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν καὶ εἰς γῆν ἀείποτε καταπατουμένην. Οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ αὐτοὺς τοῦ νὰ παραιτηθῶσι τῆς συνηθείας ταύτης· διὸ καὶ ἑκάστη ἀρχαία συνοικία καθραϊζεται ὑπὸ ζώνης τινος πτωμάτων καὶ τάφων.

Εἰς χώραν ἔνθα τὰ ἀριστοκρατικὰ ἦθη παρεσέφρυσαν εἰς ἀπάσας τὰς κλάσεις, εἶναι ἀδύνατοι πολλοὶ νεωτερισμοί, μάλιστα δὲ ὁσάκις εὗτοι προσβάλλωσι ἀρχαίῳ τι ἔθιμον· διότι δὲν πρέπει ν' ἀποδώσωμεν τὴν διατήρησιν τῶν βαρβάρων τούτων ἐθίμων εἰς τὸ ὑπερβολικὸν πρὸς τοὺς τεθνεώτας σέβας καὶ τὰς τελευταίων αὐτῶν θελήσεις.

Ἄλλ' εἰς χώραν ἔνθα, ὑπὸ φιλαυτίας ἢ ὑπὸ τῆς πρὸς τὰς διακρίσεις κλίσεως, τῆς τοσοῦτον ἰσχυρᾶς εἰς τὰς χώρας τῆς νομίμου ἰσότητος, ἕκαστος ὑπερασπίζεται τὸ εἶδωλον αὐτοῦ, καὶ προσπαθεῖ νὰ διατηρῇ τὰ πρόνομια καὶ τὰς προλήψεις αὐτοῦ, συμμέρει τοῖς πᾶσι νὰ

ὑπερασπίζωνται καταχρήσεις τινές, καὶ διὰ τοῦτο ὁ βουλαὶ δὲν τολμῶσι νὰ προσβάλλωσι τὴν ἀριστοκρατίαν τῶν ἐμπόρων τῆς Πόλεως.

Οἱ πλείστοι νομίζομεν, ὅτι τὸ πρὸς τοὺς τεθνεώτας σέβας κατήντησε μέγιστον ἐν Ἀγγλίᾳ· διότι καὶ αὕτη ἡ τῶν σωμάτων ἀνατομία ἀπηγορεύθη εἰς τὰς χειρουργικὰς σχολὰς μέχρις ἐσχάτως, οἱ δὲ δόκτορες Ἄγγλοι ἠγγύουον ἢ ἐσπούδαζον παρακαίρως ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ εὐρωπαϊκῇ τὴν ἀνατομίαν. Ἐνταῦθα δὲ βλέπει τις μίαν τῶν ἀνωμαλιῶν ἐκείνων τῶν ἀπαντωμένων συνεχῶς εἰς τὰς νομοθεσίας τῶν ἀρχαίων λαῶν· διότι, τῇ ἀληθείᾳ, εἰς οὐδεμίαν χριστιανικὴν χώραν περιφρονοῦνται τοσοῦτον οἱ νεκροί, ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ. Καὶ ἰδοὺ ἐν παραδειγμα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν λόγων μου.

Περὶ τὰς τρεῖς ὥρας κυριακῆς τινος διηρχόμεν τὴν ἀνώμαλον καὶ ἀείποτε πλήρη λαοῦ δημοσίαν πλατείαν, ἥτις ἀποχωρίζει πρὸς βορρᾶν τὴν μονὴν τοῦ Westminster ἀπὸ τῶν οἰκιῶν. Ἡ παρταχόθεν ἀναπεπταμένη πλατεία αὕτη δι' ἧς διέρχονται ἀενάως πληθὺς λαοῦ καὶ ἀμαξῶν, δεικνύει ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἔχνη τινα ἀρχαίων μοναστηρίων, ἀλλὰ τοσοῦτον συγχάζεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὥστε ἡ γῆ αὐτῆς εἶναι λεία καὶ πεπατημένη ὡς ἡ τῶν Ἡλυσίων Πεδίων ἐν Παρισίοις. Βλέπει τις ἐσπαρμένους ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης καὶ ἡμικεχόμενους ἐν τῇ γῇ λίθους ὀγκώδεις, κατατετριμμένους ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ πλήθους, καὶ οἵτινες ἦσαν πάλα ποτε τάφοι σεβαστοί.

Πλησιάσας εἰς τὴν πλαγίαν τῆς μονῆς πύλην, κεκλεισμένην εἶτι εὔσαν, εἶδον ἐργάτην τινα σκάπτοντα καὶ ἀνοίγοντα ἐν τῇ γῇ λάκκον παραπλήσιον τῶν παρ' ἡμῖν πρὸς διχάτευσιν φλογιστῆς ἀμίδου γενομένου ἐν τοῖς ὁδοῖς, καὶ ἐξεπλάγην ὅτι τοιαύτη ἐργασία ἐκτελεῖται τὴν ἑορτήν. Ἐγένετο δὲ τοῦτο εἰς τὸ πολυπληθέστερον μέρος, καὶ τὸ πλῆθος διήρχετο πλησίον, ὠθοῦν διὰ τῶν ποδῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐλακὰ τὴν προσφάτως ἀνασκαπτομένην γῆν. Τρεῖς ἢ τέσσαρες μόνον παρητήρουν τὴν ἐργασίαν ταύτην, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος περιήρχετο χωρὶς οὐδὲ βλέμμα νὰ ῥίψῃ ἐπὶ τοῦ σκάπτοντος. Ὄταν ἐπλησιασά, εἰς τῶν παρευρισκομένων ἀπεσῆρθη ὀλίγον καὶ εἶδον μετ' ἐκπλήξεως, εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὀπῆς, ἡμικεκαλυμμένον ὑπὸ νεκρικῆς σινδόνος νεκροκράβατον, ἀποθεθειμένον ὡσεὶ εἰς κιβώτιον, τὸν ἀποκομίσοντα περιμένον. Ὁ ἐργάτης εὔτος, ὃ μόνον ἔξεσσε τὸ ἐργάζεσθαι τὴν κυριακὴν, ἦν ὁ νεκροθάπτης.

Ἐκεῖ παρευρίσκοντο δυο συγγενεῖς ὑπὸ τῶν διαβατῶν διαγκωνιζόμενοι· αἱ δὲ διερχόμεναι νέαι κόραι ἀπεσῆροντο μειδιῶσαι, φοβούμεναι μήποτε προσκίψωσι καὶ πέσωσιν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ. Ὄταν ὁ λάκκος ἀνεσκάφη, ὁ νεκροθάπτης ἐβρίψεν ἐν αὐτῷ τὸ κιβώτιον, οἱ συγγενεῖς ἀνεχώρησαν βραδείως ὡς ἄνθρωποι ἐξακολουθοῦντες τὸν περιπατοῦν αὐτῶν. Ἐκαστος ἠθέλην αἰσθανθῆναι ὅτι ἠσθάνθη ἐγὼ εἰς τοιαύτην θέαν, ἐὰν ἠγάπησεν ἐπὶ ζωῆς του ὀλίγον μόνον τινα ἢ ἐσεβάσθη ποτέ τι.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ ταῦτα συνδιαλεγόμενος μετ' ἐνὸς τῶν ἀνεψιῶν τοῦ ἐνδόξου Πιττ, ἐξέφρασα τὸν θαυμασμόν διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν ἰδεῶν τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπὸ χώραν ὡς ἡ Ἀγγλία. — Αἰτία τούτου, μετ' ἕλεγε μετὰ πεποιθήσεως, εἶναι ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ὁ λαὸς, σκεπτικὸς ὢν μέχρις ἀθείας, δὲν ἐπιζητεῖ πλέον εἰμὴ τὴν ὑλικὴν εὐδαιμονίαν. Παρ' ἡμῖν ὁμοῦς ὁ λαὸς διαφυλάττεται ὑπὸ τῆς πίστεως· ὁ ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι εὐλαβεστάτος...

Ἐμεδιάσα χωρὶς ν' ἀποκριθῶ. Ἄλλ' ὡς ἀφήσωμεν τὸ Westminster ἔνθα θέλομεν αὐθις ἐπανέλθει, καὶ μὴ λημονώμεν ὅτι εἰ συνοδοιπόροι ἡμῶν περιμένουσιν παρὰ τὰ δρῦφρακτα τοῦ Ἁγ. Παύλου, ἀνυπόμονοι νὰ ἴδωσιν ἐκ νέου, παρατηροῦντες μετὰ θαυμασμοῦ τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ῥωμαϊκὸν οἰκοδόμημα τὸ ἀτιμασθὲν ὑπὸ τοῦ λίπυς καὶ τῆς κόνεως τῶν ἀνθρώπων, ἅτινα τὸ καταμαίνουσιν, χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ διδῶσιν εἰς αὐτὸ τὸ πένθιμον ἐκεῖνο τῆς ἀρχαιότητος χρῶμα τὸ τοσοῦτον ὑπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν ψυχῶν ἐκτιμώμενον. Ὁ γὰρ κατακλιθεῖται ὑπὸ μέλανός τινος καὶ ψυχρῶ χρώματος ἐπεκτεινομένου μεταξὺ τῶν ἀναγλύφων καὶ τῶν κοσμημάτων ἀφ' ὧν ἀφαίρει πᾶσαν καλλονὴν καὶ εὐπρέπειαν. Οὐδὲν διασωνεῖ περισσότερο πρὸς τὸν ὀμιχλώδη τοῦτον ἐρίζοντα, ὅσον ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὕτη ἢ ἀναμνησκουσα τὸν γλαυκὸν τοῦ Παρθενῶνος οὐρανὸν, καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ Ἀρχιεπελάγου μάρμαρα.

Διευθυνόμενός τις ἀπὸ τοῦ Ἁγ. Παύλου εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου, διέρχεται λαβύρινθον στενωπῶν γωνιωδῶν καὶ ἐρίζομένων ὑπὸ οἰκίσκων πλινθοκτιστῶν καὶ ἐρμητικῶς κεκλεισμένων. Ἐνταῦθα εὐρίσκονται τὰ λογιστήρια, αἱ ἀποθήκαι τῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα, αἱ ἰδιωτικαὶ τράπεζαι κλπ. . . Ἄπασα ἡ συνοικία αὕτη ταρασσεται καὶ ἀενάως ἐργάζεται ὡς ἀληθὲς μελισσῶν κυψέλη. Ἐκάστη θύρα αὐτῆς κοσμεῖται ὑπὸ ῥόπτρου χαλκίνου διαλαμπῶς, ὑπὸ μίας κλαβανῆς καὶ ὑπὸ τινος μεταλικῆς πλακῆς, φερούσης ἐγγεγλυμμένον τὸ τοῦ ἰδιοκτῆτος τῆς οἰκίας ὄνομα. Τὰ μικρὰ ταῦτα λογιστήρια, ἔνθα ἑκατεμύρια μετροῦνται καθεκάστην, ἔχουσιν ἀπ' αἰῶνων πιστοὺς καὶ βεβαίους τοὺς πελάτας αὐτῶν, καὶ ἰσὶ μωρίεπλυτοι διαδέχονται πατέρας πλουσιωτέρους. Οἱ κληρονόμοι τῶν δυναστειῶν τούτων δὲν ἐγκαταλείπουσι τὸ ἐμπόριον αὐτῶν, ὡς εἰ πρεσβύτεροι τῶν λόρδων ἰσὶ δὲν παραιτοῦνται τοῦ τῶν πατρικῶν δικαιώματος. Ἡ συνοικία λοιπὸν αὕτη μωρμηκῆ δότ' εἶπεν ὑπὸ τοῦ ἀκινήτου πλήθους μέχρι τῶν πέντε τῆς ἐσπέρας ὥρῶν, μετὰ δὲ ταῦτα ἐρημόνεται σχεδὸν ὀλοσχερῶς, διότι οὐδεὶς ἔχει ἐν αὐτῇ τὴν διαμονὴν του.

Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας εἰ ἐμποροὶ εὔτοι ἐπανακάμπουσι μετ' ὄρους μετριόφρονος καὶ πατρικοῦ πρὸς τοὺς μεγαλεπρεπῆς αὐτῶν οἰκίας· τινὲς δ' αὐτῶν πρὸς τὰς εἰς τὰ περίεξ τοῦ Λονδίνου ἐξαισίας καὶ λαμπροτάτας ἐπαύλεις αὐτῶν, ἵνα ἐπανέλθωσι τὴν ἐπισύσαν ἐξωτερικῶς ὡς μικρέμποροι τῆς Παρισινῆς λεγομένης Χώρας. Εἶναι δὲ περιεργον ὅτι, ὅσον παρ' ἡμῖν θηρεῦσιν τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιδειξιν καὶ τὸν κέρμεν τὸν πρὸς τὸ θεαθῆναι, τοσοῦτον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ προσπαθοῦσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ καθίστανται ἀγανέστεροι καὶ ταπεινώτεροι. Μοὶ ἀνέφερον ὅτι πολλοὶ τῶν μεγάλων καὶ βαθυπλοῦτων τοῦ Λονδίνου τραπεζιτῶν πορεύονται καθεκάστην αὐτοπροσώπως εἰς τὰς σαγαῖα ἵνα ἀγρᾶσωσι φλογιδας τινὰς (cotelettes), τὰς ὅποιαις φέρουσι φανερὰς εἰς τι οἰνοπώλειον ἢ μαγειρεῖον, ἵνα τὰς ἐψήσωσι μόνον. Ἀγρᾶζοντες δὲ ἄρτον τριῶν πεννῶν, τρώγουσι δημοσίᾳ τὸ Σπαρτιατικὸν αὐτῶν γεῦμα, δεχόμενοι ἐνταῦθα τὰς πρῶτας αὐτῶν ἀκροάσεις.

Περιεργόμενός τις εἰς τὰς συνοικίας ταύτας, ἐκπληττεται ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἀκριθείας, δι' ὧν ἀπασαι αἱ τῶν πραγματειῶν ἐκτελεῖνται μετοκμισεῖς. Εἰς τὴν Τράπεζαν δὲν εὐρίσκονται οὔτε σκοποὶ, οὔτε

σωματοφύλακες, τὰ πάντα εἰσὶν ἠνεωγμένα καὶ τοῖς πᾶσι προσίτα. Ἄντι δὲ τῶν κλωβίων ἐκείνων, ἅτινα παρ' ἡμῖν φυλακίζουσι τοὺς ταμίας μετὰ τῶν ταμείων αὐτῶν, βλέπει τις ἐνταῦθα τραπέζας ταπεινάς, προσίτας εἰς πάντας, καὶ μὴ προσφύλασσεμένας ὑπὸ περιφραγμάτων, ἔνθα ὁ χρυσὸς ζυγίζεται, μετακομιζόμενος διὰ πτύων, καὶ ὡς βάνουός τις ὕλη μεταχειριζόμενος. Ἐν τινι αἰθεύσῃ, ἔνθα εὐρίσκοντο ὄγκοι χρυσοῦ μοὶ προσέφερον ἕνα, ὀκτῶ λιτρῶν, ἵνα τὸν περιεργασθῶ. Γεῖτων μοὶ τις ἔλαβε τὸν ὄγκον ἐκεῖνον μετ' ἐμὲ, καὶ τὸν ἔδωκεν εἰς ἄλλον τριτον, καὶ εὔτος εἰς ἄλλον, ὥστε ἀπὸ χεῖρα εἰς χεῖρα μεταβαίνων, ὁ χρυσὸς ἐγένεν ἀφαντος σχεδὸν εἰς τὰ βαθῆ τοῦ προδόμου, εἰς δὲ ἰστάμεθα. Ὁ ὑπάλληλος, ὅστις ἐπετήρει, ἐφάνη ὅτι οὐδὲ παρητήρησε τὴν ἔλλειψιν ἢ τὸν κίνδυνον τοῦ χρυσοῦ, καὶ ὠμίλει περὶ ἄλλων πραγμάτων, ὅταν δὲ ὁ χρυσὸς ἐπεστράφη, τὸν ἔλαβον, ὄχι μόνον ἀνευ τινος εὐχαριστήσεως, ἀλλ' ὡς ἀντικείμενον, τὸ ὅποιον εἶχε σχεδὸν λησμονήσει.

Ἐπὶ τινος ζωοφόρου ἢ στεφάνης τῆς τραπέζης ταύτης ἀνέγνωσα ἐπιγραφὴν τινα, καταδηλοῦσαν τὰς θρησκευτικὰς τῆς χώρας ἰδέας, ἧς ἰδοὺ ἡ μετάφρασις, « Κύριε, διεύθυνε τὰς ἐργασίας ἡμῶν. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ εὐδαιμονία δι' ἐμὲ, ἢ δὲ τιμὴ διὰ τὸν Θεόν. »

Τὸ χρηματιστήριον ἔχει ὕψος ναοῦ ἑλληνικοῦ, καὶ ὁ Ἐρμῆς εἶναι ὁ μόνος θεὸς τοῦ Ὀλύμπου, οὗ ἡ λατρεία δὲν ἐγήρασεν. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἡ βᾶσις καὶ ἡ ἰδέα ἅπαντος τοῦ κοινωικοῦ διοργανισμοῦ, τοσοῦτον, ὥστε καὶ τὸ στέμμα αὐτὸ ἐπὶ τοῦ λογιστήριου ἐπίκειται. Τὸ χρηματιστήριον ἔχει πρὸ τοῦ μειώπου αὐτοῦ τὸ ἀγαλμα τῆς βασιλείσεως καὶ ὀνομάζεται βασιλικὸν, new-royal exchange.

Ἡμῖν ἀνυπόμονος νὰ εἰσχωρήσω εἰς τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου τὸν τοσοῦτον ἀπὸ τοσοῦτων αἰῶνων φημιζόμενον. Ἐν τῷ Πύργῳ τούτῳ συγκεντροῦνται σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἱστορικὰ μνημεῖα τῆς χώρας ταύτης, συνιστάμενα ἐκ φόνων τιῶν, μάλιστα δὲ τῶν ἀρχαίων διαμονῶν περιφῆμων τιῶν οἰκογενειῶν.

Ὁ περιόλος τοῦ Πύργου περιέχει πολλοὺς πύργους, δυὼ ἐκκλησίας, στρατῶνα, ἀποθήκην τοῦ πυρρεβλικῆς, τὰ ἀρχαῖα τῆς Ἀγγλίας ἀρχεῖα, μουσεῖον ὀπλων, περιεργα τινα πολεμικὰ λειψανα, καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν λίθων τοῦ στέμματος. Ἐν τῷ περιβέλῳ εἰσέρχεται τις διὰ τεσσάρων διαδοχικῶν πυλῶν πρὸς τὰ δυτικὰ τοῦ πύργου εὐρισκόμενων, καὶ ἀνιχνιζόμενων καθ' ἑκάστην πρῶταν μετὰ τοσοῦτων προσφύλαξεων καὶ προετοιμασιῶν, ὡς εἰ ὁ ἐχθρὸς, ἐνεδρεῖων εἰς τὰ περίεξ, ἠτοιμάζοτο νὰ ἐφερμήσῃ κατὰ τοῦ Πύργου. Αἱ δὲ πολλοὶ αὗται ἐχυρώσεις τοῦ μνημείου κτῆθηθησαν ἀλληλοδιαδέχως ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Longchamps, ἐν ἔτει 1190, ὑπὸ τοῦ Ἐρβίκου Γ' ὑπὸ τοῦ Ἐδουάρδου Α' κλπ. . . Ὁ Πύργος τοῦ Λονδίνου, ὡς ἡ ἐν Παρισίοις Κομισεργερία, εἶναι ἡ ἀρχαία τιμαριωτικὴ τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας διαμονή. Εἰσχωρεῖ δὲ τις ἐν αὐτῷ διὰ τινος στενωπῶν ταπεινῆς καὶ δυσβάτου. Ὁ πρῶτος πρὸς ἀριστερὰ πύργος εἶναι κυκλοειδῆς, καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς φυλακὴ εἰς τὴν Ἐλισάβετ, ἥτις, καταδικωμένη ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τῆς μητρὸς αὐτῆς Ἄνας Βολεῦνίας, καὶ τῆς Ἰωάννας Γρεῦ, τῆς ἀποκεφαλισθείσης διότι ἐτάραξε Μαρίαν τὴν βασιλίσαν, ἀπαισίους βεβαίως διήλθεν ἐν αὐτῷ ὥρας. Ἐξακολουθῶν τὴν πορείαν

αὐτοῦ, βλέπει ὁ παρατηρητὴς πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ τείχους παράθυρον ὡσεὶδὲς καὶ σχεδὸν πεπτωκός, περιπλασιοῦν θύραν βαρυτάτην· εἶναι δὲ τοῦτο τὸ 'Gai-tors' gate, δι' οὗ διήρχοντο ποτὲ οἱ δεσμοῦται.

Ἀπέναντι τούτου εὐρίσκειται μικρὰ τις μέλαινα θύρα, πεπεσμένη πανταχόθεν, ἐφ' ἧς ἐκίκεται πύργος μικρός, ὑπὸ μικρῶν παραθύρων σιδηροράκτων διατρυπούμενος, καὶ παρέχων θέαν πενθιμοτάτην. Εἶναι δὲ οὗτος ὁ αἰματώδης λεγόμενος πύργος, ἐνθα ἀπεκεφαλίσθησαν τὰ τέκνα τοῦ Ἐδουάρδου ὑπὸ τοῦ αἰμοχαρεῦς καὶ θηριώδους Γλόσεστερ. Πρὸς τὸ βάθος τῆς μικρᾶς ταύτης πύλης, ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ὑπὲρ αὐτὴν εὐρισκομένου ὑπερώου, εὑρον ποτὲ τὰ σκελετὰ τῶν δύο νέων πριγκίπων. Ἐν δὲ τῷ κυλινοῦ πύργῳ, Waterfieldtower δεικνύουσιν εὐρεῖαν τινα αἰθουσαν, ἐνθα ἐφονεύθη Ἐρρίκος ὁ Β'. οὗ τινος τὴν τραγικὴν ἰστορίαν ἀπεθανάτισεν ὁ Σακοπήρος. Ἐν τῷ πύργῳ Beauchamp, τῷ πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ εὐρισκομένῳ ἐφυλακίσθησαν ἦτε Ἄννα ἡ Βολευνία, καὶ οἱ κόμητες VVarwick Arudel καὶ Leicester. Ἴνα περαιώσωμεν δὲ τὴν περιήγησιν τῆς ἀπαισίας ταύτης νεκροπόλεως, διέλθωμεν τὴν ἀνίσον, ἀνώμαλον καὶ πανταχόθεν ὑπὸ τείχων πλινθίνων καὶ λειψάνων ἐπάλλεων περιοριζομένην αὐλήν, ἃς ἀρῶσμεν πρὸς τὰ δεξιὰ τὸν γοτικὸν στρατῶνα ἀνικαθιστῶντα τὸν ἐν ἔτει 1844 πυρποληθέντα ναύσταυθμον καὶ ἃς ῥίψωμεν βλέμματά τινα ἐπὶ τῆς ταπεινῆς καὶ μυριάκις ἀνακενισθείσης ἐκκλησίας τοῦ Ἁγ. Πέτρου, ἐνθα εὐρίσκοντο παμπληθεῖ, οἱ τάφοι τῶν πλείστων ἀποκεφαλισθέντων. Ἐνταῦθα ἀναπαύονται Ἄννα ἡ Βολευνία, ἡ Αἰκατερίνη Ὁβάρδη, ὁ Ἰωάννης Φίσερ, ὁ Θωμᾶς Μῦρος, ἡ κόμισσα Σαλισβούρι, ὁ δούξ Σομμερσέτ, ὁ Νορφολκ, ὁ κόμης Ἐσσέξ, εὐνοούμενος τῆς Ἐλισάβετ, καὶ τέλος ἡ νέα καὶ ἀτυχὴς Ἰωάννα Γρέυ, ἡ πεσοῦσα θύμα τῆς φιλοδοξίας τῶν συγγενῶν αὐτῆς. Βήματὰ τινα ἀπὸ τῶν μνημείων αὐτῶν εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῆς αὐλῆς εὐρίσκειται ἑκτασίς τις τετραγώνος, κεκαλυμμένη ὑπὸ ὕλης μελαίνης, διότι ἐνταῦθα ἔβρουσε τὸ αἷμα αὐτῶν. Ἐντεῦθεν βλέπει τις τὰ λείψανα τοῦ Bowyet - tower, φυλακῆς τῆς Ἰωάννας Γρέυ, καὶ τοῦ Bowher - tower, ἐνθα ὁ Κλαρέντιος ἐπνίγη ἐντὸς βαρελίου οἴνου Μεμβασίας. (*)

(Ἐπιτετα συνέχεια).

ΤΖΩΝ ΕΛΟΥΕΣ,

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλ. 83.)

Οὕτως, ἡ φιλαργυρία, δταν φθάνῃ εἰς ὑπερβολὴν τοιαύτην, καθίσταται παραφροσύνη, ἣτις φαίνεται ὅτι διέφθειρε διὰ μιᾶς τὴν καρδίαν καὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀν-

(*) Ἴδε τὴν ἰστορίαν ταύτην εἰς τὸ διήγημα, Γυναίκα ἡ δὲ ἐπιτορκία, ἐν φυλλ. 80 τῆς Εὐτέρτης.

θρώπου. Καὶ ὁμοίως ὁ Τζὼν Ἐλουεσ εἶχεν, ὡς εἵπομεν, ἀρετὰς τῆς καρδίας καὶ κρίσιν τινὰ λογικὴν. Κατὰ τὰ περίχωρα τῆς Στόκης ἔχαιρεν εἰσέτι ἀγαθὸν ἀνδρὸς ὑπόβλησιν· ἢ ἐπὶ τῆς ἀλώπεκος θήρα του κ' αἱ ἀναμνήσεις τοῦ χρόνου, ὅτε τοσοῦτον εὐφυῶς διεπλάνη τὸν Σίρ Ἀρβᾶς, παρήλλαξαν κατὰ μέγα τὴν αἰσχύνην τοῦ πάθους του· ἔχαιρε μάλιστα ὡς τελείαν εἰς Βερασὶρ φήμην δικαίαν ἀνδρὸς ἀδεκάστου καὶ καλὸν ἐκρίναν νὰ τὸν στεῖλωσιν ἀντιπρόσωπον τῆς Κομητείας (Νομοῦ), ἀλλ' ἂν ἔπρεπε ν' ἀγοράσῃ ψήφους ἢ νὰ δώσῃ γεύματα εἰς τοὺς ἐκλογεῖς θὰ ἤκουε μετὰ φρίκης πρότασιν τοιαύτην· προεῖδον λοιπὸν καὶ προέλαβον τὴν δυσχερεῖαν ταύτην· ὥστε ὁ Τζὼν Ἐλουεσ ὑπεχρεώθη μόνον νὰ πληρώσῃ ἀπαξ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ εἰς τὸ οἶνοπλίσιον τοῦ Ἀβινγτον, τουτέστι τεσσαράκοντα σολδιά (2 δρ.) καὶ οὕτως εἰσῆλθε προῖκα εἰς τὸ Κοινοβούλιον· ἦν δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνην σχεδὸν ἐξηκοντούτης, καὶ τρεῖς ἐξελέχθη κατὰ σειράν· ὥστε ἔδρευσε ἐν τῇ Βουλῇ τῶν κοινοτήτων δώδεκα ἔτη. Κ' ἐδάνεισε μὲν πολλὰ χρήματα εἰς τινὰς τῶν συναδελφῶν του, ἀλλὰ πρόπει πρὸς ἔπαινον του νὰ εἴπωμεν ὅτι ποτὲ δὲν συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ὠφελῆθῃ ἕκ τῆς θέσεώς του πρὸς ἐπαύξην τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἢ διορισμὸν εἰς ὑπηρεσίαν, ἢ ὅπως ἐπιτύχῃ τίτλους καὶ παράσημα· διεδέθη ποτὲ ἐπὶ τοῦ ὑπουργείου Νορθ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ τὸν προβιδάσωσιν εἰς τῶν Ὁμοτίμων τὴν Βουλὴν, ἢ φήμη δ' αὐτῇ τῷ ἐπέφερε τὸν θάνατον.

Ἐψήφισε δὲ ἀείποτε κατὰ τὴν συνείδησίν του κ' ἐνίστε κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συμφέροντος, διότι ἕνεκα τοῦ πολέμου τῆς Ἀμερικῆς προκληθέντος ὑπὸ τοῦ Λόρδου Νορθ, ἢ τιμὴ τῶν οἰκίων ἐξέπεσε διὰ μιᾶς καὶ ὁ Τζὼν Ἐλουεσ ἦν ἕκ τῶν πρώτων θυμάτων τοῦ συστήματος, ἀλλ' ὁμοίως ποτὲ δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ ὑπουργεῖον ἐφ' ὅσον τῷ ἐφάνη ὅτι ἐπραττεν ὑπὲρ τῆς Ἀγγλίας, καὶ μόλις βραδύτερον ἀπεδέχθη τὴν μερίδα τοῦ Φώξ. Ἐπὶ δὲ τέλος ἀπῆντησεν εἰς Βερκσὶρ ἀνταγωνιστὴν ἀποφασισμένον νὰ τῷ διαφιλονεικῆσῃ ἰσχυρῶς τὴν θέσιν του· ἀλλ' αὐτὸς θυσιάζων μικρόν τι μέρος τῶν ἐτησίων ἐσόδων του ἠδύνατο νὰ καταβάλῃ αὐτόν· ἢ θυσία ὁμοίως καὶ γυναιῶν τινῶν ἦν πάντοτε ἔξω σκοποῦ καὶ οὕτω χωρὶς οὕτε νὰ σκεφθῇ περὶ ἀντιτάσεως ἀπεσύρθη τοῦ δημοσίου βίου· ἀλλ' ἐν τούτοις θὰ ἐρωτηθῇ ἴσως πῶς ἠδυνήθη ν' ἀποφασίσῃ τὰς δαπάνας ὅσας τῷ ἐπέβαλεν ὁ τίτλος ὡς μέλους τοῦ Κοινοβουλίου· ἢ ἀπόκρισις εἶναι ἀπλή· διότι τοσοῦτον ἑδάπανα ὅσον ὁ πτωχότερος ἀστὸς τοῦ Λονδίνου· ἐπορεύετο εἰς τὴν Βουλὴν πεζὴ κ' ἐπέστρεφεν ὡσαύτως, χωρὶς ποτὲ ν' ἀσυχῇ μήτε πρὸς τὸ ψῆφος μήτε πρὸς τὴν βροχὴν· ἐπανερχόμενος ποτὲ εἰς τὸ οἶκμά του διὰ νυκτὸς ζοφερᾶς, προσέκρουσεν εἰς φορεῖον τόσῳ βιαίως ὥστε αἱ δύο του κνήμαι αἰκίσθησαν· μέλος δὲ τι τοῦ κοινοβουλίου τὸν ἀνήγειρε καὶ πρὸς πείσμα τῶν ἀποποιήσεών του ἐκάλεσε χειροῦργον, ὅστις ἐξετάσας τὰς αἰκίας, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, συνωφρυνθή καὶ ἀπεφώνησε ὅτι δεινὴ ἦτον ἡ σύγκρουσις καὶ μακροχρόνιος ἔσεται ἡ θεραπεία· αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη σας; ἠρώτησεν ὁ Ἐλουεσ, πολὺ καλά· ἀλλ' ἐγὼ δὲν συμφωνῶ· δὲν πιστεύω τόσον κακῶς διακειμένους τὰς κνήμας μου, καὶ σᾶς προτείνω κύριέ μου μίαν συμφωνίαν· σᾶς παραδίδω τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν, θὰ τὴν θεραπεύσετε κατὰ τὴν τύχην σας, ἐγὼ δὲ ἐπιφυλάττομαι τὴν ἑτέραν καὶ στοιχηματιζῶ ἐπὶ τῆς ἀντιμισθίας σας ὅτι θὰ ἰαθῇ πρὸ τῆς ἀλλῆς χωρὶς ἐγὼ νὰ μεταχειρισθῶ οὐδὲν ἰαματικόν· βεβαίως δὲ ὅτι ὁ χει-

ροῦργος ἀπεδέχθη τὸ στοιχίμα καὶ ὅτι τὸ ἔχασεν εἰς ὀλιγωτέρας τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν.

Μετὰ δωδεκαετῆ συνεχῆ διαμονὴν ἐν Λονδίῳ, ὁ Τζὼν Ἐλουεσ ἐφαινετο ὡς ἂν ἀπεφασίσεν νὰ τελειώσῃ ἑκαὶ τὰς ἡμέρας του· ἀλλ' ἐν τούτοις περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔαρος τοῦ 1785 ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Στόκην· ἦν δὲ τότε 75 ἐτῶν, καὶ δὲν εἶχεν ἰκανὴν δύναμιν νὰ κάμῃ τὸ ταξίδιον τοῦτο ἄνευ διοκτοῦς οὕτε ἐφ' ἴππου ἰσχυροῦ καὶ διὰ δύο αὐγῶν παγίως βρασμένων· ἂν δὲ τις κακῆ τύχῃ τῷ ὑπέβαλλε τὴν ἰδέαν νὰ μισθώσῃ θέσιν ἐν τῇ ταχυδρομικῇ ἀμάξῃ θ' ἀνεκράζεν ἀγανακτῶν ὁ Ἐλουεσ «Καὶ ποῦ θέλεις νὰ κλέψω χρήματα διὰ νὰ τὴν πληρώσω;» Εὐτυχῶς τότε, κάτοικος πλούσιος τῆς Βερσὶρης, μαθὼν τὴν ἀμνηχανίαν του τῷ προσέφερε νὰ τὸν συμπαράλθῃ εἰς τὸ ὄχημά του· ὁ Τζὼν ἀπεδέχθη τὴν προσφορὰν, εἰσερχόμενος δὲ εἰς Στόκην ἐπέδειξεν ὄλην αὐτοῦ τὴν συγκίνησιν, διότι διαβαίων παρὰ τῷ σηκῷ τῆς θηροκονίας του, ἦν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἐνοικιαστὰς τῶν γαιῶν του ὅτε ἀνεχώρει διὰ νὰ μὴν ὑποχρεοῦται εἰς τὰ πρὸς διατροφήν αὐτῆς, ἐπιθύρσειν ἐπιπληττόμενος ὅτι ἄλλοτε ἦτο πολὺ τρελλὸς δαπανῶν πρὸς συντήρησιν τῶν ζώων ἐκείνων ἀλλ' ὅτι γίνεται τις φρόνησις γρηράσκων.

Κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον τῆς ζωῆς του ὁ Τζὼν Ἐλουεσ δὲν ἐτήρησε πλέον οὐδὲν αἰσθημα αἰσχύνης. Καὶ μία τῶν μανιῶν αὐτοῦ ἦν νὰ σταχυολογῇ κατόπιν τῶν θεριστῶν του· ἀντιτάσσετο οὕτως εἰς τὸν καύσωνα, τὴν δίψαν, τὸν κόπον· ἔκυπτε δὲ καὶ ἴδρωνεν ὀλόκληρον ἡμέραν διὰ νὰ συλλέξῃ πενιχρούς τινὰς στάχεις, οὓς ἐλησμόνον ὡς ἔλεγε· ἢ δρεξίς του δὲ πρὸς μέγαν αὐτοῦ πόνον ἤξανε προβαίονσης τῆς ἡλικίας· καὶ ἡ ὑπερβολὴ τῆς πείνης ἦν δι' αὐτὸν τύφισος τοῦ στομάχου· ἔτρωγε δὲ λυσσῶν ἐξ ἐπιθυμίας, διὰ τοῦτο κατεδικάζετο ὑφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν τροφήν τὴν ἀχρειστέραν καὶ τὴν βλαπτικωτέραν πρὸς τὴν υγείαν, διότι παρήγγειλε νὰ τῷ παραθέτωσιν ἐκ τοῦ κυνηγίου τοῦ ἐντὸς τῶν γαιῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ τυροῦ τοῦ κατεσκευασμένου ἐν τῷ πρὸς τοῦτο ἰδίῳ αὐτοῦ καταστήματι, ἐπὶ τοσοῦτον δὲ χρόνον ἐφ' ὅσον ταῦτα διήρουν καὶ σεσηπῶτα ἔως.

Ἀνέκδοτα δὲ γελοῖα ἐλέγοντο ἐν τῷ τόπῳ περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ, καὶ οἱ γείτονες καὶ οἱ γεωκατόχοί του αὐτοὶ τὸν ὠκτεῖρον καὶ τὸν περιεφρόνου· ὥστε αὐτὸς ἀνεγίνωσκε τὴν ἰδέαν εἰς τὸ βλέμμα των, ἢ δὲ δυσπιστία του πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν ἠῤῥαζαν ὁσημέραι, καὶ ἡ ἀδιάκοπος ἀνησυχία τοῦ πνεύματός του ὑπέσκαπτε τὸ σῶμά του, ὥστε πᾶσα αὐτοῦ δεξιότης ἐξέλιπεν αἰσθητῶς· κατὰ τὰ τελευταία του ἔτη ὑπνωτε σπανίως καὶ τὸν ἤκουον συχνάκις νὰ κράζῃ ὡς ὁ Ἀρπαγῶν «ὄχι, ὄχι, δὲν θὰ μὲ κλέψετε, θὰ δυνηθῶ ἐγὼ νὰ ὑπερασπισθῶ τὰ χρήματά μου.»

Διαμείνων ποτὲ παρὰ τινι τῶν συγγενῶν του, εἰς εὐπατριῆς διῦπνίσθη ὑπὸ κρότου βημάτων ἀνθρώπου βαδίζοντος μετὰ προφυλάξεως εἰς τὸν θέλαμόν του, «τίς εἶ;» ἠρώτησεν. Εἶδος δὲ τι φαντάσματος ἀνοίγον τὰς αὐλαίας τῆς κλίνης τῷ εἶπε μετὰ φωνῆς ὑποχρονίου, «Εἶμαι ὁ Τζὼν Ἐλουεσ· μ' ἐκλεψαν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν, ἣτις μολοντοῦτο πιστεύω ὅτι εἶναι ἰδική μου· ναι, ναι, μ' ἐκλεψαν ὅλην μου τὴν κατάστασιν, πέντε γυνεάς καὶ μισὴν κορῶνα.»

Ἐνίστε δ' ἐκοιμάτο ὀπισθεν ἐπίπλου τινος καὶ τὸν εὑρον ποτὲ βαθέως ἀποκοιμώμενον καὶ ὄλων ἐνδεδυ-

μένον ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ τὰ πέλιδά του τὰ σιδηρωμένα, μὲ τὸν παλαιὸν πῖλόν του τὸν πεπεσμένον, καὶ μὲ βάρδον ἐκ λευκακάνθης εἰς τὴν χεῖρα. Ἐτελεύτησε τὴν 26 ἰουλίου 1789. Παρέστην εἰς τὴν ταφήν αὐτοῦ, καὶ οὐδένα εἶδον λυπούμενον· ἔπαινον δὲ ἀξιοσημειωτων ἤκουσα μεταξὺ τῆς συνοδίας, ὅτι ποτὲ δὲν προσέδραμεν εἰς τὴν δικαιοσύνην ἢ εἰς μέγα βίαια πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους.

(Μετάφρασις I. E. Γ.)

Ο ΕΚ ΝΕΚΡΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣ,

Η

Ο ΑΝΕΨΙΟΣ ΤΟΥ ΚΑΛΙΟΣΤΡΟΥ.

Υπό Α. Δουμά.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλ. 83.)

—ο—

Χάρης εἰς τὴν εὐφύϊαν του, ὁ δὸν Φίλιππος ἐπέτυχε νὰ εὐρῇ εἰκῆμα κατάλληλον, τοῦ ὁποίου ἐπλήρωσε τὸ πρῶτον μηνιαῖον, διὰ ν' ἀφαιρέσῃ πᾶσαν δυσπιστίαν ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην. Περιπλέον, ἠγγόρασε μερικὰ ἐπιπλα ἀπολύτου ἀνάγκης.

Ἐν τούτοις ἐξακόσια δουλὰτα εἰς τὰς χεῖρας ἀνδρὸς εἰς τὸν ὁποῖον τὸ μέλλον ἀνήκει μὲ τοσαύτην βεβαιότητα, δὲν ἐδύναντο νὰ διαρκέσωσιν πολὺν χρόνον· ἀλλ' ἡ ἀκρίβεια τῶν πληρωμῶν, τοῦ ἀπέδωκεν ἐν μέρει τὴν πίστιν· καὶ ὅτε τὰ ἐξακόσια δουλὰτα του ἐξητηλῆθησαν, εὑρε τὸ μέσον, ἐπὶ συναλλαγματικῇ, νὰ δανεισθῇ ἑκατὸν πεντήκοντα ἀκόμη.

Τὰ ἑκατὸν πεντήκοντα ταῦτα ἐδαπανήθησαν ὡς τὰ πρῶτα· καὶ τὰ μὲν δουλὰτα ἐξηφανίσθησαν, ἢ δὲ συναλλαγματικῇ ἔμεινε. Δύο πράγματα δὲν χάνονται εἰς τὸν κόμον τοῦτον, ἡ εὐεργεσία καὶ ἡ συναλλαγματικῇ.

Πᾶσα συναλλαγματικῇ ἔχει καὶ λῆξιν προθεσμίας· ἢ λῆξις τῆς προθεσμίας τῆς συναλλαγματικῆς τοῦ Δὸν Φιλίππου ἔφθασεν, ἐπειτα ὁ δανειστής ἦλθε κατόπιν τῆς προθεσμίας, ἐπειτα ὁ κλητὴρ κατόπιν τοῦ δανειστοῦ, ἐπειτα ἡ κατάσχεσις ἔμελλε τὴν ἐπαύριον νὰ ἔλθῃ κατόπιν ὄλων τούτων.

Τὸ ἑσπέρας ὁ Δὸν Φίλιππος ἐπανῆλθε, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος σκευῶν σινικῶν, ἀλλὰ τὰ σκεῦα ταῦτα ἦσαν καταχερματισμένα, κατασυντετριμμένα,

Πάραυτα δὲ διὰ συνδρομῆς τῆς γραίας ὑπερετρίας, ἐστήριξε πρὸς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου κυλικεῖον καὶ ἐπὶ τούτου συνεσεύασε ὄλην τὴν συλλογὴν τῆς σινικῆς του, ἐπειτα κατεκλίθη καὶ περιέμενε τὰ συμβάντα, ἕτινα εὐκόλως ἐδύνατο τις νὰ προῖδῃ· τὴν ἐπαύριον, περὶ τὰς ὀκτὼ ὥρας τῆς πρωίας, ὁ κλητὴρ ἔκρουσε τὴν θύραν, καὶ οὐδεὶς ἀπεκρίθη· ἔκρουσεν ἕκ δευτέρου, καὶ ἡ αὐτὴ σιωπὴ ἐπεκράτησεν· ἔκρουσε καὶ ἕκ τρίτου, τὸ αὐτό.

Ὁ κλητὴρ ἀπεσύρθη καὶ ἤλθεν· νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν σύμπραξιν τοῦ ἀστονύμου καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ κλειθροποιοῦ. Ἐπειτα δὲ καὶ οἱ τρεῖς ἐπανῆλθον ὑπὸ τὸν

δροφον τοῦ Δὸν Φιλίππου. Ὁ κλητὴρ ἔκρουσεν ἐπίσης ἀνωφελῶς, ὡς τὸ πρῶτον· τότε ὁ ἀστυνόμος ἔδωκε τὴν ἀδειαν εἰς τὸν κλειθροποιόν ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν· ὁ κλειθροποιὸς εἰσήγαγεν τὴν ἀντικλειδα τὸ κλειθρον· καὶ ἡ θύρα ἐνέδωσε. Ἐν τούτοις τί ἰστάμενον ὄπισθεν ἀνίστατο εἰς τὸ αἰνίγμα τῆς θύρας.

— Πρέπει νὰ σπρώξωμεν; ἠρώτησεν ὁ κλητὴρ.
— Σπρώξε! λέγει ὁ ἀστυνόμος. Ὁ κλειθροποιὸς ἔσπρωξε.

Καὶ κρότος πραγμάτων ἠκούσθη πιπτόντων καὶ συντριβομένων, ὡς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν ἀπὸ τούτων μεταπράτας ἐμπόρους. Ἐπειτα ἀντήχησαν γοεραὶ κραυγαί.

— Βοήθειαν! συνδρομήν! μὲ ληστεύουν! μὲ γυμνώνουν! ἀπωλέσθη! κατεσφράγη! ἔλεγεν ἡφωγή.

Ὁ ἀστυνόμος εἰσήλθεν, ὁ κλητὴρ ἠκολούθησεν τὸν ἀστυνόμον. Εὔρον τὸν Δὸν Φιλίππον, ὅστις ἀπέσπα τὴν κόμην τοῦ ἐνώπιον τῶν σιντριμμάτων τῆς σινικῆς του.

— Ἄ! ἀχρεοί! ἀνέκραξεν ὁ Δὸν Φιλίππος, παρτηρῶν αὐτούς, μ' ἐσυντρίψατε σιννικά δύο χιλιάδων σκούδων!

Καὶ θὰ ἦτο τὸ ἐλάχιστον ποσὸν ἂν τὰ σιννικά δὲν ἦτο κατακεραματισμένα πρότερον· ἀλλὰ τοῦτο ἠγγόνουν ὁ ἀστυνόμος καὶ ὁ κλητὴρ· εὐρίσκοντο ἐνώπιον τῶν σιντριμμάτων, τὸ κυλικεῖον ἦτον ἀνεστραμμένον, ἡ σιννική συντετριμμένη· ἀλλήθως, συνέθη τὸ δυστύχημα τοῦτο, καὶ ἂν κατὰ γράμμα δὲν ἦσαν νομίμως ὑποχρεωμένοι νὰ δώσουν λόγον διὰ τὴν ἐπισυμβάσαν ζημίαν, ἀλλ' ἐν συνειδήσει ἦσαν οὐχ ἦττον ἔνοχοι.

Ἡ δύσκολος θέσις τῶν ἠϋζανε ἐτι πλέον ἐκ τῆς ἀπελπισίας τοῦ Δὸν Φιλίππου.

Ἐκαστος μαντεύει, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, δὲν ἐπρόκειτο πλέον περὶ κατασχέσεως. Πῶς δύναται τις νὰ κατάσχῃ δι' εὐτελεῆ ποσότητα ἑκατὸν πεντήκοντα δουκάτων, τὰ ἐπιπλα ἀνθρώπου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου συντρίβει σιννικήν δύο χιλιάδων σκούδων!

Ὁ ἀστυνόμος καὶ ὁ κλητὴρ ἀπεπειράθησαν νὰ παρηγορήσωσι τὸν Δὸν Φιλίππον. ἀλλ' ὁ Δὸν Φιλίππος ἦτον ἀπαρηγόρητος, ὅχι βεβαίως διὰ τὴν ἀξίαν τῆς σιννικῆς. ὁ Δὸν Φιλίππος ἔπαθε πολλὰς ἄλλας ζημίας καὶ πολλὴ σημαντικωτέρας ταύτης, ἀλλ' ὁ Δὸν Φιλίππος ἦτον μόνον ὁ φύλαξ. ὁ ἰδιοκτήτης ὅστις ἦτον ἐραστὴς περιέργων πραγμάτων, ἔμελλε νὰ ἔλθῃ εἰς ἀναζήτησιν τῆς παρακαταθήκης του, καὶ ὁ Δὸν Φιλίππος μὴ δυνάμενος νὰ τὴν ἀποδώσῃ, ἤθελε θεωρηθῆ ἄτιμος.

Ὁ ἀστυνόμος καὶ ὁ κλητὴρ ἀπεφάσισαν νὰ φρολογηθῶσιν ἀμφότεροι. Τὸ συμβάν διαδιδόμενον ἐδύνατο νὰ τοὺς προξενήσῃ μεγίστην βλάβην. Ὁ νόμος παρασχρεῖ εἰς τοὺς ἐκτελεστάς του τὸ δικαίωμα νὰ κατάσχουν τὰ ἐπιπλα, ὅχι ὅμως νὰ τὰ συντρίβουν. Ἐπρόσφεραν εἰς τὸν Δὸν Φιλίππον ποσότητα τριακοσίων δουκάτων πρὸς ἀποζημίωσιν, καὶ τὴν ἐπιβρόχην τῶν ἐπὶ τοῦ δανειστοῦ του διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἐνὸς μηνὸς ἀναβολὴν ὡς πρὸς τὴν πληρωμὴν τῆς συναλλαγματικῆς.

Ὁ Δὸν Φιλίππος, ἐδείχθη καὶ αὐτὸς ἐλευθερίως καὶ μέγας πρὸς τὸν κλητῆρα καὶ τὸν ἀστυνόμον. Ἡ ἀλήθης λύπη δὲν εἶναι παντάπασιν μικρολόγος· ὅθεν συγκατετέθη ἄνευ συζήτησεως. Ὁ ἀστυνόμος καὶ

ὁ κλητὴρ ἀπεσύρθησαν μὲ τεθλιμμένην καρδίαν, βλέποντες τὴν τσαούτην τοῦ ἀνθρώπου ἀπελπίσιαν.

Ἡ παραχωρηθεῖσα προθεσμία εἰς τὸν Δὸν Φιλίππον ἐξέπνευσεν ἐν τσαούτῳ, καὶ ὡς ἕκαστος εἰκάζει, ὁ χρεώστης δὲν ἐσυλλογίσθη νὰ πληρωσῇ οὐδ' ὀβολόν.

Ὅθεν, πρῶτιαν τινὰ, ὁ Δὸν Φιλίππος θεωρῶν προσεκτικῶς ἀπὸ τὸ παράθυρόν του εἰς τὴν ὁδόν, καὶ τὴν προφύλαξιν ταύτην ἐλάμβανε πάντοτε, ὁσάκις ἠρθάνετο ἑαυτὸν ἐπαπειλούμενον ὑπὸ σωματικῆς κρατήσεως, εἶδε τὴν οἰκίαν του πολιορκημένην ἀπὸ δικαστικῶν κλητῆρας.

Ὁ Δὸν Φιλίππος ἦτον φιλόσοφος· ἀπεφάσισε νὰ διέλθῃ τὴν ἡμέραν του συλλογίζόμενος τὰς ἀνθρωπίνους συμφορὰς, καὶ νὰ μὴν ἐξέλθῃ εἰμὴ τὸ ἔσπερας. Ἄλλως, ἦτον περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους, καὶ ποῖος ἐξέρχεται, ἀκμάζοντος τοῦ θέρους, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Νεαπόλεως, παρὰ τοὺς κύνας καὶ τοὺς ἀστυνομικούς. Ὅχι τὴν ἡμέραν λοιπὸν διήλθον, καθ' ἃς οἱ δικαστικοὶ κλητῆρες ἐφρούρησαν ἀνωφελῶς. Τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ὁ Δὸν Φιλίππος ἔγεινεν ὀκνηρὸς, ἀφ' οὗ δὲν ἐξήρχετο πλέον· ἐθεώρησεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἡ ὁδὸς ἦτον ἐλευθερά, οὐδεὶς δικαστικὸς ἐκτελεστής. Ὁ Δὸν Φιλίππος ἐγνώριζε κάλλιστα τὴν δραστηριότητα τοῦ ἐχθροῦ μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε συμπλακῆ, ὥστε νὰ μὴ πιστεύσῃ οὕτως ἑαυτὸν, μίαν πρωίαν, καὶ ἄνευ αἰτίας ἀπληλαγμένον ἀπὸ τὰς καταδιώξεις του· ἡ οἰκαδιώχται του εἶναι κεκρυμμένοι διὰ νὰ τὸν κάμουν νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔφυγαν, καὶ νὰ ἐπιπέσωσι κατ' αὐτοῦ, καθ' ἣν στιγμὴν, λιμώττων ἀέρα καὶ ἥλιον, ἤθελεν ἐξέλθῃ διὰ ν' ἀναπνεύσῃ, καὶ τὸ μέσον τοῦτο ἤθελεν εἶναι πολὺ ἀσθενὲς καὶ ἀνάξιον αὐτῶν καὶ αὐτοῦ! ἡ ἐπῆγαν εἰς τὸν πρόεδρον νὰ ζητήσουν ἔνταλμα ἵνα τὸν συλλάβωσι κατ' οἶκον. Μόλις ἡ ἰδέα αὕτη διήλθε τὸν ἐγκέφαλον τοῦ Δὸν Φιλίππου, καὶ τὴν ἀνεγνώρισεν ὀρθὴν μὲ τὴν συνήθη ἐξυνοίαν του. Ὁ κίνδυνος γίνεται τέλος ἄξιος αὐτοῦ, πρόκειται νὰ τὸν ἀπαντήσῃ.

Ὁ Δὸν Φιλίππος ἦτον ἐξ ἐκεῖνων τῶν ἐπιτηδείων στρατηγῶν, οἵτινες δὲν διακινδυνεύουν τὴν μάχην, παρ' ὅταν εἶναι βέβαιοι ὅτι θὰ τὴν κερδήσωσιν· ἀλλὰ κατὰ τὴν περίστασιν ἠξεύρουν νὰ χρονοτριβῶσιν ὡς ὁ Φάβιος· ἢ ν' ἀπατῶσιν ὡς ὁ Ἀννίβας. Τὴν φορὰν ταύτην ἐπρόκειτο νὰ πολεμήσῃ, ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ, ἐπρόκειτο νὰ προσθάσῃ εἰς καταφύγιον ἀπαρτιστατον, νὰ εἰσδύσῃ εἰς ἐκκλησίαν τινὰ, διότι αἱ ἐκκλησίαι εἶναι εἰς Νεάπολιν ἄσυλον διὰ τοὺς ἐγκληματίας καὶ τοὺς χρεωφειλέτας αὐτούς.

Ἄλλὰ δὲν ἦτον εὐκόλον νὰ καταφύγῃ εἰς τοιοῦτον ἄσυλον. Ἡ πλησιεστὴ ἐκκλησία ἀπεῖχεν ἐξ ἑκκόσια βήματα τοῦλάχιστον. Ἐπάρχει, ὡς εἶπομεν, βιβλίον ἐπιγραφόμενον, Νεάπολις ἄνευ ἡλίου, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἐπιγραφόμενον Νεάπολις ἄνευ δικαστικῶν ἐκτελεσῶν.

Ἀφῆνς ὑψηλὴ ἰδέα διαπερᾶ τὸν ἐγκέφαλόν του. Τὴν προτεραίαν, ἤρθε τὴν γραϊάν του ὑπηρεστρίαν ὀλίγον τι κακοδιάθετον· εἰσέρχεται εἰς τὸν θάλαμόν της, τὴν εὐρίσκει εἰς τὴν κλινὴν, τὴν πλησιάζει καὶ παρατηρεῖ τὸν σφυγμὸν της.

— Μαρία τῆς λέγει, σείων τὴν κεφαλὴν, ταλαι-

πωρη Μαρία, εἴμεθα λοιπὸν χειρότερα παρὰ χθὲς,
— Ὅχι, ἐξοχώτατε, ἐξ ἐναντίας, ἀποκρίνεται ἡ γραϊά, αἰσθάνομαι ἑαυτὴν καλλίτερα, καὶ ἤθελα νὰ σηκωθῶ.

— Φυλάξου, καλὴ μου Μαρία! πρόσσε μὴ τὸ κάμεις! δὲν τὸ ἀνέχομαι. Ὁ σφυγμὸς εἶναι βραχὺς, ἀνώμαλος, ξηρὸς, βαθὺς, ἐμφαίνει πληθῶραν.

— Ὡ θεέ μου! τί εἶναι λοιπὸν, κύριε, ἡ ἀσθένεια αὕτη;

— Εἶναι φλόγωσις τῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ φλεβικὸν αἷμα εἰς τὰ ἄκρα, καὶ ἐπαναφέρουν τὸ ἀρτηριακὸν εἰς τὴν καρδίαν.

— Καὶ εἶναι ἐπικίνδυνον, ἐξοχώτατε;

— Τὸ πᾶν εἶναι κίνδυνος δυστυχῶς, Μαρία μου, διὰ τὸν φιλόσοφον· ἀλλὰ διὰ τὸν χριστιανόν, τὸ πᾶν εἶναι ἀξίειται καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος, ὅστις διὰ τὸν φιλόσοφον εἶναι αἰτία φρίκης, διὰ τὸν χριστιανόν εἶναι χαρὰ· ὁ φιλόσοφος δοκιμάζει νὰ τὸν φύγῃ, ὁ χριστιανὸς σπεύδει νὰ προτομασθῇ δι' αὐτόν.

— Αὐθέντα, μήπως θέλεις νὰ εἴπῃς ὅτι ἐφθασεν ἡ ὥρα καθ' ἣν πρέπει νὰ συλλογισθῶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς μου;

— Πρέπει πάντοτε νὰ συλλογίζομεθα περὶ αὐτῆς, καλὴ μου Μαρία, εἶναι τὸ μόνον μέσον τοῦ νὰ μὴ καταληφθῶμεν αἰφνιδίως ἀπὸ τὸν θάνατον.

— Μήπως εἶναι καιρὸς νὰ προτομασθῶ;

— Ὅχι, ὅχι, βεβαίως δὲν ἐφθασες ἀκόμη ἐκεῖ· ἀλλ' εἰς τὴν θέσιν σου, καλὴ μου Μαρία, ἤθελον στείλει πάντοτε νὰ ζητήσω τὴν θέαν κοινωνίαν.

— Ἄ! θεέ μου! θεέ μου!

— Μὴ φοβοῦ, γενναίότης! Ἄν δὲν τὸ κάμῃς δι' ἐσέ, κάμετο δι' ἐμέ, καλὴ μου Μαρία, εἴμαι πολὺ τεταραγμένος, πολὺ ἀνήσυχος, καὶ τοῦτο θὰ μὲ καθυσοχάσῃ, σὲ τὸ ὑπόσχομαι.

— Ἄ! τῷ ὄντι, εἴμαι πολὺ χειρότερα,

— Τὸ βλέπεις λοιπόν!

— Καὶ δὲν ἠξεύρω ἂν εἶναι καιρὸς ἀκόμη.

— Ἀναμφιβόλως, ὅταν σπεύσωμεν.

— Ὡ! τὴν ἁγίαν κοινωνίαν; τὴν ἁγίαν κοινωνίαν! ἀγαπητέ μου αὐθέντα.

— Ἀμέσως, καλὴ μου Μαρία.

Ὁ μικρὸς ὑπρέτης τοῦ θυρωροῦ ἐστάλη εἰς τὴν ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν, καὶ μετὰ δέκα λεπτὰ, ἠκούσθη ὁ κωδωνισκὸς τοῦ σκευοφύλακος· ὁ Δὸν Φιλίππος ἀνέπνευσεν.

Ἡ γραϊά Μαρία ἐξετέλεσε τὰ τελευταῖα θρησκευτικὰ καθήκοντά της μὲ πίστιν καὶ ταπεινώσιν, αἵτινες ἔφερον εἰς κατάνυξιν ὄλους τοὺς περιεστώτας. Ἐπειτα, ἀφοῦ ταῦτα ἐτελείωσάν, ὁ εὐλαθὲς κύριός της, ὅστις τῆς ἔδωκε τόσο καλὴν συμβουλὴν, καὶ διόλου δὲν τὴν ἐγκατέλειψε, καθ' ὃ διάστημα τὴν ἐξετέλει, ἐπανήλθε μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνοδείας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κρατῶν τὴν βάρδον εἰς τὸς σκιάδος.

Εἰς τὴν θύραν εἶρε τοὺς κλητῆρας, οἵτινες ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας τὸ ἔνταλμα τῆς συλλήψεως, ἤρχοντο νὰ τὸν συλλάβωσι κατ' οἶκον εἰς τὴν θέαν τῶν ἀχράντων μυστηρίων οὗτοι ἐγονυπέτησαν· εἶδον δὲ πρῶτον τὸν σκευοφύλακα, πορευόμενον καὶ σημαίνοντα τὸν κωδωνισκὸν του, ἔπειτα δύο λαζαρόνους ἐνδεδυμένους ὡς ἀγγέλους, ἔπειτα τοὺς ἐργάτας τῆς ἐνορίας οἵτινες ἐβάδιζον κατὰ τάξιν καὶ ἀνὰ δύο κρατοῦντες λαμπάδας· ἔπειτα τὸν ἱερέα, ὅστις ἔφερε τὰ ἅγια μυστήρια, ἔπειτα τέλος πάντων τὸν χρεωφειλέτην των κρατοῦντα διὰ

τῶν δύο του χειρῶν τὴν ἱερὰν βάρδον καὶ διαβαίνοντα ἔμπροσθεν τῶν μετὰ ψαλμωδιῶν.

Φθάσας εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπομένως εὐρεθεὶς ἐν τόπῳ ἀσφαλείας, ἔγραψεν εἰς τὴν καλὴν Μαρίαν ὅτι δὲν ἦτον ἀσθενεστέρῃ αὐτοῦ, καὶ ἐδύνατο νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν εὕρῃ τὸ ταχύτερον.

Μετὰ μίαν ὥραν τὸ ἄξιον ζεῦγος ἦτον ἡνωμένον.

Ὁ δανειστὴς εὗρε τέσσαρας καθέδρας, ἕνα κυλικεῖον, καὶ τέσσαρα κάνιστρα σιννικά τετραυμένα. Τὸ ὄλον ἐπωλήθη ἐπὶ δημοπρασίας διὰ δέκα καρλίνια.

Ὁ Δὸν Φιλίππος δὲν εἶχε πλέον ἀνάγκην ἐπιτίλων, εὖρε στιγμιαίως οἰκὴν διευτρεπισμένον. Ὁ φίλος του ὁ καλλιτέχνης, ὅστις ἐμίμητο τόσο ἐξαισιῶς τοὺς ἀγγέλους, ἔγεινεν αἴφνης πολυτάλαντος διὰ μιάς τῶν ἀνηκούστων καὶ καλῶς ἀποδεχομένων ἰδιοτροπιῶν τῆς τύχης. Εἰς Ἀγγλὸς ὑπέρπλουτος, ὅστις κατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν προσδληθεὶς ἀπὸ ὑποχονδρίαν, ἦλθεν εἰς Νεάπολιν, ὡς ἔρχονται ἐκεῖ ὅλοι οἱ Ἀγγλοὶ· οὗτος ἐπῆγε εἰς τὴν παράστασιν τοῦ Ἀρλεκίνου καὶ δὲν ἐγέλασεν, ὁ ἱατρός του τὸν ἐθεώρει ὡς ἀνθρώπον ἀπολωλότα.

Μίαν ἡμέραν ἐσυλλογίσθη νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Φιορεντίνι, ἐνθα παρίστανον μετάφρασιν τῶν γελοίων Ἀγγλίδων, παρὰ τοῦ ἐνδόξου κυρίου Σκριβου. Εἰς Ἰταλίαν, ὅλα τὰ δράματα εἶναι τοῦ Σκριβου. Εἶδον ἐκεῖ νὰ παραστάνωσι τὸν Μαρίνον Φαλιέρον παρὰ τοῦ Σκριβου, τὴν Λουκρετίαν Βόργιαν παρὰ τοῦ Σκριβου, τὸν Ἀντωνίον παρὰ τοῦ Σκριβου, καὶ ὅταν ἀνεχώρουν ἀνήγγειλον τὸν Κωδωνισκὸν τοῦ Ἀγίου Παύλου παρὰ τοῦ Σκριβου.

Ὁ ἀσθενὴς ἐπῆγε νὰ ἰδῇ τὰς γελοίας Ἀγγλίδων, παρὰ τοῦ Σκριβου, καὶ εἰς τὴν θέαν τοῦ Λελίου, ὅστις παρίστανε μίαν ἐξ αὐτῶν τῶν κυριῶν, (ὁ Λέλιος ἦτο φίλος τοῦ Δὸν Φιλίππου), ὁ Ἀγγλος μας τοσοῦτον ἐγέλασεν, ὥς ὁ ἱατρός του ἐφοβήθη μήπως ὡς ὁ τοῦ Βοδέσκου, προσεβλήθη καὶ αὐτοῦ ὁ σπλήν.

Τὴν ἐπαύριον ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Φιορεντίνι, ὅπου παρίστανον τοὺς δύο Ἀγγλοὺς παρὰ τοῦ Σκριβου, καὶ ὁ ὑποχονδριακὸς ἐγέλασεν ἐτι περισσότερον παρὰ τὴν προτεραίαν.

Τὴν μεθαύριον, ὁ ἀναλαβὼν ἀσθενὴς, ἔκαμεν ἐπίσης χρῆσιν τοῦ ἱατρικοῦ τὸ ὁποῖον τὸν ἐπροξένει τσαούτην ὀφέλειαν· ἦλθε καὶ ἐκ τρίτου εἰς τὸ Φιοραντίνι· εἶδε τὸν Φιλέριδα τοῦ Σκριβου, καὶ ἐγέλασεν ἐτι πλέον παρὰ τὰς προλαβούσας ἡμέρας.

Ἐκ τούτου προέκυψεν, ὥστε ὁ Ἀγγλος ὅστις δὲν ἔτρωγε πλέον, οὐδ' ἔπινεν, ἀνέλαθε κατ' ὀλίγον τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν δίψαν καὶ τρεῖς μῆνας μετὰ τὰς τακτικὰς φοιτήσεις του εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ Λελίου, ἔπαθε δυσπεψίαν ἐκ τῶν μακαρονίων καὶ τοῦ ἀνοσμοῦ τῆς Καλαβρίας, ἥτις εὐθὺς μὲν τὸν ἔφερε τὴν ἀκόλουθον νύκτα εἰς τὸν τάφον. Κατὰ τὴν τελευταίαν του, πλήρης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνης του, ὁ ἄξιος νησιώτης ἀφήσε τριῶν χιλιάδων ἀγγλικῶν λιρῶν εἰσόδημα εἰς τὸν Λέλιον, ὅστις τὸν ἐθεράπευσεν· οὕτω ὁ Λέλιος, κατασταθεὶς πολυτάλαντος, ἀπεσύρθη τοῦ θεάτρου· ὠνομάζετο τοῦ λοιποῦ Δὸν Λέλιος, καὶ ἐνοικίασε τὸν πρῶτον ὄροφον τοῦ ὠραιότερου παλατιοῦ, τῆς ὁδοῦ Τολέδο, καὶ πιατὸς εἰς τὴν φιλίαν, ἔσπευσε νὰ προσφέρῃ ἐν κατάλυμα εἰς τὸν Δὸν Φιλίπ-

πον Βιλάννην· ἡ προσφορὰ αὕτη, γινόμενη τὴν προτε-
ραϊαν μόνον, καθίστα τὸν Δὸν Φιλίππον ἀμέριστον διὰ
τὴν στέρησιν τῶν ἐπιπλῶν του.

Παρήλθεν ἐν ἔτος δλόκληρον περιπου, καὶ οὐδεὶς λό-
γος ἔγενετο περὶ τοῦ Δὸν Φιλίππου Βιλάννη. Ἄλλοι
μὲν ἔλεγον ὅτι μετέβη εἰς Γαλλίαν, ὅπου ἔγεινεν ἀργο-
λάβος σιδηροδρόμων· ἄλλοι δὲ μετέβη εἰς Ἀγγλίαν,
ὅπου ἐφεύρε νέαν φωτοφόρον ἀμύδα.

Ἄλλ' οὐδεὶς ἐδύνατο θετικῶς νὰ εἴπῃ τί ἔγεινεν ὁ
Δὸν Φιλίππος Βιλάννης, ὅτε τὴν 15 τοῦ Νοεμβρίου
1835, ἡ ἑταιρία τῶν προσκυνητῶν ἔλαβε τὴν ἀκόλουθον
ἐἰδοποίησιν.

« Ἐπειδὴ ὁ εὐγενέστατος Δὸν Φιλίππος Βιλάννης
» ἀπέθανεν ἀπὸ ὑποχανδρίαν, ἡ σεβαστὴ ἀδελφότης
» τῶν προσκυνητῶν παρακαλεῖται νὰ δώσῃ τὰς ἀμέσους
» διαταγὰς τῆς διὰ τὴν κηδείαν του. »

Διὰ τὴν ἐνοήτων ἐν ἀναγνώσταις μας τί ἐσήμαι-
νεν ἡ πρόσκλησις αὕτη, πρέπει νὰ τοῖς εἴπωμεν λέξεις
τινάς περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν γίνονται αἱ ἐπικηδεῖαι
τελεταί εἰς Νεάπολιν.

Παλαιὸν ἔθος ἐπικρατεῖ τοῦ νὰ θάπτωνται οἱ νεκροί
εἰς τὰς ἐκκλησίας· ἀδιάρητον ἂν ἦναι νοσῶδες, ἀν-
μολύγη τὸν ἀέρα, ἀν προσέβῃ τὴν πανώλην καὶ χόλεραν,
εἶναι Ἐθός, καὶ ἀπὸ τὴν μίαν ἄκρην τῆς Ἰταλίας
μέχρι τῆς ἄλλης κλινῶσιν πάντες αὐχένα ἐνώπιον τῆς
λέξεως ταύτης.

Καὶ οἱ μὲν εὐγενεῖς ἔχουν κληρονομικὰς ἐκκλη-
σίας πεπλουτισμένας ὑπὸ χρυσοῦ καὶ μαρμάρου, καὶ
περικουσμήτους ὑπὸ τῶν εἰκονογραφῶν τοῦ Δομινίκου,
τοῦ Ἀνδρέου Σάρτου καὶ τοῦ Ριχάρδου.

Οἱ δὲ πτωχοὶ μεταφέρονται ὑπὸ δύο νεκροπατρῶν,
ἐπὶ νεκροπομπῇ ἀμάξης εἰς τὸ κοιμητήριον.

Αὕτη εἶναι ἡ μεγαλύτερα συμφορὰ, ὃ τελευταῖος
ἐξευτελισμὸς, ἡ σκληροτέρα ποιητὴν τὴν ὁποίαν δύνα-
ται τις νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τοὺς δυστυχεῖς τούτους, οἱ-
τινες ὑπέφερον μὲν γενναίως τὴν δυστυχίαν καθ' ἡ-
πασαν τὴν ζωὴν των, μόνον δὲ μετὰ θάνατον αἰσθάν-
ονται τὸ ἄχος αὐτῆς. Οὕτω, καθεὶς ζῶν λαμβάνει
πρόνοιαν ν' ἀποσύγῃ τοὺς νεκροπάτας, τὴν νεκρι-
κὴν ἀμαξίαν καὶ τὸ Ἄγιον Πέδιον, (τὸ κοιμητή-
ριον) Ἐκ τούτου λοιπὸν σχηματίζονται αἱ ἑταιρίαι
διὰ τὰς ἐπικηδεῖους τελετὰς μεταξὺ τῶν πολιτῶν
ἐκ τούτου αἱ ἀμοιβαῖαι ἀσφάλειαί, οὐχὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς,
ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ θανάτου.

Ἰδοὺ οἱ γενικοὶ τύποι τῆς παραδοχῆς εἰς μίαν τῶν
πεντήκοντα νεκρικῶν δημηγῆσεων τῆς εὐθύμου Νεα-
πόλεως. Ἐν τῶν μελῶν τῆς ἑταιρείας παρῶσιν αἱ
τὸν νεφόνον, ὅστις ἐκλέγεται ἀδελφὸς διὰ μι-
στικῆς ψυχοφορίας. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὁ-
σάκις θέλει νὰ ἐκτελέσῃ χρέος τι θρησκευτικόν, με-
ταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀδελφότητος, ἥτις
εἶναι ἡ θετὴ παροικία του· αὕτη ὠφελεῖ, διὰ μικροῦ
μηνιαίου φόρου, νὰ τὸν νυμφεύσῃ κατὰ τὸ διάστημα
τῆς ζωῆς του, καὶ νὰ τὸν ἐνταφιάσῃ μετὰ θάνατον.

Ἄν ἐπεναντίας ἡμέλησέ τις τοὺς τύπους τούτους,
οὐχὶ μόνον ἀναγκάζεται νὰ πληρῶνῃ ἀδρότατα πάσας
τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς, τὰς ἐκτελουμένας κατὰ
τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του, ἀλλ' ἀκόμη οἱ συγγε-
νεῖς εἶναι ὑπόχρεοι νὰ πληρῶσιν μὴ μὲν ποσό-
τητας, διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν ἐπικηδεῖαν
μεγαλοπρέπειαν, ἥτις εἶναι ἡ ὑπερτάτη δόξα τοῦ Νεα-
πολίτου, εἰς ὅποιανδήποτε τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, εἰς
ὅποιονδήποτε βαθμὸν εὐλαβείας καὶ ἀν διετέλεσεν.

Ἄλλ' ἂν ὁ μακαρίτης ἀποτελῆ μέρος ἀδελφότητός
τινος. τὸ πρᾶγμα ἔχει πάντῃ διαφόρως. Οἱ συγγε-
νεῖς εἰς τίποτε δὲν ἔχουν νὰ ἐνασχοληθῶσι, παρὰ μόν-
ον νὰ κλαύσωσι κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἦτον τὸν νε-
κρὸν. Ἀπασαί αἱ δυσκολίαι, αἱ δαπάναι αἱ πομπαὶ
εἶναι ἔργον τῆς ἀδελφότητος. Ὁ μακαρίτης μεταφέ-
ρεται ἐν πομπῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου τίθεται εἰς
τάφον ἰδιαιτέρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπιγράφεται τὸ ὀ-
νομαί του, ἡ ἡμέρα τῆς γενήσεώς του, καὶ τοῦ θανά-
του του, καὶ πρὸς τοὺς δύο στίχοι ἐγκωμιαστι-
κοὶ κατ' ἐκλογὴν τῶν συγγενῶν.

Τέλος δλόκληρον ἔτος φάλλεται καθ' ἐκάστην δέη-
σιν ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς του. Προσέει
δὲ τὴν 2. Νοεμβρίου, ἡμέραν τῶν κεκοιμημένων, εἰ
τύμβοι ἐκάστης ἀδελφότητος ἀνοίγονται εἰς τὸ κοινόν.
Οἱ πρόναιοι περικαλύπτονται ὑπὸ μαύρου μεταξοπτε-
λου, ἀνθὴν καὶ εὐδαίαι ἀρωματίζουσι τὴν ἀμφοσφαι-
ραν, τὰ νεκρικὰ ὑπόγεια φωτίζονται. Τότε ἀνορθοῦ-
σι τοὺς σκελετοὺς τῶν ἀδελφῶν, τεθνεώτων κατὰ τὸ
ἔτος ἐκεῖνο, τοὺς ἐνδύουσι μὲ τὰ ὠραιότερά των ἐν-
δύματα, τοὺς θάπτουσιν εὐλαβῶς εἰς πατῶδες ἐπὶ
τούτῳ παρεσκευασμένους κύκλῳ τῆς αἰθούσης, ἔπει-
τα δέχονται τὰς ἐπισκέψεις τῶν συγγενῶν των, οἱ-
τινες ὀδηγοῦσιν ὑπερῆφάνως τοὺς φίλους των καὶ γνω-
ρίμους, διὰ νὰ καταδείξωσιν εἰς αὐτοὺς πόσον δεόν-
τως περιποιῶνται μετὰ θάνατον τὰ μέλη τῆς οἰκο-
γενείας των. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς θάπτουν ὀριστικῶς
εἰς κηπὸν πορτοκαλεῶν, ὀνομαζόμενον Γ ἦ ν ἰ ε ρ ά ν.

Πάντα τὰ νεκρικὰ σωματεῖα ἔχουσιν εἰσοδήματα,
δικαιώματα, προνόμια πολὺ σεβαστὰ, καὶ κυβερνῶν-
ται ὑπὸ ἡγούμενου, ὅστις ἐκλέγεται κατ' ἔτος με-
ταξὺ τῶν συναδελφῶν. Ὑπάρχουσιν ἀδελφότητες δι'
ὄλας τὰς τάξεις καὶ δι' ὄλας τὰς κλάσεις, διὰ τοὺς
εὐγενεῖς καὶ διὰ τοὺς ἄρχοντας, διὰ τοὺς ἐμπόρους
καὶ διὰ τοὺς ἐργάτας.

Μία μόνη, ἡ ἀδελφότης τῶν προσκυνητῶν, ἥτις εἶ-
ναι ἡ ἀρχαιότερα, καὶ ἡ πλέον σεβασμία, διατηρήσα-
σα τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχικῆς ἐκκλησίας, παραδέχεται
ἐξίσου τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ἀστούς. Εἰς αὐτὴν δὲν
ὑπάρχουν προνόμια, πάντας ἐδρεύουσιν ἐπὶ τῶν αὐτῶν
βάθρων, φέρουσι τὸ ἴδιον ἐνδύμα, ὑποτάσσονται εἰς
τοὺς αὐτοὺς νόμους, καὶ τὸ δημοτικὸν πνεῦμα τοῦ
κανονισμοῦ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ὄρου τοῦ νὰ ἐκλέ-
γηται ὁ ἡγούμενος ἐναλλάξ τοῦ ἔτους μεταξὺ τῶν
εὐγενῶν ἢ μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ ἄρ' οὐ ἡ ἀδελ-
φότης ὑπάρχει, πῶποτε ἡ τάξις αὐτῆ δὲν ἀνετρά-
πη.

Τῆς ἐντίμου ταύτης ἑταιρείας ἦτο μέλος ὁ Δὸν
Φιλίππος Βιλάννης, καὶ πόσον καλῶς ἠθοῦσεν τὴν βα-
ρύτητα τοῦ νὰ εἶναι μέλος αὐτῆς, ὥστε ὅσον χα-
μηλὰ καὶ ἂν ἐκρημνίσθη ἀπὸ τὰς περιπετειὰς τῆς
τύχης, ἐπλήρωσε πάντοτε μὲ θρησκευτικὴν ἀκριβείαν
τὸν ἐτήσιον καὶ γενικὸν φόρον του.

Ὅθεν πολὺ ἐλυπήθησαν, ἀλλὰ δὲν ἐξεπλάγησαν
λαβόντες εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἀδελφότητος τὴν εἴ-
θησιν τοῦ θανάτου τοῦ Δὸν Φιλίππου, καὶ τὴν πρὸς-
κλησιν νὰ παρασκευάσωσι τὴν κηδείαν του.

Κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἶχεν ἐκλεχθῆ παρὰ τῆς
πλειονοψηφίας περίφημος τις ἔμπορος μυραίνης, ἀπο-
λαύων φήμην εὐλαβείας ἀξιοσημειώτου μὲν εἰς πᾶ-
σαν ἐποχὴν, ἀλλ' ἥτις εἰς τὰς ἡμέρας μας ἦτον ὑ-
περβολικὴ. Οὕτως, ὡς ἡγούμενος, εἶχεν ἐντολὴν νὰ
δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς διὰ τὴν ταφὴν τοῦ Δὸν

Φιλίππου Βιλάννη· ἔστειλε λοιπὸν ἐργάτας εἰς τὴν
τελευταίαν κατοικίαν τοῦ μακαρίτου ὑπ' Ἀριθ. 15.
τῆς δ δ ο Ὑ Γ ο λ ε δ ο υ, ἵνα παρασκευάσωσι τὸ νε-
κρικὸν θωμάτιον, συνεκάλεσε τοὺς ἀδελφούς, καὶ προ-
σεκάλεσε τὸν ἐφημέριον νὰ εἶναι ἕτοιμος. Εἰκόσι τεσ-
σάρας ὥρας μετὰ τὴν τελευτὴν, προθεσμίαν ἀπαι-
τουμένην παρὰ τοῦ νόμου, ἡ πομπὴ ἐπορεύθη ὡς ἀ-
κολούθως πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ Δὸν Φιλίππου. Εἰς
κόμη, ἐκλεγόμενος μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων εὐγε-
νῶν τῆς Νεαπόλεως, ἐκράτει τὸν φέρον τῆς ἀ-
δελφότητος, ἔπειτα οἱ συναδελφοὶ παρατεταγμένοι ἀνὰ
δύο καὶ ἐνδεδυμένοι τὰ ἐρυθρὰ τῶν μετανοούντων
ἐνδύματα, προηγούντο τῆς παναργύρου νεκροθήκης,
πλουσίως γεγλυμμένης καὶ κεκοσμημένης, πῆν ὁποίαν
ἐκάλυπτε μεγαλοπρεπὲς κάλυμμα ἐξ ἐρυθροῦ μετα-
ξοπίλου διαπεποικιλμένου καὶ περιενδεδυμένου ὑπὸ
χρυσῶν κροσσῶν, τὸ ὁποῖον ἔφερον δώδεκα ῥωμα-
λέοι νεκροφόροι. Ὅπισθεν τῆς νεκροθήκης ἐβάδιζεν
ὁ ἡγούμενος μόνος καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐξ ἐβέ-
νου μὲ κεφαλὴν ἐλεφαντίνην, παράσημον τοῦ ἀξιό-
ματός του· τέλος, ὀπισθεν τοῦ ἡγούμενου, ἵνα συμ-
πληρώσῃ τὴν τελετὴν, τὸ σεβαστὸν σῶμα τῶν πτω-
χῶν τοῦ ἀγίου Ἰανουαρίου.

Ζητοῦμεν συγγνώμην δι' αὐτὴν τὴν νέαν παρέκ-
θασιν· ἀλλ' ἐπειδὴ πραγματευόμεθα ἀντικείμενον ἄ-
γνωστον σχεδὸν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, θέλομεν
κατὰ πρῶτον τοῖς ἐξηγήσει τί εἶναι οἱ πτωχοὶ τοῦ
ἀγίου Ἰανουαρίου, ἔπειτα θέλομεν ἐπαναλάβει τὴν
τερπνὴν ταύτην διήγησιν, εἰς τὸ μέρος ὅπου τὴν διε-
κόψαμεν.

Εἰς Νεάπολιν, ὅταν οἱ ὑπηρεταὶ γηράσαντες, κα-
θίστανται ἀνίκανοι νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς ζῶντας κυ-
ρίου των, οἱτινες ἐν γένει εἶναι δυσυπρέτητοι, ἀλ-
λάσσουν δεσπότην, μεταβαίνοντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν
τοῦ ἀγίου Ἰανουαρίου. Οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀπόμαχοι τῶν
ὑπηρετῶν.

Ἐκαστος ὑπηρετῆς, ἅμα εθάζῃ τὴν ἡλικίαν ἢ τὸν
παρὰ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενον βαθμὸν τῆς σωματι-
κῆς ἀσθενείας, διὰ νὰ γείνη παραδεκτὸς μεταξὺ τῶν
πτωχῶν τοῦ ἀγίου Ἰανουαρίου, καὶ λάβῃ τὸ διπλω-
μά του ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν θησαυροφύλακα τοῦ
τάγματος, δὲν ἔχει πλέον περὶ οὐδενὸς ἄλλου νὰ
φροντίσῃ, εἰμὴ νὰ δέεται εἰς τὸν Θεόν, ὅπως τῷ
ἐξαποστείλῃ ὅσον ἔνεστι μεγαλῆτερον ἀριθμὸν νε-
κρῶν.

Τῷ ὄντι, οὐδεμία συμβαίνει κηδεῖα ἐπίσημος κατὰ
τι, ἀνευ τῶν πτωχῶν τοῦ ἀγίου Ἰανουαρίου. Ἐκα-
στος τεθνεὺς, σεβόμενος ὀλίγον ἑαυτὸν, πρέπει νὰ
τοὺς λάβῃ εἰς τὴν συνοδείαν του. Τοὺς συγκαλοῦσι
κατ' οἶκον, καὶ μεταβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νε-
κροῦ, λαμβάνουσι τρία καρτίνια ἕκαστος καὶ συνοδεύ-
σων τὸ σῶμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν τόπον τῆς
ταφῆς, κρατοῦντες εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα μικρὰν ση-
μαῖαν μελανῆν, κυματούσαν ἐπὶ ἄκρας λόγης.

Ἐνώσθ συνοδεύουν τὴν κηδείαν, τὸ μεγαλύτερον
σέβας περιβάλλει τοὺς πτωχοὺς τοῦ ἀγίου Ἰανουαρίου
ἀλλὰ μόλις οἱ δυστυχεῖς ἀπόμαχοι παύσωσιν νὰ ἐβρί-
σκῶνται ὑπὸ τῆν προστασίαν τοῦ φερέτου, καὶ ἀμέσως
χάνουν τὸ γνήτευμα, τὸ ὁποῖον τοὺς ὑπεράσπιζε, καὶ
γίνονται ἀπλῶς μόνον οἱ λογοφόροι τοῦ θανάτου.
Τότε ἐκσυρτίττονται, πύονται, διώκονται, καὶ προπέμ-
πονται μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαμονῆς των, μαστι-

ζόμενοι ὑπὸ τῶν φλοῶν τῶν λεμονίων, καὶ τοῦ ἐν-
δου τῆς κράμβης, ἐκτὸς ἂν κατὰ τύχην διαβῇ με-
ταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἐπιτιθεμένων κίων φέρων χύ-
τραν εἰς τὴν οὐραν. Ἡξέουρομεν ὅτι εἰς ὄλα τὰ
μέρη τοῦ κόσμου, χύτρα καὶ κίων συνδεδεμένοι διὰ
τοῦ ἄκρου θώμιγκος εἶναι γεγονὸς ἐπίσημον.

Ὁ φαρσοφόρος, οἱ συναδελφοί, ἡ νεκροθήκη, οἱ νε-
κροφόροι, ὁ ἔμπορος καὶ οἱ ἐνδεεῖς τοῦ ἀγίου Ἰα-
νουαρίου ἐφθάσαν ἔμπροσθεν τοῦ ἀριθμοῦ 13 τῆς δ-
δοῦ Τολεῶδου ὅπου ἡ συνοδεία καὶ ἐσταμάτησε. Τέσσαρες
ἀποφόροι ἀνέβησαν εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον, ἔλαβον
τὸ νεκροκράββατον, τὸ κατέβασαν, καὶ τὸ ἔθεσαν ἐν-
τὸς τῆς ἀργύρας νεκροθήκης. Ἀμέσως ὁ ἡγούμενος
ἐπληξῆ τὴν γῆν μὲ τὴν βακτηρίαν του, καὶ ἡ ἐκ-
φορὰ ἀναλαβοῦσα τὴν πορείαν τῆς, ἐπιτρέψει ἀργῶς καὶ
μετὰ μέλους εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Τὴν ἐπαύριον τῆς κηδείας, ὁ ἡγούμενος, ὅστις ἐκ
τῶν ἰδιωτικῶν ἐξῆών του, διέμενε καθ' ὄλην τὴν
ἡμέραν εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἐξῆλθεν, ἅμα τῆς νυ-
κτὸς ἐπελθούσης, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς περιδιάβασιν πε-
ρὶ τὴν προκουμαίαν, ἀπαγγέλων νοσερῶς ψαλμὸν τινα
διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ Δὸν Φιλίππου Βιλάννη, ὅταν εἰς
τὴν περιστροφὴν τῆς ἐδοῦ τοῦ ἀγίου Ἰωα-
κείμ, εἶδεν ἐρχόμενον εἰς συνάντησίν του ἀνθρώπον
τινα, ἐκπληκτικὴν ὁμοίότητα ἔχοντα μὲ τὸν μακα-
ρίτην, καὶ ὄλος ἐκθαμβὸς ἐσταμάτησεν. Ὁ ἀνθρώπος
ἐπροχώρει πάντοτε, καὶ καθ' ὅσον ἐπροχώρει ἡ ὁμοί-
ότης ἐγίνετο ἐπὶ μάλλον καταφανεστέρα. Ὅταν δὲ
εὗρίσκετο δέκα μόνον βήματα μακρὰν, πᾶσα ἀμ-
φιβολία ἐξέλιπε, ἐπειδὴ ἦτον ἐναργέστατα ἡ σκιά τοῦ
Δὸν Φιλίππου Βιλάννη.

Ἡ σκιά μὴ προσέχουσα εἰς τὸ ἀποτελέσμα, τὸ
ὁποῖον προήγαγεν, ἐπροχώρησε πρὸς τὸν ἡγούμενον
κατ' εὐθείαν. Ὁ δυστυχὴς ἔμπορος ἔμεινεν ἀκίνητος,
καὶ ἰδρῶς ψυχρὸς περιέβρεξεν ἐκ τοῦ μετώπου τὰ γό-
νατά του συνεχρούοντο, οἱ δὸδόντες του συνεπρίγνοντο
ἐκ συστολῆς σπασμοδικῆς, καὶ δὲν ἐδύνατο οὐδὲ
νὰ προχωρήσῃ οὐδὲ νὰ ὀπισθοδρομήσῃ. Ἐδοκίμασε
νὰ κράξῃ εἰς βοήθειάν του, ἀλλ' ὡς ὁ Αἰνείας εἰς τὸν
τάφον τοῦ Πολυδώρου, ἠθοῦσθη τὴν φωνὴν του ἐκ-
πέουσιν εἰς τὸν ἀέρυγγά του, καὶ μόνον ἤχον ἀ-
φῆκε κωρὸν καὶ ἀναρθρὸν, ὁμοιάζοντα τὴν ἀγωνίαν
τοῦ θανάτου.

— Καλὴν ἡμέραν, ἀγαπητέ μου ἡγούμενε, λέγει
τὸ φάντασμα.

— Εἰς τὸ ὄρομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ
τοῦ ἀγίου πνεύματος, ὑπενοῦθόριεν ὁ ἡγούμενος.

— Ἀμὴν! ἀπεκρῆθη τὸ φάντασμα.

— Ὑπάγε ὀπίσω μου Σατανά! ἀνέκραξεν ὁ ἡ-
γούμενος.

— Τίς σε ταράττει λοιπὸν πολυαγαπητέ μου; ἠρώ-
τησε τὸ φάντασμα θεωρῶν κύκλῳ αὐτοῦ, ὡς νὰ ἐξή-
ται τὸ ἀντικείμενον τὸ ὁποῖον ἐπροξέειναι τὸν τρόμον, ἀ-
πὸ τῶν ὁποῖων ἐφαίνετο κυριευμένος ὁ πτωχὸς ἔμπορος
τῆς μυραίνης.

— Φύγε, ἀγαθοποιὸν ψυχῆ! ἐξηκολούθησεν ὁ ἡγού-
μενος, καὶ σὲ ὑπόσχουμαι νὰ ψαλῇ ἀκολουθία διὰ τὴν
ἀνάπαυσίν σου.

— Δὲν ἔχω ἀνάγκην τῶν ἀκολουθῶν σου, λέγει τὸ
φάντασμα· ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ μὲ δώσῃς τὸ ἀργύριον τὸ
ὁποῖον ὑπελογίζετο ν' ἀφαιρώσης πρὸς τὸ καλὸν τούτο
ἔργον, τὸ ἀργύριον τούτο πολὺ ἤθελε μὲ εὐχαριστήσαι.

— Είναι αυτός, είπεν ὁ ἡγούμενος· ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἄλλην ζωὴν διὰ τὴν δανεισθῆναι εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος.
 — Ποῖος αὐτός; ἠρώτησε τὸ φάντασμα.
 — Ὁ Δὸν Φίλιππος Βιλάννης.
 — Δόξα τῷ Θεῷ! καὶ ποῖος θέλεις νὰ ἦμαι;
 — Συγγνώμην, ἀγαπητὴ ἀδελφέ μου, ἐπανέλαβεν ὁ ἡγούμενος τρέμων.
 — Δύναται τις χωρὶς νὰ φανῆ ἀδιάκριτος νὰ σ' ἐρωτήσῃ τοῦ διαμένεις, ἢ μᾶλλον τοῦ διέμενες;
 — Εἰς τὴν ὁδὸν Τολέδου, ἀριθμὸς 15· ἀλλ' εἰπέ με διατὶ με κάμνεις τὴν ἐρώτησιν ταύτην;
 — Διότι πρὸ τριῶν ἡμερῶν μᾶς ἔγραψαν ὅτι ἀπέθανες. Ἦλθαμεν εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἐθέσαμεν τὸν κράββατόν σου εἰς τὴν νεκροθήκην, καὶ σ' ἐφέραμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅπου καὶ ἐνεταφιάσθης.
 — Εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλοσύνην! εἶπεν ὁ Δὸν Φίλιππος.
 — Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν, χθὲς ν' ἀποθάνῃς νὰ σὲ θάψωμεν, καὶ σήμερον νὰ σὲ ἀπαντήσω ἐδῶ;
 — Ἄνεστήθην, λέγει ὁ Δὸν Φίλιππος.
 Καὶ δίδων εἰς τὸν καλὸν ἡγούμενον βράσιμα φιλίας ἐπὶ τοῦ ὤμου, ὁ Δὸν Φίλιππος ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν του. Ὁ ἡγούμενος ἔμεινε στυγμᾶς τινος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, θεωρῶν τὸν Δὸν Φίλιππον ἀπομακρυνόμενον, καὶ γινόμενον ἀφαντον εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ Τολέδου. Ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ καλοῦ ἡγούμενου ἦτον, ὅτι ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ θαυματουργήσῃ ἀναστήσας τὸν Δὸν Φίλιππον, ἀλλὰ σκεπτόμενος ἐμβριθέστερα ἐδυσκόλευτο νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ Δὸν Φίλιππος ἐδύνατο νὰ ἦναι ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν συνεκάλεσε τὸ συμβούλιον τῶν ἐταίρων διὰ νὰ τοῦ ἐκθέσῃ τὰς ἀμφιβολίας του. Ὁ ἀξιὸς ἔμπορος τοῦ διηγήθη τὸ συμβεβηκός, τὸ πῶς ὁ Δὸν Φίλιππος τοῦ ὠμίλησε, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον τοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι ἀνεστήθη.

Εἰς τῶν παρευρισκομένων ἐκίνησε τὴν κεφαλήν.
 — Ἀμφιβάλλεις δι' ὅσα σὲ εἶπα, ἠρώτησεν ὁ ἡγούμενος.
 — Παντάσῃν, ἀπεκρίθη ὁ δῦσιπτος· ἀλλ' ὀλίγον πιστεύω εἰς τὰ φαντάσματα, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἐνδέχεται νὰ κρύπῃ τέχνασμα τὰ νῆον τοῦ Δὸν Φίλιππου, εἶμαι γνώμης, ἅμα ληφθῶσιν εὐρύτεραι πληροφορίαι, νὰ τὸν εἰσάξωμεν εἰς δίκην, ὡς ταφέντα χωρὶς νὰ ἦναι ἀποθαιμένος, διὰ νὰ μᾶς ἀποζημιώσῃ.
 Τὴν ἐπαύριον ἐνεχειρίσθη εἰς τὸν θυρωρὸν τῆς ἐκκλησίας ἀρ. 15 ὁδοῦ Τολέδου, πρόσκλησις διαλαμβάνουσα τὰ ἔξῃς. « Ἐν ἔτη 18... 19 Νοεμβρίου, κατ' ἐγκλησιν τῆς ἀδελφότητος τῶν προσκυνητῶν, ὁ ὑποφαινόμενος κλητὴρ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου τῆς Νεαπόλεως, προσκαλῶ τὸν μακαρίτην Δὸν Φίλιππον Βιλάννην, τελευτήσαντα τὴν 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός, νὰ ἐμφανισθῇ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἐνώπιον τοῦ προδρῆθέντος δικαστηρίου, διὰ ν' ἀποδείξῃ νομίμως τὸν θάνατόν του· ἄλλως θέλει καταδικασθῆναι νὰ πληρώσῃ εἰς τὴν ἀδελφότητα τῶν προσκυνητῶν ἕκατὸν δουκάτα δι' ἀποζημιώσιν, καὶ περὶ πλέον τὴν δαπάνην τῆς ταφῆς καὶ τῆς δίκης. »
 Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς δίκης εὐρέθημεν καὶ ἡμεῖς ἐν μέσῳ τῆς συβόρης, τῆς περιμενούσης κατὰ τὴν ὁδὸν Φοροέλλα τὴν ἐναρξίν τοῦ δικαστηρίου· ἅμα δὲ συνῆλθεν ὁ δικαστικὸς σύλλογος, τὸ πλῆθος συνέβρυσεν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων καὶ μᾶς ἔσυρε μετ' αὐτοῦ. Ὅλοι ἐπίστατον ὅτι ἡ δίκη θὰ γείνῃ κατ' ἐρήμην,

ἀλλ' ἠπατώντο. Ὁ μακαρίτης ἐνεφανίσθη, παρὰ τὴν προσδοκίαν τοῦ λαοῦ, ὑπεχώρησαντος ἐνώπιόν του καὶ ἀφῆσαντος ἐλευθερὰν τὴν διόδον, μὲ φρικίας ἐμφάνουσας ἐνδύμυχον ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀνδ' ὁ Δὸν Φίλιππος Βιλάννης ἦτον ἐκ τοῦ κόσμου τοῦτου. Ὁ Δὸν Φίλιππος ἐπροχώρησε σοβαρῶς καὶ μὲ βήμα ἐπίσημον ὡς τὸ τῶν φαντασμάτων, ἐπειτα ἰστάμενος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐχαιρέτησε μετὰ σεβασμοῦ.
 — Κύριε πρόεδρε, εἶπεν, δὲν ἀπέθανα ἐγώ, ἀλλὰ φίλος τις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὀπείου κατόικον τῆς χήρας του ἀνέθεσεν εἰς ἐμὲ τὴν ταφὴν του, καὶ ἐπειδὴ κατεπιγόντως εἶχον ἀνάγκην χρημάτων μᾶλλον παρὰ ταφῆς, ἐνήργησα νὰ ταφῇ οὗτος ἀντ' ἐμοῦ. Τί ζητεῖ δὲ πλέον ἢ σεβαστὴ ἀδελφότης; εἶχον δικαίωμα εἰς μίαν ταφὴν, μ' ἔθαψε, τὸ ὄνομά μου καταγεγραμμένον εἰς τὸν κατάλογον, ἐξηλείφθη, ἐξωφλήσαμεν ἀμοibaίως. Δὲν εἶχον τιποτε πλέον νὰ πώλῃσω, ἐπώλησα τὴν κηδεῖάν μου.
 Τῷ ὄντι, ὁ πτωχὸς Λέλιος, ὅστις τόσο ὑπερβολικῶς ἔκαμε τοὺς ἄλλους νὰ γελάσωσι, ἀπέθανεν ἀπὸ ὑποχονδρίαν, καὶ τοῦτον ἢ σεβαστὴ ἀδελφότης ἔθαψεν ἀντὶ τοῦ Δὸν Φίλιππου. Οὗτος δὲ ἀπελύθη μετὰ πολυαριθμῶν ἀνευρημίων τοῦ λαοῦ, ὅστις τὸν ἀπήγαγεν ἐν θριάμβῳ μέχρι τῆς θύρας τοῦ ἀρ. 15 τῆς ὁδοῦ Τολέδου.
 Καθ' ἣν στιγμήν κατελίπομεν τὴν Νεάπολιν, ἡ φήμη εἶχε διασπαρῆ, ὅτι ὁ Δὸν Φίλιππος Βιλάννης ἐμελλε νὰ νυμφευθῇ τὴν χήραν τοῦ φίλου του, ἢ μᾶλλον τὰς τρεῖς χιλιάδας λίρας στερλίνας του.
 (Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.) P.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΑΜΠΑΣ Ο ΜΕΓΑΣ.

Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ὁ Ἀμπᾶς ὑπῆρξεν ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' τῆς Περσίας, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν ὁ Νέρων. Ἦν δὲ υἱὸς τοῦ Μωάμεθ Χέδα-Ρανδῆ, ἔκτου Σάχη τῆς δυναστείας τῶν Σοριδῶν, καὶ ἐγεννήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος. Εἶχε δύο πρωτοτόκους ἀδελφοὺς, οἷτινες, κατὰ τὸν νόμον, διεδέχθησαν τὸν πατέρα τῶν μετὰ θάνατον, ἀλλ' ἐκ τῶν ὁσίων ἀπηλλάγη δολοφονήσας αὐτούς. Εἶχε δὲ ἐπαναστατήσει εἰς ζῶντος τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀνηγορεύθη μονάρχης τῆς πόλεως Ἐράτης, πρὴν ἢ ὁ θάνατος τῶν ἀδελφῶν του τῷ παρέξῃ τὸ γυιοῦτον δικαίωμα· τοῦτο δὲ ἦν μόνον τὸ προσιμὸν τῶν πράξεων τῶν τακτικῶς ἢ βασιλείας του ἀρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1589.
 Μία τῶν πρώτων αὐτοῦ φροντίδων ὑπῆρξεν ἡ καθιδρυσις λαμπρᾶς καὶ ἰσχυρᾶς πρωτεύουσας, σκεφθέντος, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν μεγάλων βασιλέων, νὰ δώσῃ διὰ τοῦ μέσου τοῦτου στερεὰν βάσιν τῆς αυτοκρατορίας του. Ἐγκατέλειψε τὴν πόλιν τοῦ Καζβίν, ἣτις ὑπῆρξε τέως ἢ ἔδρα τῶν Σοριδῶν, καὶ μετέφερε τὴν πρωτεύουσάν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἰσπαχάν, κατασταθεῖσαν περίφημον διὰ τῶν πλουσιω-

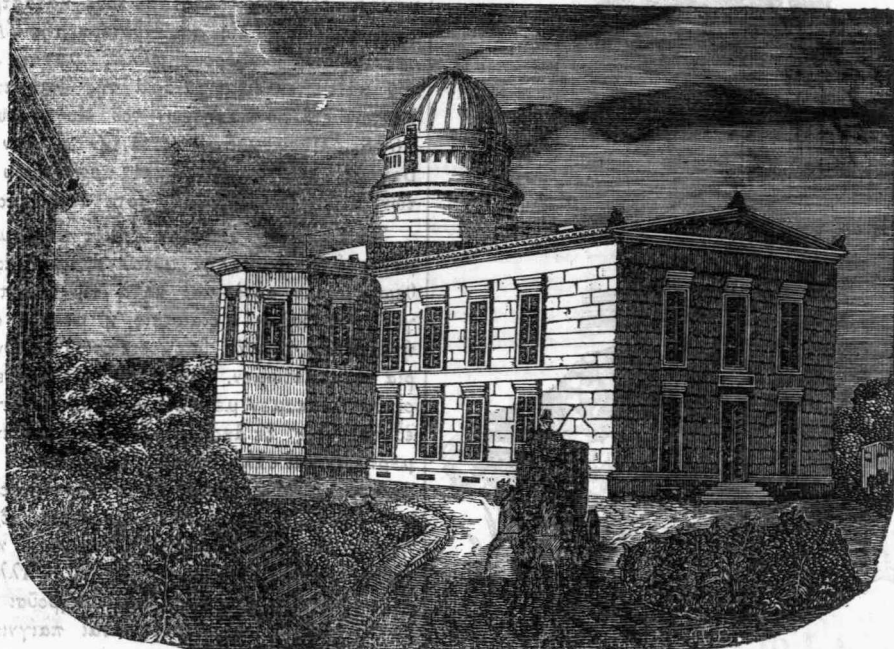

τέρων δωρημάτων μετὰ τὰ ὁποῖα τὴν ἐστόλισε. Τὴν σήμερον ἀκόμη τὸ Ἰσπαχάν εἶναι πλήρες ἐνδείξεων τῆς μεγαλοπρεπείας του, ὡς τὰ Παρίσια ἢ αἱ Βερσαλλίαι τῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. Οἱ κάτοικοι τῆς πρωτεύουσας ἠρισθμοῦντο, ἐπὶ τῆς βασιλείας του, μέχρι 500, 000 ψυχῶν. Εἶναι, ἀληθὲς ὅτι τὴν ἐμεγάλυνεν, οὐχὶ διὰ τοῦ ἁπλοῦ ἀποτελέσματος τῆς εὐημερίας, ἀλλὰ διὰ τρόπον, ὃν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ τεχνητὸν καὶ ὅστις δὲν ἠθελε θεαίως ἐγκριθῆ ἐν Εὐρώπῃ, διότι οἱ κάτοικοι τῆς πλουσίας καὶ λαμπρᾶς πόλεως τῆς Δζουλαχ μετηνάστευσαν σωρηδὸν καὶ πανοικί εἰς Ἰσπαχάν, διαταχθέντες νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκεῖ. Ἐκτισαν λοιπὸν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ νῆαν τινὰ συνοικίαν, εἰς ἣν τοὺς ἐπετρέπη νὰ δώσωσι τὸ ὄνομα τῆς πατρικῆς τῶν πόλεως πρὸς παρηγορίαν των. Ἡ περιήρημος πλατεῖα τοῦ Ἰσπαχάν, ὀνομασθεῖσα Μεῦδᾶν, ἐφ' ἣς ἀνυψεῖται τὸ μέγα τζαμίον, καὶ ἣτις περικυκλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν περιφέρειάν της διὰ κομψῆς στοᾶς, παριστᾷ ἐν τῶν ὡραίων μνημείων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς βασιλείας τοῦ Ἀμπᾶς. Τὸ παζάρι τοῦ Ἰσπαχάν, ὃ ἀπαντετεῖ εἰς περιήρηται θαυμάζουσιν ἔτι καὶ νῦν, ἀποδίδεται ἐπίσης εἰς τὸν Ἀμπᾶς. Ἡ ὡραία γέφυρα ἢ διερχομένη τὸ Ζενδῆχ-Ρουδ ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀλλᾶχ-Βεῦρδῦ-Χάν, ἀρχιστρατήγου τῶν στρατευμάτων τοῦ Σάχη, καὶ φέρει ἐτι καὶ νῦν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ θεμελιωτοῦ της. Τέλος, ὑδραγωγεῖα πολυάριθμα, δια-

νεμόμενα κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων, καὶ ἄπερ εἰς τὰς μωμεθανικὰς χώρας εἶναι πολυσημαντα ὡς ἐκ τῶν καθαρισμῶν των, γυμνάσια, τζαμεία, ξενοδοχεῖα, νεοὶ δρόμοι φέροντες ἀπὸ Ἰσπαχάν εἰς τὰ ἐπισημότερα μέρη τῆς Περσίας καὶ τῶν περιχώρων, συνετέλεσαν νὰ δώσωσιν εἰς τὴν ἐπικράτειαν ταύτην θέσιν κεντρικὴν.
 Οἱ πρώτοι πόλεμοι τοῦ Ἀμπᾶς ἐξηστράλισαν τὴν Περσίαν ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν συνόρων της, κατὰ τῶν ἐπὶ ἐπιχειρήσεων τῶν Τατάρων Οὐζβέκων, κυρίων τῆς ἐπαρχίας τοῦ Κόρασάν. Μετὰ ὀκταετῆς αἱματηρᾶς μάχας, ἐδυνήθη τέλος νὰ τοὺς καταστρέψῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποδιώξῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀσίας. Νικησας δὲ εἰς διαφόρους ἄλλας μάχας τοὺς γείτονάς του καὶ ἐπεκτείνας τὰ ὄρια τῆς ἐπικρατείας του, πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν κτήσεων τοῦ Μογγόλου, ἀπέθανεν τῷ 1628 ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως Βαγδάτ, τῆς ἀρχαίας καὶ περιωνύμου πρωτεύουσας τῶν Καλιφῶν. Ἦτο δὲ τότε ἑβδομηκοντούτης.
 Ταιοῦτος μὲν ὑπῆρξεν ὁ βίος τοῦ Ἀμπᾶς, θεωρούμενος ὑπὸ τὴν καλὴν αὐτοῦ φάσιν μᾶς μένει δε νὰ θεωρήσωμεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὴν ἐναντίαν εἶναι ἔργον παράδοξον ἢ διαίρεσις ἢ μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἡγεμόνος, ἢ μᾶς ὑποχρεοῖ τοιοῦτον συνεχῶς ἢ ἱστορία νὰ πράττωμεν. Πολλάκις, θεωροῦντες τὸ ἐξωτερικὸν βλέπομεν μεγαλεῖον, λάμψιν, μεγαλοπρέπειαν, ἐξετάζοντες δὲ ἀκριβέστερον εὐρίσκομεν κακίαν, χαμέρπειαν καὶ σκληρότητα. Ὁμιλήσαμεν ἤδη περὶ τῆς ἀνταρσίας τοῦ Ἀμπᾶς κατὰ τοῦ γηραιοῦ πατρὸς του καὶ τῆς δολοφονίας των δύο αὐτοῦ ἀδελφῶν. Τοῦτο ἠθέλην ἀναμφιβόλως φέρει δυσφημίαν καὶ καταδικήν εἰς ἀνθρώπον τοῦ κοινοῦ ὄχλου. Ἀλλ' ἐν Περσίᾳ, ἐν μέσῳ τῶν φρικιδῶν, ὅσα πληροῦσι τὴν ἱστορίαν τῶν Σοριδῶν, τὰ τοιαῦτα εἶναι παίγνια
 Συλλαβῶν ὑπονοίας τινὰς κατὰ τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του Σεφῆ-Μύρζα, ὁ Ἀμπᾶς, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ περισσότερον, διέταξεν αὐλικὸν του τινὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτόν. Μόλις ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, καὶ ὁ δυστυχὴς πρίγκιψ δὲν ὑπῆρχε πλέον. Καὶ ὁ Ἀμπᾶς δις ἀδελφοκτόνος, σχεδὸν πατροκτόνος μετὰ μεγάλην ἀταραξίαν ἐγένεεν ἡδὴ καὶ παιδοκτόνος. Ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα, πάντοτε κατεχόμενος ὑπὸ τῶν ὑπονοίων του, περιφέρων εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τὰ ἀπαίσια βλέμματά του, προστάττει τοὺς διοικητάς του νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν αὐλήν του, καὶ ἐκεῖ προσφέρων αὐτοῖς λαμπρὸν συμπόσιον τοὺς φαρμακεύει ὅλους, καὶ δὲν ἀφίνει τὴν αἴθουσαν τῆς ἐσορτῆς, παρ' ἀφοῦ ἐθεβαίωθη ἰδίους ὀφθαλμοῖς ὅτι ὄλοι οἱ συνδαιτυμόνες ἐγιναν πτώματα. Ἀλλ' ἡ τύφλις τοῦ συνεδέοτος δὲν ἤργισεν νὰ τὸν κυριεύσῃ. Ἡ ἀθιότης τοῦ δυστυχῆ Σεφῆ ἐγένεεν προφανὴς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ πατρὸς του, καὶ ὁ αἰμοχαρὴς ζητεῖ τότε μέσον ἐξιλεώσεως πλὴν πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ πρώτου πράττει ἄλλο ἔγκλημα. Διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸ στέμμα πρὸς τινὰ νέον ὄρφανόν, ὃν εἶχεν ἀφῆσει ὁ Σεφῆς, ἐπρόσταξε καὶ ἐξώρυσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν δύο ἄλλων υἱῶν του, ὅπως καταστήσῃ αὐτοὺς ἀνικάνους νὰ διαφιλονεικήσωσι ποτε τὸν θρόνον εἰς τὸν ἀνεψίον του. Ὡς πρὸς τὸν αὐλικὸν δ' ἐκείνον, ὅστις ἔλαβε τὴν δυστυχίαν νὰ εἴδῃ τὴν ἐλευθερώσῃ τοῦ υἱοῦ του, μ' ὄλον ὅτι ἡ ἐμπιστοσύνη του δὲν ἦτο παντελῶς ἀμφίβολος, καὶ ἡ ὑποσχεθεῖσα ἀνταμοιβὴ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξε-

πληρώθη υπερακριβώς, ὁ Ἄμπας δὲν ἤρρηξε νὰ τὸν μιμήσῃ. «Ἡμέραν τινα καθ' ἣν ὁ αὐλικὸς οὗτος εὐρίσκειτο ἐμπροσθέν του. « Ὑπαγε, εἶπεν εἰς αὐτὸν τὸν ἀτιμον ὑπέρτερον, κόψε σὺ αὐτὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ υἱοῦ σου, καὶ φέρεμέ την. » Ἦθελέ τις τολμήσει νὰ εἴπῃ, εἰάν δὲν ἤξευρεν ἀπὸ τόσα παραδείγματα πόσον ἡ ἕξις τοῦ ἔρπαιν μεταβάλλει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν καθιστᾷ, κατὰ τινὰ τρόπον, ἀπάνθρωπον, ἤθελέ τις τολμήσει, νὰ εἴπῃ, τὸ ἐπαναλαμβάνω (τόσον εἶναι φρι-

κῶδες), ὅτι ὁ αὐλικὸς, ἵνα μὴ ἀπωλέσῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ τρομεροῦ κυρίου του, εὗρεν ἐν τῇ μοχθηρίᾳ του τὴν δύναμιν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν κατὰ κρόνον ταύτην διαταγήν. « Καλὰ, εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἄμπας· ὁ υἱὸς σου καὶ ὁ υἱὸς μου δὲν ὑπάρχουσι πλέον, ἡ δυστυχία μας εἶναι ἴση. » Τὰ δύο ταῦτα τέρατα ἐπλάσθησαν τῶνδ' ἵνα συζῶσιν ὁμοῦ, ὁ μὲν ὡς δοῦλος, ὁ δὲ ὡς δεσπότης.

ΤΟ ΝΕΟΝ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ
ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ.

Εἰς Βερολίνον, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Πρωσικοῦ βασιλείου, μ' ἔβλον ὅτι ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1714 καθιέρωθη ἀστεροσκοπεῖον, ὅπερ τὴν σήμερον κέκτηται καὶ τηλεγράφων, μ' ὅλον ὅτι καὶ εἰς ἄλληλχώραν τῆς Πρωσίας, εἰς Κενισβέργην ὑπάρχει ἐπίσης ἀστεροσκοπεῖον πρώτης τάξεως, ἅπαντες μολοντοῦτο συνηθάνθησαν ἐπαισθητῶς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐγερθῇ παρὰ τῆς κυβερνήσεως νέον τι καθίδρυμα χρησιμώτερον εἰς τὰς νέας ἀνάγκας τῆς ἐπιστήμης. Πρὸ πάντων ὁμως ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ ὁρμίζεται εἰς τυχαῖον τι περιστατικόν, ὅπερ δεικνύει πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἐπιβροχὴ ἀνδρῶν ἀνωτέρας φύσεως ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του, ὅταν οὗτος ἀπευθύνεται εἰς τὸν λαὸν καὶ γνωρίζει νὰ ἐξάπτῃ τὴν φυσικὴν περιέργειάν του πρὸς τὰ μεγάλα τῆς φύσεως μυστήρια. Αναφέρωμεν δ' ἐνταῦθα τοὺς λόγους ἀνδρῶς κρινόντος ἐν γνώσει τῶν πραγμάτων, τοῦ σοφοῦ Κ. Ἐγκη (Encke), διευθυντοῦ τοῦ νέου Ἀστεροσκοπεῖου.

« Ὁ Κ. Ἀλέξανδρος Οὐμβόλτος, λέγει οὗτος, μετὰ πολυετῆ ἀπουσίαν, ἐξέτελεσε τὸ 1828, τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν γενέθλιον πόλιν του μετὰ τρόπον λαμ-

πρὸν ἅμα καὶ πλούσιον κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν, διὰ σειράς μαθημάτων περὶ τῶν φυσικῶν σχέσεων τῆς γῆς, θεωρουμένης γενικώτερον. Ἀπέδειξε δὲ αὐτῶν ποικιλίαν καὶ βαθύτητα γνώσεων, ὅσην ἐν αὐτῷ μόνῳ εὐρίσκει τις σήμερον, καὶ τὴν ὁποίαν διὰ κομποῦ καὶ σπανιωτάτου ὕφους ἐξέθεσεν. »

Ὁ ἐνθουσιασμὸς πρὸς τὰ μαθήματα ταῦτα διεδόθη πρὸς ἅπαντας γενικῶς· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἐνδοξὸς περιηγητῆς ἐδείκνυεν ἰδιαιτέραν προτίμησιν πρὸς τὴν ἀστρονομίαν, ἣτις τῷ παρεῖχε τὰς μεγαλειτέρας βοηθείας διὰ τὰς γεωγραφικὰς ἀνακαλίψεις του, ἡ ἀγάπη πρὸς ἐξάσκησιν τῆς ἐξέχου ταύτης ἐπιστήμης διεδόθη μετὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ταχέως καὶ εἰς τοὺς ὀμίλητάς του. Ἄπλοϊ ζηλωταὶ ἐθυσίασαν ποσότητα διὰ ν' ἀγοράσωσι καὶ τοποθετήσωσι τὰ ὄργανα. Ἐκ τοῦ ἰδιαιτέρου ἀστεροσκοπεῖου πλουσιοῦ τινος τραπεζίτου τοῦ Κ. Βέερ (ἀδελφοῦ τοῦ περιφήμου μουσικοῦ Μάιερ-Βέερ) ἐξήλθεν ὁ ὑψαιότερος χάρτης τῆς Σελήνης, ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων. Τέλος, ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀποκτήσεως ὀργάνων, ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλειτέρας δυνάμεως καὶ παρατηρήσεων ἀκριβῶν κατήντησε τόσον ζωηρὰ καὶ γενικῆ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τῆς κοινωνίας καὶ τῶν σοφῶν, ὥστε ὁ Κ. Οὐμβόλτος ἐδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν τὴν ἀγορὰν μεγάλου τινος τηλεσκοπίου τοῦ Φρωενχόφερ, 30 χιλιάδων φράγκων ἀξίας καὶ μέγαν κύκλον μεσημερινόν, τέλος δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἱδρυσιν νέου ἀστεροσκοπεῖου, οὗ τὴν εἰκόνα βλέπουσιν εἰ

ἀναγνώσταί μας, ὅπως ἐδυνήθη ἡ ἑλληνικὴ τέχνη τῆς ξυλογραφίας νὰ τὴν παραστήσῃ.

Τὸ εἰκοδόμημα τοῦτο ἀνεγερθὲν κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κ. Σχίγκελ, εἶναι ἐκτισμένον μετὰ κομψότητος καὶ ἀπλότητος, καὶ σχηματίζει εἶδος σταυροῦ, ὅπως καὶ τὸ ἡμέτερον, τὸ χρωστούμενον εἰς τὴν φιλογένειαν τοῦ βαθυπλατοῦ δημογενοῦς μας Κ. Σίνα, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ μία τῶν πλευρῶν εἶναι πλέον ἐκτεταμένη, αἱ δὲ δύο βραχίονες τοῦ σταυροῦ ἔχουσι τὰς γωνίας ἀποκεκομμένες, εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσι πέντε πλευράς ἀντὶ τριῶν. Ἐπὶ τῆς συναντήσεως τῶν βραχιόνων τούτων ἐγείρεται θόλος κιλυδρικός ἐκ σιδήρου στρεφόμενος καὶ κινούμενος μετὰ τσαύτης εὐκολίας, ὥστε καὶ μόνῃ ἡ δύναμις ἐνὸς παιδίου δύναται νὰ ἐξαρκέσῃ νὰ τὸν κινήσῃ· εἰς τὸ κέντρον τοῦ θόλου τούτου εἶναι τοποθετημένον τὸ μέγα τηλεσκόπιον, ἐπὶ μεγίστου πρισματικοῦ στηρίγματος, ἐκτισμένον ἀπὸ τῶν θεμελιῶν μέχρι τῆς τρίτης ὀροφῆς του ἀνευ διακοπῆς καὶ διαχωρισμένου ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ φραγμοῦ, τρία τοῦλάχιστον μέτρα. Τοσοῦτον δ' ἐφρόντισαν νὰ κατασκευάσωσιν ἀκλόνητον τὸ στηρίγμα διὰ νὰ κάμωσι τὰς παρατηρήσεις των μετὰ λεπτομερείας ἀκριβοῦς, ὥστε τίποτε δὲν συνάπτεται μετὰ τὸ κεντρικὸν πρίσμα οὔτε ἡ κλίμαξ, οὔτε τὸ ἔδαφος τοῦ πύργου.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀστεροσκοπεῖου Κ. Ἐγκη εἶλαβε φήμην εὐρωπαϊκὴν διὰ τὴν σημαντικότητά των τῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς ἀστρονομίας ἐργασιῶν. Οἱ ἔξοιοι οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπισκεφθῶσιν αὐτὸ εὐρίσκουσιν ἐλθὼν τὴν φιλοφρονητικὴν περιποίησιν τὴν οἰκείαν εἰς πάντας τοὺς πεπαιδευμένους καὶ καλῶς ἀνατετραμένους ἀνδρας.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ ἀστρονομία εἶναι ἡ ὠραιότερα καὶ τερψιθυμοτέρα ἐπιστήμη, ὡς παρασκευάζουσα τὸν νοῦν εἰς βαθείας σκέψεις, καὶ ἀνοψόνουσα τὴν ψυχὴν, διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἱστορία καὶ τῶν ἀρχαίων ἀόχμη καὶ τῶν ἀπολιτευτῶν ἔθνων, ἅτινα διὰ τῆς ἐπιστήμης ταύτης ἤλαξαν βίον. Ποῖος π. χ. δὲν θαυμάζει τὰς γνώσεις τῶν Ἀράβων καὶ τὰς ἐπιστήμας, πλὴν καὶ ποῖος ἀρνεῖται ὅτι μία τῶν πρωτίστων σπουδῶν αὐτῶν ἦτο ἡ ἀστρονομία;

Περαιόντες τὸ παρὸν ἄρθρον μας περὶ τοῦ νέου ἐκπονομασθέντος ἀστεροσκοπεῖου τοῦ Βερολίνου, δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὴν παρατήρησιν ὅτι ἄλλο νεώτερον τι τοιοῦτον καθίδρυμα τοῦ μεγαλοουργοῦ μέλλοντος θέλει τῷ ἀφαιρέσει τὴν προσήγορίαν τοῦ νέου ἀποδίδει αὐτῷ τὸ τοῦ παλαιοῦ, ὅπερ τόσον εὐκόλως καὶ τόσον ταχέως ἀποδίδεται εἰς πᾶν τὸ ἀνθρώπινον. Κατ' εὐτυχίαν ὁμως ἡ ἐπιστήμη διαμένει πάντοτε νεαρά καὶ σφριγῶσα, διότι δὲν ὑπάρχει κράτος ἐν Γερμανίᾳ ὅσον μικρὸν ἂν ἦ νὰ μὴν ἔχῃ ἀστεροσκοπεῖον ἢ Γαλλία εἶχε πλεῖστα ἀστεροσκοπεῖα, ἀλλὰ διεσώθησαν μόνον τῶν Παρισίων καὶ τῆς Μασσαλίας. Ἡ δὲ Ἀγγλία ἐσύστησε πανταχοῦ τοιαῦτα, ὡς π. χ. εἰς τὸ Εὐέλπι ἀκρωτήριον, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὴν νέαν Ὀλλανδίαν κλ.

Ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι, ἣτις ἠτύχησε διὰ τῆς γενναιοψυχίας τοῦ φιλογενοῦς Σίνα ν' ἀποκτήσῃ ἀστεροσκοπεῖον, θὰ ὑπῆρχε μὲν ὁ αὐτὸς ἐνθερμος ζήλος καὶ ἡ αὐτὴ ζωηρὰ πρὸς τὴν ὠραίαν ταύτην ἐπιστήμην ἐξάσκησις, εἰάν συνυπῆρχον ἴσα καὶ τὰ μέσα καὶ οἱ τρόποι... ἀλλ' ὡς περιμενίωμεν ἄλλας γενεάς... ἐπευχόμενοι πρὸ πάντων μὴ ποτε καὶ τοῦτο γένηται λεία τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ὅστις κατέστρεψε πολλὰ τοιαῦτα, ὡς τὸ ἐν Δελη (Delhi), πρωτεύουσα τῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ τοῦ

Σεβδῶ-Ἰεσίγγ ἀνεγερθὲν ἀστεροσκοπεῖον, οὗτινος τὰ λαμπρὰ ἐρείπια εἶδον εἰ ἀναγνώσταί ἐν τῷ 70 φυλαδίῳ.

ΒΥΣΣΙΣ ΚΑΙ ΚΙΟΣΚΙΟΝ.

ΤΟΥ ΧΟΥΒΡΑΧ,

Παλατιοῦ θερινοῦ εἰς Κάϊρον.

Πρὸ δύο ἐτῶν ἐπισκέφθη τὸ εἰς Κάϊρον παλάτιον τῶν ἀντιβασιλέων τῆς Αἰγύπτου, τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο ἐνδαιήτημα τοῦ Χουβράχ, ὅπερ ὁ Μεχμέτ-Ἄλῃς μετεποίησεν εἰς παράδεισον ἀνατολικόν. Ὁ ὁδηγὸς μου ἦτον ἀρμένιος τις καλλιτέχνης, ὅστις ἐγνώριζε τὸ Κάϊρον, ὡς νὰ τὸ ἐκτίσεν αὐτός. . . Εἰσῆλθομεν εἰς Χουβράχ διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἀπαραμίλλων δειροστικῶν, ἐνθα περιφέρονται, ἀναμέσον τῶν σκιῶν, ὅλοι εἰ ἀργεῖοί τοῦ Καίρου, ἱππεῖς, ἀξωματικοί, μουσουλμάνοι ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν των, καλλωπισταὶ εὐρωπαϊοί, γυναῖκες καὶ δοῦλαι με μαῦρας καλύπερας κομψῶς ἢ φιλαρέσκως ἐνδεδυμένας κλ'. Φαντάσθητε μίαν λεύγην συκομορῶν καὶ ἐβένων γιγαντιαίων, σχηματιζόντων θόλον ἀδιαπέραστον ἀπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου καὶ κατὰ τοσοῦτον δροσεροτέρων, καθ' ὅσον παρατηρεῖ τις ἀριστερότερον μὲν τὴν ἄμμον τῆς φλογώδους ἐρήμου. δεξιόθεν δὲ τὸν Νεῖλον, περιβρέχοντα κήπους ἀπεράντους καὶ φωτιζόντα τὸν τόπον τοῦ περιπάτου δι' ἐρυθρὰς ἀνανακλάσεως τῶν ὑδάτων του.

Τὸ παλάτιον κεῖται ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ αὐτοῦ, κατέναντι τῆς πεδιάδος τῆς Ἐμβάβη, ἣτις εἶδε τὴν περιφημον καταστροφὴν τῶν Μαμελούκων. Τὸ κίσκιον τῆς εἰσόδου, μετὰ τῶν στοῶν του, τῶν ζωγραφιστῶν καὶ ὀλοχρῶσων, μᾶς μετέφερον ἐν τῷ κόσμῳ τῶν Μύθων τῆς Χαλιμας. Ἰδομεν αὐτοῦ ὄρθηντροφεῖα περιέχοντα πτηνὰ παντὸς χρώματος, λουτρά ὑπ' ἀφθόνων ρυακίων διαβρεχόμενα, αἰθούσας τῆς ὑποδοχῆς κεκοσμημένας τουρκιστῆ καὶ ἐστολισμένας μετὰ ἐπιπλα εὐρωπαϊκά, τῶν ὁποίων ἡ πολυτέλεια ἐξαιλεφεται ἐνώπιον τῆς λάμπειως τῶν περιστρωμμάτων.

Οἱ εἰκόνες μ' ἐξέπληξαν διὰ τῆς ὄλης μουσουλμανικῆς των ἰδιοτροπίας. Δὲν βλέπει τις εἰς αὐτὰς, κατὰ τὰς ρήτρας τοῦ Κορανίου, οὐδὲν ἔμφυχον ὄν, ἀλλὰ φανταστικὰ μόνον ζῶα, σφύγκας, δράκοντας καὶ δελφίνας. Ἐν τούτοις αἱ πολιτορκαὶ καὶ αἱ ναυμαχίαι τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκστρατείας τοῦ Ἰμπράμη εἶναι ἐξεικονισμένοι εἰς τὰ ζωγραφήματα τοῦ Χουβράχ. Ἄλλ' ἐπὶ τῶν πλοίων δὲν φαίνεται ψυχὴ ζῶσα, ἐπὶ τῶν σφουριῶν οὔτε εἰς στρατιώτης. Αἱ σφαῖραι καὶ αἱ βόμβαι διασταυροῦνται ὡς διὰ μαγείας τινος. Λέγεις ὅτι μεγάλαί τινες μηχαναὶ, λιθνοὶ ἢ ξύλινοι, μάχονται δι' ἐλατηρίων ἀοράτων. Οὐδέποτε εἶδον τι πλέον παράδεισον καὶ ἀλλόκοτον ὡς τὴν δεινὴν ταύτην ἀλλήλομαχίαν, ἐρμηνευσμένην διὰ τῆς νεκρᾶς φύσεως.

Εἰς τὴν δικαστικὴν αἴθουσαν τοῦ Πασσᾶ, παρετήρησα τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, ἀρχετὰ ἐκπληκτικὴν διὰ

τὸν Μεχμέτ - Ἀλῆν. Ἐβδομήκοντα ὥρων δέησις δὲν εἶναι ἀνταξία ἐνὸς τετάρτου ἐπιχειρίας.

Ἐθεώρησα τὸν ὁδηγόν μου, διαλογοζόμενος τὴν σραγὴν τῶν Μαμελοῦκων, καὶ τὸν ἠρώτησα ἐὰν ὁ κοσμηματογράφος καλλιτέχνης ἠθέλησε νὰ κάμῃ ἐπιγραμμά τι.

— Εἶναι κατανυκτικὴ ἡ ἱστορία, μοὶ ἀπεκρίθη: οὐτος ἐρυθριῶν. Δύναμαι νὰ σᾶς τὴν διηγηθῶ, ἐπειδὴ ἐγνώρισα πολὺ τὸν καλλιτέχνην· εἶχεν ἐλθεῖ εἰς Κάϊρον, νέος μὲν εἰσέτι, ἀλλὰ περίφημος ὡς ζωγράφος τῆς ὠγραφίας. Ἀλλὰ τὸν ἀπέπεψαν δι' αἰτίαν ὑπόπτων ἠθῶν.

— Εἶσαι ἄγαμος τῷ εἶπον, καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν σου πρέπει νὰ ἔχῃς πέντ' ἕξ γυναῖκα.

Ὁ ζωγράφος ἐν τούτοις ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἄγαμος καὶ νὰ μετοικίξεται καθεκάστην, ὅτε ἤρην ἄσυλόν τι εἰς οἰκίαν χριστιανικὴν. Ὑπῆρχεν ἐν ταῦθα θελκτικὴ τις σύζυγος, ἥτις τῷ ἀπεκάλυψε τὴν εὐγένειαν καὶ τὰς γλυκύτητας τῆς ἀληθοῦς ὑπανδρείας, καὶ πλησίον αὐτῆς ἀδελφὴν θελκτικωτέραν εἶτι, ἥτις ἐζωγράφει, ὡς αὐτός.

Μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μηνὸς ὁ καλλιτέχνης καὶ ἡ ὠραία Χριστιανὴ συνεζευγύοντο εἰς χριστιανικὴν ἐκκλησίαν. Ὁ καλλιτέχνης εἶχεν ἀρνηθῆ τὸν Ἰλαμισμὸν, καὶ αὐτὸς καὶ ἡ γυνὴ του δὲν εἶχον τίποτε μουσουλμανικὸν παρὰ τὸ κάλυμμα μὲ μακρὸν περὸ ὕσανον καὶ τὸ ἐρυθροῦν μεταξοπίκιλον ταρβούκιον. Δυστυχῶς καὶ εἰς Παρισίους. Ἡ ἀρνησιθρησκεία τοῦ ζωγράφου ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ Μεχμέτ, ὅστις τὸν ἐδίωξεν ἀπὸ τὸ θερινὸν παλάτιον καὶ τὸν ἐβρίψεν εἰς τὴν μαύρην εἰρκτὴν τῶν ἀρνησιθρησκῶν. Τῷ ἔκειραν συγχρόνως τὴν κόμην, ἀφίνοντες αὐτῷ μόνον βόστρυχόν τινα, ὅπως δεῖξωσι τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸν λαόν, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐμελλε νὰ κοπῆ. Ἡ ἡμέρα αὕτη δὲν θὰν ἤργει ἀναμφιβόλως, ἐὰν ὁ Θεὸς, ὅστις τὸν ἐπροστάτευε, δὲν ἦτον ἰσχυρὸς ὅσον καὶ ὁ Προφήτης.

Τὴν ἐπαύριον τῆς καθερίζεώς του, νέος τις καλλιτέχνης ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν ἀντιβασιλέα διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ διακοπὴν ἔργον. Εἶχε τὸσον μικρὰν γενειάδα, ὥστε τὸν ἐξέλαβον ὡς παιδίον· Ἀλλ' εἰδείξε δοκίμια τὸσον χαριέντα, ὥστε τῷ ἐνεπιστεύθησαν τὴν συνέχειαν τῆς κοσμήσεως. Αὐτὸς δὲ ὑπερέβει τὸν προκάτοχόν του, καὶ κατέστη ἐννοούμενος τοῦ πασσᾶ, ὅστις ἐν μόνον εἰς αὐτὸν εὕρισκεν ἐλλάτωμα, ὅτι παρήτει τὴν ἐργασίαν του κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἐκάστης ἡμέρας, καὶ ἀνεχώρει.

Ἐντούτοις ὁ Μεχμέτ δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ χωρὶς νὰ βλέπῃ προσπίπτουσαν εἰς τοὺς πόδας του γυναῖκα τινα, κλαίουσαν καὶ κραυγάζουσαν·

— Χάριν διὰ τὸν ἀρνησιθρησκόν!

Αἱ ἀκούραστοι αὐτῆς καὶ ἐπίμονοι παρακλήσεις τὸν συνεκίνησαν ἐπιτέλους καὶ ἀπεκρίθη πρὸς τὴν γυναῖκα.

— Θὰ συμβουλευθῶ τὸν προφήτην ἐν τῇ δεήσει μου!

Καὶ ἀνέβαλε τὴν κεφαλικὴν ποινὴν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἐτελειοῦτο τὸ ἔργον τοῦ διαδόχου του. Ὁ τοῦ θαύματος! ὁ τελευταῖος οὗτος ἠργάξετο ἔκτοτε, ἐν ὅσῳ ὁ ἥλιος διήρκει καὶ ἐτελείωσεν εἰς δύο ἐβδομάδας τὴν διακόσμησιν τοῦ Χουβράχ! ὁ ἀντιβασιλεὺς εὐχαριστηθεὶς ἐπερωτᾷ παρευθὺς τίνα ἀνταμοιβὴν ἐπιθυμεῖ.

— Τὴν χάριν τοῦ ἀρνησιθρησκῶ, ἀνακράζει ὁ ζωγράφος γονυπετήσας.

Εἰς αὐτὴν τὴν στάσιν, εἰς αὐτὴν τὴν ἱκετευτικὴν φωνὴν τῆς, ὑπὸ τὴν μετεμπίσειν ἣτις ἠπάτησεν ὄλους, ὁ πασσᾶς ἀναγνωρίζει τὴν γυναῖκα, ἥτις τοσάκης τὸν καθικέτευσε, τὴν χριστιανὴν σύζυγον τοῦ καλλιτέχνου. ἥτις συγχρόνως τῷ δεικνύει τὴν τελευταίαν ἐπιγραφὴν τῆς γραφίδος αὐτοῦ, ἐκείνην ἣν πρὸ ὀλίγου ἀνέγνωμεν μετ' ἐκ πλήξεως. Ἐβδομήκοντα ὥρων δέησις δὲν εἶναι ἀνταξία ἐνὸς τετάρτου ἐπιχειρίας.

Ὁ Μεχμέτ, ἠτήθηεις, ἀνεσήκωσε τὴν ἠρωικὴν γυναῖκα. καὶ τὴν ἔστειλε νὰ ζητήσῃ τὴν σύζυγον τῆς εἰς τὴν φυλακὴν.

— Καὶ ἰδοῦ ἀμότεροι ἐμπροσθεν ὑμῶν, — ἐπρόσθεσε κυρία τις εὐρωπαϊά, ἥτις ἡμιοιόγυσα τὴν καλύπτραν τῆς μᾶς συνηκολούθησε παρευθὺς.

Ὁ ὁδηγός μου μὲ διηγήθη τὴν ἰδίαν του ἱστορίαν.

Ἐθλίψα τὴν χεῖρα τοῦ ἀνθρώπου τούτου, τοῦ ἔχοντος καὶ καρδίαν καὶ προτερήματα, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ ἐξετάζω τὰ ἔργα του καὶ τὰ τῆς γυναίκος του, ἐξηγουμένα μόνον τῶν εἰς τὸν δίκαιον θαυμασμόν μου.

Τὸ ἀριστούργημα τῶν εἶναι ἀναντιβῆθις τὸ περίπτερον τοῦ ὁποίου οὐδ' εἰς αὐτοὺς τοὺς μύθους τῆς Χαλιμαῶς εὐρίσκεται ἐπαγωγικώτερον. Ἰστάμενός τις ὑπ' αὐτὸ αἰσθάνεται ἄγνωστόν τινα ἠδονὴν, μαγείαν, ἐμπνεομένην ὑπὸ τῆς θεᾶς τῶν βυζαντινῶν ἀραβουργημάτων, τῶν κιονοστοιχιῶν, δι' ὧν ἀνοίγονται θεαὶ τερπνόταται, αἵτινες παραπλάσσονται κατὰ τὰς διαφόρους στάσεις τοῦ θεωρουέντος· αἰσθάνεται τὸ θέλγητρον τῆς παρουσίας τουρκικῶν μιναρέθων, ἑλληνικῶν ἀετωμάτων, πηδάκων, διαυγῶν λεκανῶν, αὐλακίων σχιζομένων ἐκ χρυσῶν λεμβῶν, φυλλωμάτων φωτοβολούντων, λειμονίων καὶ πορτοκαλέων, εἰς τὰ καθαρὰ ὕδατα τοῦ Νεῖλου παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀντανακλωμένων. Πρόσθετε εἰς ταῦτα τὰ χρυσᾶ καὶ μεταξοφραγὰ παραπετάσματα μεταξὺ τῶν ἑξ ἀνθῶν καὶ χλόης στεφανῶν. Φαντάσθητι καὶ ἐν ὠραία τινι ἐσπέρᾳ τὸ ἀμέριμον χάρμιον τοῦ ἀντιβασιλεὺς νὰ διέρχεται τοὺς διαδρόμους τούτους τῶν λειμωνίων τῶν ἐν ἧδει ἡλακτῆς καὶ τῶν βανανῶν τῶν διαφανῶν ὡς ὁ σμάραγδος ἀκολουθήσον τὸ πλῆθος τοῦτο τὸ τὸσον καλλωπισμένον μέχρι τῶν ἀπεράντων μαρμαρίνων λουτρῶν ἀκαταπαύστως πληρουμένων ἐκ τῶν στομάτων τῶν κροκοδείλων τῆς ἀνω πηγῆς... Ἀλλὰ τίς ὁ θόρυβος οὗτος ὁ ὡσανεὶ ἐκ πτηνῶν πολυπληθῶν ἐν τοῖς κύμασιν βυθιζομένων προερχόμενος; εἶναι τῶν ὀδαλικισσῶν, ῥιπτομένων μετὰ τῶν λεπτοῦρῶν καὶ μεταξωτῶν θωανῶν τῶν εἰς τὴν εὐρείαν λεκάνην τοῦ περιπτέρου.

Καὶ ὁ ἄλλος αὐτὸς ψιθυρισμὸς, ὅστις περατοῦται ἐπὶ τοῦ ἠδύπνοος αὐλακος, εἶναι ἡ λέμβος τοῦ πασσᾶ, ὀδηγούμενη ἀπὸ εἰκοσι γυναικῶν κρατουσῶν κώπας ζωγραφιστάς, ὡς ἡ πτέρυξ τοῦ βασιλικοῦ σκηνώματος.

Ὁἶκον ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι τὴν μυστηριώδη ταύτην ὠραν τὸ παλάτιον τοῦ Χουβράχ εἶναι κλειστὸν πρὸς πάντας· ἀλλ' ὅ, τι πάντες δύνανται νὰ ἴδωσι πληρέστατα ἐν ἡμέρᾳ, εἶναι τὰ ἀνατολικά θαύματα, ἅπερ περιέγραφα, οἱ ἀπαρμιλλοὶ κῆποι, οἱ περικυκλοῦντες τὸ ὠραῖον ἐνδιαίτημα ἐνθα τὰ τε ἄνθη καὶ τὰ χρυσόμηλα εἶναι τὸσον ἄφθονα ὡς οὐδ' ἡ Εὐρώπη ἅπασα ἴσως ἔχει τόσα ῥόδα ὅσα οἱ παράδεισοι τοῦ Μεχμέτ - Ἀλῆ καὶ τοῦ ἐκγόνου τοῦ Ἀμπᾶς - Πασσᾶ.

Π. Η,